कुमाख गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कर्यालय

सल्यान

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

कुमाख गाउँपालिकाको

भू-उपयोग योजना तर्जुमा कार्य

प्रतिवेदन

२०८१

कार्यकारी सारांस

नेपाल तीव्र रुपमा शहरीकरण भइरहेको मुलुक हो। विशेष गरी नेपालको तराई, पूर्व पश्चिम राजमार्गको आसपासका भेगहरुमा व्यापक रुपमा बस्ती विस्तार भएका छन्। नेपालको तराई भेग तथा मुख्य शहरी क्षेत्रमा शहरीकरणको विभिन्न आर्थिक-सामाजिक, राजनैतिक, नीतिगत तथा भौतिक कारणहरु रहेका छन्। शहरी केन्द्रहरुमा व्यवसायिक तथा रोजगारी, शिक्षा, स्वास्थ्य, यातायात, सञ्चार लगायतका समस्त क्षेत्रहरुमा सेवा सुविधा तथा अवसरहरु बोकेको हुनाले ग्रामीण भेग एवम् पहाडी भेगका मानिसहरु शहरी केन्द्र तथा सो आसपासका क्षेत्रहरुमा बसाइँ सरेर जाने क्रम बढ्दो छ। साथै जनसङ्ख्याको प्राकृतिक वृद्धि साथै बसाइँसराइको कारण ती भेगको जनसङ्ख्या बढिरहेको छ भने तीव्रतर रुपमा बढिरहेको जनसङ्ख्याहरु कृषियोग्य जमिनमा नयाँ बस्तीहरुमा व्यवस्थापन भईरहेका छन्। जसका कारणले ठूला ठूला खेतीयोग्य जमिनमा बस्ती विस्तार भईरहेका छन्। खेतीयोग्य जमिनको खण्डीकरणले उत्पादन र उत्पादकत्वमा ह्रास आएको छ भने खाद्यान्न संकटको जोखिम पनि बढ्दो छ।

कुमाख गाउँपालिका कृषि, लघुव्यवसाय, उद्योग, पशुपालनका हिसाबले सम्भावना बोकेको स्थान हो जहाँ कृषि पेशा अँगाल्ने घरपरिवारको सङ्ख्या बढी छ। यहाँको खेतीयोग्य जमिन तरकारी, फलफुल, उखु, तोरी साथै अनाज समेत उत्पादन गर्न सकिन्छ तर एकातिर आधुनिक कृषि औजार, मल, विउ तथा अर्कातिर समस्याको रुपमा रहेको छ भने उपलब्ध जमिनको पनि वैज्ञानिक उपयोग हुन सकेको छैन। उपयुक्त हावापानी, माटो, पुर्वाधार आदिका आधारले यो गाउँपालिकाले व्यवसायिक कृषिको धेरै सम्भावना बोकेको छ तथापि भेरी नदी, मर्म खोला, कैन्काडा खोला लगायतका अन्य खोलाहरुले सिमित परिमाणमा रहेको खेतीयोग्य जमिन वर्षेनी कटान गर्ने गर्दछ। वैज्ञानिक भू-उपयोग योजनाको अभावमा जथाभावी हुने वस्ती विस्तारलाई व्यवस्थित गर्न सकिएको छैन। जडीबुटी, दुग्ध उत्पादन, अन्नबाली, तथा पशुजन्य उत्पादनका योजनावद्ध विकास एवम् विस्तारका खाकाहरु पनि भू-उपयोग योजनाका अभावमा बन्न सकेका छैनन्।

उपयुक्त हावापानी, माटो, पुर्वाधार आदिका आधारले यो गाउँपालिकाले व्यवसायिक कृषिको धेरै सम्भावना बोकेको छ। यस गाउँपालिकाको ठुलो भू-भाग वन क्षेत्रले ओगटेको छ र खेतीयोग्य, झाडी र घाँसे मैदानले पनि केही क्षेत्र ओगटेको छ। यहाँ जनसङ्ख्याको खासै चाप छैन। बस्तीहरु समथर तथा पहाडी भू-भागमा छरिएर बसेका छन्। उपलब्ध खेतीयोग्य जमिनमा धान, मकै, गहुँ, कोदो, चना, मुसुरो, आलु, टिमुर, अलैचि, उत्पादन हुन्छ । जयसरी आम्दानीको मुख्य श्रोतका रुपमा कृषि व्यवसाय रहेको छ।

कुमाख गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्थालाई हेर्दा गाउँपालिकाको सबभन्दा ठुलो भू-भाग वन तथा वनस्पति (११९१०.३९ हेक्टर) र कृषि क्षेत्रले (५५०३.५४ हेक्टर) ओगटेको छ। त्यस्तै नदी तथा ताल तलैयाले १९३.६९ हेक्टर, सार्वजनिक क्षेत्रले ८३.१८ हेक्टर तथा आवास क्षेत्रले १७.९८ हेक्टर भुभाग ओगटेको छ।

कुमाख गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्थालाई भू-उपयोगको आगामी ५-१५ वर्षको तथ्याङ्कसँग तुलना गर्दा कृषि, व्यावसायिक तथा आवासले ओगटेको क्षेत्रफलमा व्यापक परिवर्तन आएको हुनेछ। कृषियोग्य जमिन हालको अवस्था भन्दा ५५३.५२ हेक्टरले घटेर ४९५०.०२ हेक्टरमा सीमित हुनेछ भने व्यावसायिक क्षेत्र ६८.९७ हेक्टरले वृद्धि भई ६९.६५ हेक्टरमा फैलिनेछ । त्यस्तै आवास क्षेत्र १७.९८ हेक्टरबाट वृद्धि भई ४८४.५५ हेक्टरमा फैलिनेछ। यसरी कृषियोग्य जमिन मासिनु र व्यवसायिक तथा आवास क्षेत्र बढनुमा जनसङ्ख्याको प्राकृतिक वृद्धि साथै बसाईँसराइको कारण मुख्य छन्। तीव्रतर रुपमा बढिरहेको जनसङ्ख्याहरु कृषियोग्य जमिनमा नयाँ बस्तीहरुमा व्यवस्थापन भईरहेका छन्। जसले गर्दा ठूला ठूला खेतीयोग्य जमिनमा बस्ती विस्तार भईरहेका छन् र आवास, व्यावसायिक र खेतीयोग्य जमिनको क्षेत्रफलमा व्यापक परिवर्तन हुने विश्लेषण गरिएको हो। यी भू-उपयोगका वर्ग बाहेक धार्मिक तथा साँस्कृतिक क्षेत्र, उत्खनन, वन तथा वनस्पति, नदी तथा ताल तलैया, सार्वजनिक, तथा अन्य क्षेत्रको क्षेत्रफलमा भने आगामी ५ देखि १५ वर्षको अवधिमा खासै परिवर्तन नआउने देखिन्छ।

कुमाख गाउँपालिका प्राकृतिक श्रोतमा धनी क्षेत्र हो। विभिन्न भौतिक, सेवा, सुविधा, जस्तै शिक्षा, स्वास्थ्य, आर्थिक सम्भावना एवम् उब्जाउ भू-भाग साथै भौतिक पूर्वाधारहरुको विकासका कारण यो क्षेत्रमा धेरै सम्भावना रहेका छन्। विकास निर्माणका क्रियाकलापहरुले भू-उपयोगमा परिवर्तन आउनु स्वभाविक रहेका र सोही अनुसार जनसङ्ख्या वृद्धि र वस्ती विकास हुने क्रम जारी रहने सजिलै पूर्वानुमान गर्न सकिन्छ। कृषि योग्य भू-भागहरु आवासीय क्षेत्रमा रुपान्तरण हुँदै गएका छन् भने नयाँ बस्तीहरु कृषि योग्य जमिनहरुमा विस्तार भइरहेका छन्। मानिसहरु बजार आसपासका क्षेत्रहरु तथा सडक सञ्जाल आसपासमा बढी केन्द्रित भएको पाइएको छ।

यस सन्दर्भमा प्राकृतिक श्रोतको सन्तुलित एवम् दीगो उपयोग गर्दै गाउँपालिकाको विकासार्थ तयार गरिएको यो भू-उपयोग योजनालाई भू-उपयोग परिषद् गठन गरी कार्यान्वयन गर्न सकिनेछ। यस अघि सरोकारवालाहरुसँग छलफल गरी भू-उपयोग परिषद्को निर्णय अनुसार कार्यान्वयन गर्न वा वर्गीकृत भू-उपयोगलाई परिवर्तन गर्न सकिनेछ ।

विषयसुची

परिच्छेद १ःपरिचय..७

१.१ भूमि, भू-उपयोग र भू-उपयोग योजना..७

१.२ भू-उपयोग योजना तजुर्माका विधिहरु..८

१.३ भू-उपयोग योजनाको आवश्यकता..९

१.४ भू-उपयोग योजनामा सरोकारवालाहरु..१०

१.५ चुनौती तथा अवसर..१०

१.६ कानुनी/नीतिगत प्रावधानहरु..१०

१.७ स्थानीय भू-उपयोग योजनाका काम, कर्तव्य र अधिकार..१४

१.८ उद्देश्य..१५

परिच्छेद २ः विधि..१८

२.१ विज्ञ समुह गठन..१८

२.२ स्थानीय सरोकारवालासँगको छलफल..१८

२.३ वर्तमान भू-उपयोगको नक्साङ्कन..१९

२.४ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन..२०

परिच्छेद ३ःगाउँपालिकाका सक्षिप्त विवरण..२१

३.१ गाउँपालिकाको परिचय..२१

परिच्छेद ४ःवर्तमान भू-उपयोगका अवस्था..२९

४.१ वर्तमान भू-उपयोग..२९

४.२ गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था..२९

४.३ गाउँपालिकाको आगामी ५-१५ वर्षको भू-उपयोगको वडागत प्रक्षेपण..४५

परिच्छेद ५ः निश्कर्ष..५३

५.१ निश्कर्ष..५३

अनुसुची १ गाउँपालिकाले निर्धारण गरेको आगामी भू-उपयोगका आधार।

माईन्युट

तालिका

तालिका १ : गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था...२९
तालिका २ : वडा नं. १ भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था...३१
तालिका ३ : वडा नं. २ भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था...३३
तालिका ४ : वडा नं. ३ भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था...३५
तालिका ५ : वडा नं. ४ भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था...३७
तालिका ६ : वडा नं. ५ भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था...३९
तालिका ७ : वडा नं. ६ भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था...४१
तालिका ८ : वडा नं. ७ भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था...४३
तालिका ९ : गाउँपालिकाको आगामी ५-१५ बर्षको भू-उपयोगको वडागत प्रक्षेपण............४५
तालिका १० : वडा नं. १ भू-उपयोगको प्रक्षेपण...४६
तालिका ११ : वडा नं. २ भू-उपयोगको प्रक्षेपण...४७
तालिका १२ : वडा नं. ३ भू-उपयोगको प्रक्षेपण...४८
तालिका १३ : वडा नं. ४ भू-उपयोगको प्रक्षेपण...४९
तालिका १४ : वडा नं. ५ भू-उपयोगको प्रक्षेपण...५०`
तालिका १५ : वडा नं. ६ भू-उपयोगको प्रक्षेपण...५१
तालिका १६ : वडा नं. ७ भू-उपयोगको प्रक्षेपण...५२

फोटो

फोटो १ : सरोकारवालाहरुसँग छलफलका झलकहरु...१८-१९

नक्सा

नक्सा १ : हालको भुउपग्रह नकसा भू-उपयोग वर्ग्रीकरणका लागि................................१७
नक्सा २ : गाउँपालिकाको अवस्थिति नक्सा...२२
नक्सा ३ : गाउँपालिकाको प्रशासनिक विभाजन नक्सा..२३
नक्सा ४ : गाउँपालिकाको DEM नक्सा...२४
नक्सा ५ : गाउँपालिकाको Slope नक्सा..२५
नक्सा ६ : गाउँपालिकाको Aspect नक्सा...२६
नक्सा ७ : गाउँपालिकाको Drainage नक्सा...२७

नक्सा ८ : गाउँपालिकाको सडक सञ्जाल नक्सा..२८
नक्सा ९ : गाउँपालिकाको भूउपयोगको वर्तमान अवस्था नक्सा....................................३०
नक्सा १० : वडा नं. १ भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था नक्सा.....................................३२
नक्सा ११ : वडा नं. २ भू-उपयोगको नक्सा..३४
नक्सा १२ : वडा नं-को भू ३. उपयोगको नक्सा...३६
नक्सा १३ : वडा नं-को भू ४. उपयोगको नक्सा...३८
नक्सा १४ : वडा नं-को भू ५. उपयोगको नक्सा...४०
नक्सा १५ : वडा नं-को भू ६. उपयोगको नक्सा...४२
नक्सा १६ : वडा नं-को भू ७. उपयोगको नक्सा...४४

चित्र

चित्र १ भू -उपयोग योजना तजुर्मा विधि-ः...१६

परिच्छेद १ः परिचय

१.१ भूमि, भू-उपयोग र भू-उपयोग योजना

सामान्यतया पृथ्वीको धरातलमा रहेको प्राकृतिक अवस्थिति जस्तै पानी, माटो, खनिज, वनजङ्गल आदिलाई भूमि भनिन्छ।भूमि सुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयद्वारा प्रकाशित शब्दकोष अनुसार भूमि शब्दकोशले भूमि शब्दलाई "जग्गा, माटो, पृथ्वी, स्थल भाग, धर्ती, ठाउँ, स्थान आदि भएको सबै किसिमको जग्गा" भनेर जनाएको छ (श्रोतः भूमि सुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालयद्वारा प्रकाशित शब्दकोष)।यसै भूमिलाई मानव जातिले विभिन्न उपयोगमा ल्याउने गर्दछन्।भूमि मानव जीवन यापनका हरेक चरणहरुमा अनोन्याश्रित रुपमा सम्बन्ध भएको प्राकृतिक स्वरुप हो जसलाई मानवले विभिन्न तरिकाले उपभोग गर्दछन्।

विश्व वातावरण परिवर्तनको एक प्रमुख कारक तत्वमध्ये भूमि तथा भू-उपयोगमा आएको परिवर्तन एक हो।पारिस्थितिकीय प्रणालीमा देखिने परिवर्तन, जलवायु परिवर्तन तथा जैविक विविधतामा आउने ह्रास आदि जस्ता घटनाहरुलाई प्रभाव पार्ने विविध तत्वहरु मध्ये पनि भू-उपयोगमा आउने परिवर्तन प्रमुख रहने गरेको छ।विश्वको जनसङ्ख्या वृद्धिसँगै शहरी क्षेत्रको विस्तार र कृषियोग्य जमिनको क्षेत्रमा हुने संकुचन तथा जङ्गल, सिमसार, पानीले ओगटेको क्षेत्रहरुमा मानवीय प्रभाव वृद्धि हुने हुँदा जैविक तथा प्राकृतिक वातावरण तथा वातावरणीय सन्तुलन कायम गर्न एवम् दिगो स्रोत व्यवस्थापन पनि चुनौतिको रुपमा देखा परिरहेको अवस्था छ। विशेष गरी अविकसित तथा अल्पविकसित मुलुकहरुमा तीव्र जनसङ्ख्या वृद्धि, जथाभावी बस्ती विकास र अव्यवस्थित शहरीकरण व्याप्त छ।

भू-उपयोग भन्नाले मानिसले जीवनयापन, उत्पादन, विकास तथा व्यवस्थापन गर्ने सन्दर्भमा पृथ्वीको सतहमा गरिने क्रियाकलाप र त्यसबाट सिर्जित परिणाम तथा असरलाई बुझिन्छ। भू-उपयोगले सीमित मात्रामा रहेको यस पृथ्वीको सतहलाई वर्तमान आवश्यकताहरु पूरा गर्दै भावी समय सम्मका लागि सन्तुलित र सुरक्षित राख्दै प्रयोग गर्ने योजनावद्ध पद्धतिलाई बुझाउँछ। भू-उपयोग योजना अन्तर्गत भूमि तथा भूमि श्रोतको उपयोग, योजनाबद्ध प्रयोगको खाका, आवश्यक निर्णय तथा क्षमता विकास सम्मका कुरालाई समेटेको हुन्छ। दीर्घकालीन र वैज्ञानिक किसिमको भू-उपयोग योजनाले प्राकृतिक श्रोत र साधनको सन्तुलित प्रयोग तथा समुदायको सर्वाङ्गीण विकासको लक्ष्य लिएको हुन्छ। पछिल्ला दशकमा बढ्दो जनसङ्ख्यासँगै भूमिमा अत्याधिक दबाब परिरहेको छ। यससँगै भू-उपयोग योजनाको आवश्यकता पनि थप महशुश गरिएको छ। सीमित श्रोतबाट असीमित लाभ लिनका लागि भू-उपयोगका निश्चित सिद्धान्तहरु रहेका छन्। जसमध्ये जर्मन विकास नियोग (GIZ) ले निर्धारण गरेका भू-उपयोग योजनाका सिद्धान्तलाई प्रस्तुत गर्न सान्दर्भिक ठानिएको छ :

- भू-उपयोग योजना व्यावहारिक कार्यान्वयन योग्य र सहभागितामूलक हुनुपर्छ ।
- भू-उपयोग योजना समावेशीकरण, सहभागितामूलक तथा प्रतिनिधित्व गर्न सक्ने हुनुपर्छ ।
- भू-उपयोग योजना सरोकारवाला निकायहरुको सहभागितामा तयार पारिन दस्तावेज हो ।
- सरोकारवालाको क्षमता अभिवद्धि, पारदर्शी र दुरगामी प्रभाव राख्ने हुनुपर्छ ।
- भू-उपयोग योजना भागालिक विशषतामा आधारित, कार्यन्वयनयाग्य तथा आथिक श्रोत र बजेट व्यवस्थापनसँग समन्वयात्मक किसिमको हुनुपर्छ ।

१.२ भू-उपयोग योजना तजुर्मका विधिहरु

FAO 1976 ले भू-उपयागको Framework तथा विभिन्न निर्देशिका तयार पारेको छ जसलाई विभिन्न विकसित एवम् विकासोन्मुख मुलुकले सन्दर्भ सामग्रीका रुपमा लिएको एवम् अवलम्बन गरेको पाइन्छ। यस Framework अनुसार FAO Framework for land management ले भू-उपयोगको सुन्दर्भमा भौतिक, आथिक, सामाजिक तथा संस्थागत पक्ष तथा योजना निर्माणका चरणहरुमा सरोकारवालाहरुको सक्रिय सहभागिता हुनुपर्ने पक्षलाई समेटेको छ । यस Framework ले भूमिलाई सीमितता (Limitation) का आधारमा अति उपयुक्त (Highly suitable), मध्यम उपयुक्त (Moderately suitable), न्युनतम उपयुक्त (Marginally उपयुक्त) र अनुपयुक्त जमिनलाई हालका लागि अनुपयुक्त, दिर्घकालका लागि अनुपयुक्त एवम् संरक्षण क्षेत्र भनि विभाजन गरेको छ। भू-उपयोग योजना तजुर्माका विविध विधिहरु हुन्छन् जसमध्ये Top-down, bottom-up र सहभागितामूलक विधिलाई यहाँ उल्लेख गरिएको छ ।

Bottom-up Approach

Bottom-up Approach बाट तर्जुमा गरिएका योजनाहरु कम सैद्धान्तिक तथा बढी व्यवहारिक किसिमका हुन्छन्। यस अनुरुप योजना तर्जुमा गर्दा स्थानीय तथा सरोकारवालासँग गहन छलफल गरी स्थानीय भावना तथा आवश्यकतालाई सम्बोधन हुने किसिमले योजना बनाइन्छ। यस्ता विधिमा आधारित योजनाहरु कार्यान्वयन गर्न सहज तथा मितव्ययी एवम् व्यवहारिक भए पनि वैज्ञानिक अवधारणा, विज्ञका तर्कहरु तथा सैद्धान्तिक कुरासँग मेल नखाने हुनाले फितलो तथा असफल हुने हुन्छन् भनि आलोचना गर्ने पनि गरिन्छ ।

Top-down Approach

Top-down Approach बाट भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्दा विभिन्न विधाका विज्ञहरु, सैद्धान्तिक पक्ष र अवधारणालाई प्राथमिकतामा राखिएको हुन्छ। यस्ता योजनाहरु सैद्धान्तिक हिसाबले मजबुत देखिएता पनि स्थानीयस्तरका भावना तथा आवश्यकतालाई सम्बोधन नगर्ने किसिमका हुन्छन् भनि आलोचना गरिन्छ। साथै सरोकारवाला तथा स्थानीय आवश्यकता तथा आर्थिक पक्षबाट पनि मितव्ययी नहुने हुनाले यिनीहरु दस्तावेजमा मात्र केन्द्रित हुन्छन् ।

Participatory Approach

यस विधिमा विज्ञहरुले सैद्धान्तिक एवम् वैज्ञानिक तथ्य, सूचना तथा विधिहरुलाई आत्मसाथ गर्दै योजनाको खाका तयार गर्ने गर्दछन् जसलाई स्थानीय सरोकारवाला समक्ष छलफलका लागि प्रस्तुत गरी राय, सुझाव, सल्लाह सङ्कलन गरिन्छ । यसपछि स्थानीय स्तरमा रहेका निकायहरु मार्फत ऐन, नियम, निर्देशिका आदि आवश्यक दस्तावेज तयार गरी कानुनी प्रक्रिया पूरा गरी पारित गर्दै लागु गरिन्छ । यस विधिबाट निर्माण भएका योजनाहरुमा स्थानीय सरोकारवालाका जनभावना, आवश्यकता समेटिएका हुनाले स्थानीय स्तरमा स्वामित्व अनुभव हुने र कार्यान्वयन गर्न सहज हुने एवम् योजनाहरु दीर्घकालीन रुपमा

प्रभावकारी हुने हुन्छ । जर्मन सहयोग नियोग (GIZ) सहभागितामलक भू-उपयोग योजनाका केही मूलभूत विशेषता उल्लेख गरेको छ जसलाई निम्न अनुसार पेश गरिन्छ :

- भू-उपयोग योजना निर्माण गर्न प्राविधिक तथा विज्ञको सैद्धान्तिक ज्ञान महत्वपूर्ण छन् यसका साथै स्थानीय भू-उपयोगको प्रचलन, सम्भाव्यता, उपयुक्तता, भौगोलिक, भौगर्भिक अवस्था, मौसम, माटो, चुनौती तथा अवसरको ज्ञान हुनु उत्तिकै जरुरी हुन्छ।
- सहभागिता मूलक भू-उपयोग योजनाहरु सामाजिक रुपले न्यायपूर्ण, आर्थिक हिसाबले सम्भाव्य, प्राविधिक रुपमा उपयुक्त र वातावरणीय र साँस्कृतिक रुपमा दीर्घकालीन हुनुपर्छ ।
- सहभागितामूलक भू-उपयोग योजनाको कार्यान्वयन पनि एक महत्वपूर्ण पाटो भएकाले स्थानीय जनशक्ति, साधन र श्रोत तथा प्रविधिलाई विशेष ध्यान दिइनु पर्छ ।
- त्यसैगरी माटोको उर्वरता, माटोको गुण अनुरुप बालीको उपयुक्तता, बाली नाली छनोट, नक्साङ्कन, आदि कुरामा विज्ञका सुझाव तथा सैद्धान्तिक ज्ञान उपयुक्त हुन्छ। यी सम्पूर्ण कुराहरु स्थानीय सूचना, जानकारी, आवश्यकता तथा सफल/असफल प्रयोग तथा प्रयास एवम् परम्परागत ज्ञान र सीपलाई समेत समावेश गर्न सक्नु पर्छ।
- आपसी सहयोग, संवाद र छलफलमा आधारित, पारदर्शी, समावेशी, बहु-आयामिक, सरल, सामान्य र कार्यान्वयन गर्न सकिने किसिमको हुनुपर्छ ।
- सहभागितात्मक भू-उपयोग योजना प्रक्रियामुखी, अपरिवर्तनीय र कठोर प्रकृतिको नभई परिवर्तनशील, समयानुकुल, लचक र परिमार्जन गर्न सकिने किसिमको हुनुपर्छ। कार्यान्वयनका क्रममा सुधार र संशोधन गर्नुपर्ने भएमा सजिलै गर्न सकिने किसिमको हुनुपर्छ।

१.३ भू-उपयोग योजनाको आवश्यकता

दक्षिण एशियामा अवस्थित नेपालमा पनि केही दशक यता तीव्र रुपमा शहरीकरण शहरी जनसङ्ख्या वृद्धि भईरहेको छ। विशेष गरी प्रमुख शहरी केन्द्र, व्यापारिक क्षेत्रहरु तथा मुख्य सडक आसपास एवम् तराई भेगमा शहरीकरण एवम् जनसङ्ख्या वृद्धि तीव्र छ । विशेष गरी तराई, पूर्व पश्चिम राजमार्गको आसपासका भेगहरुमा व्यापक रुपमा बस्ती विस्तार भएका छन्।

नेपालको तराई भेग तथा मुख्य शहरी क्षेत्रमा शहरीकरणको विभिन्न आर्थिक-सामाजिक, राजनैतिक, नीतिगत तथा भौतिक कारणहरु रहेका छन्। शहरी केन्द्रहरुमा व्यवसायिक तथा रोजगारी, शिक्षा, स्वास्थ्य, यातायात, सञ्चार लगायतका समस्त क्षेत्रहरुमा सेवा सुविधा तथा अवसरहरु बोकेको हुनाले ग्रामीण भेग एवम् पहाडी भेगका मानिसहरु शहरी केन्द्र तथा सो आसपासका क्षेत्रहरुमा बसाइँ सरेर जाने क्रम बढ्दो छ। साथै जनसङ्ख्याको प्राकृतिक वृद्धि साथै बसाइँसराइको कारण ती भेगको जनसङ्ख्या बढिरहेको छ भने तीव्रतर रुपमा बढिरहेको जनसङ्ख्याहरु कृषियोग्य जमिनमा नयाँ बस्तीहरुमा व्यवस्थापन भईरहेका छन्। जसका कारणले ठूला ठूला खेतीयोग्य जमिनमा बस्ती विस्तार भईरहेका छन् । खेतीयोग्य जमिनको खण्डीकरणले उत्पादन र उत्पादकत्वमा ह्रास आएको छ भने खाद्यान्न संकटको जोखिम पनि बढ्दो छ।

कुमाख गाउँपालिका कृषि, लघुव्यवसाय, उद्योग, पशुपालन हिसाबले सम्भावना बोकेको स्थान हो जहाँ कृषि पेशा अँगाल्ने घरपरिवारको सङ्ख्या बढी छ। यहाँको खेतीयोग्य जमिन तरकारी, फलफुल, उखु,

तोरी साथै अनाज समेत उत्पादन गर्न सकिन्छ तर एकातिर आधुनिक कृषि औजार, मल, विउ तथा अर्कोतिर समस्याको रुपमा रहेको छ भने उपलब्ध जमिनको पनि वैज्ञानिक उपयोग हुन सकेको छैन। उपयुक्त हावापानी, माटो, पुर्वाधार आदिका आधारले यो गाउँपालिकाले व्यवसायिक कृषिको धेरै सम्भावना बोकेको छ तथापि भेरी नदी, मर्म खोला, कैन्काडा खोला लगायतका अन्य खोलाहरुले सिमित परिमाणमा रहेको खेतीयोग्य जमिन वर्षेनी कटान गर्ने गर्दछ। वैज्ञानिक भू-उपयोग योजनाको अभावमा जथाभावी हुने वस्ती विस्तारलाई व्यवस्थित गर्न सकिएको छैन। जडीबुटी, दुग्ध उत्पादन, अन्नबाली, तथा पशुजन्य उत्पादनका योजनावद्ध विकास एवम् विस्तारका खाकाहरु पनि भू-उपयोग योजनाका अभावमा बन्न सकेका छैनन्।

१.४ भू-उपयोग योजनाकोमा सरोकारवालाहरु

कुमाख गाउँपालिकाको भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्दा मुख्य सरोकारवालाहरुका रुपमा स्थानीय जग्गाधनी, विभिन्न जातजाति, वर्ग, लिङ्ग, एवम् समुदायका व्यक्तिहरु, नागरिक समुदाय, सरकारी/गैरसकारी संघ संस्थाहरुका प्रतिनिधिहरु हुन।त्यसैगरी गाउँपालिकास्तरीय नापी कार्यालय, मालपोत, कृषि विकास कार्यालय, सडक, शिक्षा, खानेपानी, स्वास्थ्य आदिसँग सम्बन्धित कार्यालयहरु पनि सरोकारवालाको रुपमा लिन सकिन्छ।गाउँपालिकाकाो भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्दा, स्थानीय जनप्रतिनिधि, टोल विकास समिति सदस्य, बुद्धिजीवी, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सरकारी कर्मचारी आदि, बीच छलफल गरिएको छ।सोही सरोकारवालाहरुसँगको छलफल र अद्यावधिक गरिएका डाटाबेस नै भू-उपयोग योजना तर्जुमाको मुख्य आधार हो ।

१.५ चुनौती तथा अवसर

गाउँपालिकाको भू-उपयोग योजनाको मुख्य चुनौती भनेको बढ्दो जनसङ्ख्याको प्रवाहलाई व्यवस्थित गर्नु, कृषियोग्य जमिनको खण्डीकरणलाई नियन्त्रण गर्नु, साना खोला खोल्साले हुने डुबान कटान र विस्तारित बस्तीहरुलाई व्यवस्थित गर्नु एवम् भौतिक पुर्वाधारयुक्त बनाउनु नै हो। सहभागितामूलक भू-उपयोग योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि फरक फरक विचारधारा तथा मत राख्ने स्थानीय सरोकारवाला तथा प्रतिनिधिहरु बीचबाट सबैको अपेक्षालाई सम्बोधन हुने किसिमको योजना तर्जुमा एवम् कार्यान्वयन आफैमा थप चुनौती हो। यस चुनौतीलाई सामना गर्न गाउँपालिकाले स्थानीय भू-उपयोग योजना बनाई भविष्यमा विस्तार हुनसक्ने शहरी क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र, कृषि पकेट क्षेत्र, वन क्षेत्र, खोलानालाले ओगटेको र औद्योगिक क्षेत्र एवम् सार्वजनिक उपयोगका क्षेत्र छुटयाई भू-उपयोग योजना बनाइएको छ। स्थानीय स्तरमा निर्माण गरिएको यस भू-उपयोग योजनालाई गाउँपालिकाले आगामी दिनमा एक अवसरको रुपमा लिई विविध दीर्घकालीन एवम् प्रभावकारी योजनाहरु निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ। योजनाको लक्ष हासिल गर्नकालागि जमिनको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु, भू-क्षमता तथा प्रकारको आधारमा खेतीवाली पहिचान, छनोट गरी बढीभन्दा बढी लाभ लिन सक्ने क्षमता विकास गर्नु आवश्यक छ।

१.६ कानुनी/नीतिगत प्रावधानहरु

जनसङ्ख्या वृद्धि, बसाई सराईका कारणले हुने अव्यवस्थित बसोबास, शहरी विस्तार कृषियोग्य जमिनको निरन्तर घट्दो अवस्था, वनजङ्गल, नदी नाला, ताल तलैया साँस्कृतिक पुरातात्विक एवम् सार्वजनिक जग्गा

जमिनमाथिको दबाब आदि कुराहरु सन्तुलित एवम् दीगो सर्वाङ्गीण सामाजिक एवम् वातावरणीय विकासका लागि प्रत्युत्पादक हुने भएकाले पछिल्ला दशकमा भू-उपयोग योजनालाई प्राथमिकता एवम् महत्वपूर्ण विषयमा राखिएको छ। सीमित मात्रामा रहेको भूमिकाको समुचित उपयोग, व्यवस्थापन र त्यसबाट हुने लाभको न्यायोचित वितरण गर्दै सन्तुलित तथा विकसित वातावरण र सन्तुलित दिगो विकासलाई वैज्ञानिक भू-उपयोग योजनाले मद्दत गर्ने गर्दछ। स्थानीय स्तरका योजनाहरु स्थानीय जनताको लाभ र हानीसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने भएकाले सहभागिता मूलक भू-उपयोग योजना आजको आवश्यकता हो। यसर्थ सरकारी तवरबाट पनि भू-उपयोग योजनालाई विभिन्न प्रावधानका साथ प्राथमिकीकरण गरेको छ।

- राष्ट्रिय भू-उपयोग नीति २०६९ जारी गरी सो नीति कार्यान्वयनका लागि भू-उपयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका २०६९ जारी भएको छ।
- भू-उपयोग नीति २०७२ र भूमि तथा भू-उपयोग कार्यान्वयनका सम्बन्धमा भू-उपयोग नीति २०७२ नै मूल नीति हुनुपर्ने उल्लेख गरेको छ साथै कार्यान्वयनका लागि भू-उपयोग सम्बन्धी ऐन, कार्यविधि, मापदण्ड, नियमावली, निर्देशिका तर्जमा गरी लागू गरिने कानूनी व्यवस्था छ। त्यसै गरी, कार्यान्वयनको संस्थागत व्यवस्थाको सन्दर्भमा भू-उपयोग व्यवस्थापन विभाग र मातहतमा डिभिजन कार्यालय स्थापना गरिनेछ भने सङ्घीय, प्रादेशिक र स्थानीय तहमा कार्यान्वयन तथा समन्वय समिति गठन गरिने छ।
- भू-उपयोग योजनाको कार्यान्वयनका लागि भूमि व्यवस्थापन सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय सञ्चालित छ। जसमा राष्ट्रिय भू-उपयोग आयोजना क्रियाशील छ। यस योजनाले जिल्ला तथा स्थानीय स्तरमा योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि भू-उपयोग नक्साङ्कन, माटो, भक्षमताको नक्साङ्कन, भू-उपयोग क्षेत्र वर्गीकरण र समग्र श्रोतको डाटाबेस तयार गर्ने कार्य गरिरहेको छ। जसका आधारमा स्थानीय निकायले अद्यावधिक स्थानीय भू-उपयोग योजना निर्माण गर्न सक्छन्। त्यसैगरी नेपाल सरकारले भूमि व्यवस्थापनका सन्दर्भमा पनि महत्वपूर्ण संवैधानिक व्यवस्था गरेको छ।
- भू-उपयोग योजनाको स्थानीय निकायबाट हुने कार्यान्वयनका लागि स्थानीय स्वाायत्त शासन ऐन २०५५ का नियमहरुमा आवश्यक समयानुकुल समायोजन भएको छ।
- भू-उपयोग ऐन २०७६ ले जमीनलाई १० वटा क्षेत्र-कृषि क्षेत्र, आवासीय क्षेत्र, व्यावसायिक क्षेत्र, औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन क्षेत्र, नदीनाला तथा ताल तलैया क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र, साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक क्षेत्र र अन्य क्षेत्र गरी विभाजन गरेको छ।
- सोही ऐनको दफा १८ ले स्थानीय भू-उपयोग परिषद्को गठन गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ।
- सोही ऐनको दफा ६ ले स्थानीय सरकारले आवश्यकता बमोजिम भू-उपयोग योजना निर्माण गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ।

नेपालको संविधान २०७२

नेपालको संविधान, २०७२ ले स्थानीय निकायले नीति कानुन योजना तथा बजेट तर्जुमा गर्न, कार्य विभाजन एवम् सम्पादन सम्बन्धी नियम बनाई लागू गर्न, स्थानीय सेवाको गठन र सञ्चालन गर्न, संविधान र कानुनको परिधिमा रही कर लगाउन सक्ने लगायतका व्यवस्था गरेको छ साथै सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहलाई घीय एकाइको सङ्घीय रुपमा परिभाषित गरी निश्चित अधिकारहरु तय गरेको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ अन्तर्गत स्थानीय गाउँपालिका/न.पा.ले तथ्याङ्क सङ्कलन तथा अभिलेख सङ्कलन, व्यवस्थापन अद्यावधिक गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था यस ऐनको दफा ११ को उपदफा २(च), २(ड) र २(ध) मा व्यवस्थित गरेको छ। यही व्यवस्था अनुसार नगरपालिका वा गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या, प्राकृतिक, साँस्कृतिक, भौतिक, रोजगारी, प्रतिव्यक्ति आय, कृषि आदि यावत विषयसम्बन्धी तथ्याङ्क भू-उपयोग योजना निर्माण गर्ने आधारहरु हुन्। उपरोक्त सम्बन्धित सङ्कलित तथ्याङ्कलाई व्यवस्थापन र प्रशोधन गरी पाश्र्वचित्र, नक्साङ्कन तथा अभिलेखनका क्रियाकलापहरुलाई नगरपालिका/गाउँपालिकाको कर्तव्य तथा अधिकार क्षेत्रभित्र राखिएको छ।

स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ अनुसार नगरपालिका वा गाउँपालिकाले वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा पूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक एवम् पूर्वाधारको विवरण अद्यावधिक गरी सार्वजनिक गर्नुपर्ने उल्लेख छ।

भू-उपयोग नीति २०७२

भू-उपयोगको सन्दर्भमा भू-उपयोग नीति नै प्रमुख नीति रहने व्यवस्था जस भित्र रहेर भू-उपयोग सम्बन्धी ऐन कार्यविधि, मापदण्ड, नियमावली निर्देशिका तर्जुमा गरी लागू गर्न सक्ने व्यवस्था छ। कार्यान्वयनको संस्थागत व्यवस्थाका लागि भू-उपयोग व्यवस्थापन विभाग र मातहतमा डिभिजन कार्यालय स्थापना गरिने र सङ्क, प्रदेश र स्थानीय तहमा कार्यान्वयन समन्वय समिति रहने व्यवस्था छ। त्यसैगरी राष्ट्रिय भू-नीति २०७५ स्थानीय स्तरमा भू-उपयोग योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्दा अवलम्बन गर्ने विधिहरुको व्यवस्था गरेको छ ।

भू-उपयोग ऐन २०७६

यस ऐनले भने भूमिको वर्गीकरण, शुद्धीकरण, उचित उपयोग र व्यवस्थापनको व्यवस्था गरेको छ। भू-उपयोग सम्बन्धी व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन (भू-उपयोग ऐन २०७६) अनुसार प्रत्येक स्थानीय तहमा एक भू-उपयोग परिषद् रहने छ। गाउँ वा नगर कार्यपालिकाले स्थानीय भू-उपयोग परिषद्को रुपमा काम गर्ने तथा भू-उपयोग परिषद्को बैठक आवश्यकता अनुसार बस्ने, कार्य सम्पादनलाई विज्ञको सेवा लिन सक्ने तथा बैठक सम्बन्धी कार्यविधि आफैं निर्धारण गर्न सक्नेछ।

भू-उपयोग नियमावली २०७९

भू-उपयोग ऐन २०७६ कार्यान्वयनका लागि भू-उपयोग नियमावली २०७९ जारी भएको छ। यस नियमावली अनुसार जग्गाको वर्गीकरण भू-क्षमता, वनोट, जमिनको उपयुक्तता र आवश्यकताका आधारमा गरिनु पर्ने उल्लेख छ। भू-उपयोग नक्साङ्कन वर्गीकरणको आधार, क्षेत्रफल र मापदण्डको तय स्थानीय निकायले गर्नेछ।

भू-उपयोगनियमावली २०७९ के नियम ५ को उपनियम ७ ले कृषियोग्य जग्गा संरक्षण गर्नकालागि व्यवस्था गरेको छ जस अनुरुप नियमावली लागु भएको छ महिनाभित्र गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले ४ किल्ला खुलाई कृषि क्षेत्र तोक्नुपर्ने व्यवस्था छ। सोही नियमावलीले भू-उपयोग क्षेत्र निर्धारणका आधार, मापदण्ड र क्षेत्रफल सम्बन्धी व्यवस्था समेत गरेको छ।

प्रमुख विशेषता

- जग्गाको खण्डीकरणलाई निरुत्साहित तथा एकीकरणलाई प्रोतत्साहन गरेको । जग्गालाई तोकिएको मापदण्ड भन्दा सानो टुक्रामा विभाजन गर्न पाइने छैन। कृषि याग्य जमिन ५०० वर्ग मि. भन्दा सानो गरी टुक्रयाउन नपाउने, आवसीय जग्गा १३० व.मि. भन्दा कम गरी टुक्रयाउन नमिल्ने।
- बस्ती विकास, जग्गा एकीकरण, सामहिक तथा सहकारी खेती सम्बन्धी आधार तथा मापदण्ड बनाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने अधिकार प्रदेश सरकारलाई दिएको छ भने स्थानीय तहलाई भने कृषिको यान्त्रिकीकरण, व्यवसायिकरण, सामहिक खेती, आदिका लागि जग्गाधनीको सहमतिमा जग्गा एकीकरण गर्न पाउने अधिकार दिएको छ ।
- जग्गाधनी लालपुर्जा अद्यावधिक गर्ने र सो वखतमा जग्गाको वर्गीकरण गरिनेः
  - ✓ कृषियोग्य क्षेत्र
  - ✓ व्यवसायिक शहरी क्षेत्र
  - ✓ उत्खनन क्षेत्र
  - ✓ धार्मिक तथा साँस्कृतिक क्षेत्र
  - ✓ वन तथा वनस्पति क्षेत्र
  - ✓ औद्योगिक क्षेत्र
  - ✓ सार्वजनिक क्षेत्र
  - ✓ आवास क्षेत्र
  - ✓ नदी तथा ताल तलैया क्षेत्र
  - ✓ अन्य क्षेत्र

- भू-उपयोगनियमावली कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना तयार गरी लागु गरिने छ ।

१.७ स्थानीय भू-उपयोग योजनाका काम, कर्तव्य र अधिकार

यस ऐनमा अन्यत्र उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त स्थानीय भू-उपयोग परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुने छ ।

(क) स्थानीय भू-उपयोग योजना स्वीकृत गर्ने,

(ख) भूमि सम्बन्धी लगत सङ्कलन, विश्लेषण र उपयोग गर्ने,

(ग) आफ्नो तहको भू-उपयोग क्षेत्र नक्सा अद्यावधिक गराउने,

(घ) आवश्यकता अनुसार आफ्नो तहको भू-उपयोग उपक्षेत्र वर्गीकरण गर्ने,

(ङ) भू-उपयोगक्षेत्र वर्गीकरण सम्बन्धी सूचना तोकिए बमोजिम सरोकारवालाको पहुँचमा पुर्याउन स्थानीय भू-उपयोग कार्यान्वयन समितिलाई निर्देशन दिने,

(च) स्थानीय तहको भू-उपयोग योजना कार्यान्वयनका प्रक्रिया र मापदण्ड तयार गरी लागू गर्ने,
(छ) भू-उपयोग योजना कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने,

(ज) भू-उपयोग परिवर्तनको लागि स्पष्ट आधार र कारण सहित सिफारिस गर्ने,

(झ) तोकिएको उपयोग भन्दा फरक उपयोग गरेकोमा कारबाही गर्ने,

(ञ) भू-उपयोगमा उल्लेखनीय योगदान गर्ने व्यक्ति, परिवार वा संस्थालाई पुरस्कृत गर्ने,

(ट) धार्मिक, ऐतिहासिक, साँस्कृतिक, पुरातात्विक, सार्वजनिक, सामुदायिक स्थलहरुको संरक्षण गर्ने।

(ठ) आफ्नो तहको भू-उपयोग सम्बन्धी आवश्यक नीतिहरु तुर्जमा गरी पारित गर्ने ।

कार्यान्वयन समितिः स्थानीय भू-उपयोग परिषद्को कार्यमा सहयोग गर्न प्रत्येक स्थानीय तहमा देहाय बमोजिमको एक भूउपयोग कार्यान्वयन समिति रहने छः

(क) सम्बन्धित गाउँ कार्यपालिका वा नगर कार्यपालिकाको अध्यक्ष वा प्रमुख — अध्यक्ष

(ख) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष-सदस्य

(ग) स्थानीय तहका कृषि, वन, भूमि, सहरी विकास र भौतिक पूर्वाधारसँग सम्बन्धित शाखाका प्रमुखहरु-सदस्य

(घ) सरोकारवालामध्येबाट स्थानीय भू-उपयोग परिषद्ले तोकेको दुई जना महिला सहित चार जना -सदस्य

(ङ्) सम्बन्धित स्थानीय तहको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत-सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड (घ) बमोजिम तोकिएका सदस्यहरुको पदावधि तीन (३) वर्षको हुने छ ।

१.८ उद्देश्य

यस कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्नु हो। यसको विशिष्ट उद्देश्य स्थानीय भूमिलाई आवश्यकता र उपयुक्तताको आधारमा, शहरी क्षेत्र कृषि, बसोबास, व्यावसायिक, औद्योगिक, वन जङ्गल र सार्वजनिक उपयोगका क्षेत्रहरुमा वर्गीकरण गरी गाउँपालिकाले निर्धारण गरेका भू-उपयोग वर्गका आधारमा कृषि योग्य जग्गाको संरक्षण गरी उत्पादन वृद्धि, सुरक्षित र व्यवस्थित बसोबास, व्यावसायिक र औद्योगिक क्षेत्र, वातावरणीय सन्तुलन, जैविक विविधताको संरक्षणको लागि आवश्यक वन जङ्गल क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन र उच्चतम सार्वजनिक हितको लागि सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र सुनिश्चित गर्ने रहेको छ।

परिच्छेद २: विधि

यस भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्दा सहभागितामूलक विधि अपनाएर तर्जुमा गरिएको छ। योजना तर्जुमाको विधिलाई समष्टिगत रुपमा प्रारम्भिक चरण, सुझाव सङ्कलन र अन्तिम मस्यौदा चरणमा प्रस्तुत गरिएको छ :

प्रारम्भिक चरण : यस चरणमा विज्ञहरुको टोलीले भू-उपयोग योजनाको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गरिएको छ। तथ्याङ्क सङ्कलन अन्तर्गत कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित वडास्तरीय तथा गाउँपालिकाको सूचना, नक्सा तथा अन्य सम्बन्धित सूचना सङ्कलन गरिएको छ। सङ्कलित नक्सा तथा तथ्याङ्कका आधारमा गाउँपालिकाको आधार नक्सा तयार पारिएको छ। आधार नक्सामा मुख्यतया बस्ती, बस्तीहरू जोड्ने सडक सञ्जाल, खोला नाला, नदीहरू साथै अन्य भौतिक तथा सामाजिक पूर्वाधारहरू देखाइएको छ। सम्बन्धित ऐन, कानुन तथा नियमावलीहरू सङ्कलन गरी तिनीहरूको अध्ययन गरिएको छ। जस अन्तर्गत विभिन्न शीर्षकहरूमा तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको छ।

सुझाव सङ्कलन : यस चरणमा विज्ञ टोलीले तयार पारेको प्रारम्भिक मस्यौदा माथि स्थानीय सरोकारवालाहरु बीच छलफल तथा अन्तरक्रिया पश्चात सल्लाह, सुझाव तथा प्रतिक्रिया सङ्कलन गरिएको छ।

अन्तिम मस्यौदा : स्थानीय सरोकारवालाहरुबाट प्राप्त सुझावलाई समावेश गरी भू-उपयोग योजनालाई अन्तिम रुप प्रदान गरिएको छ।

चित्र १:भू-उपयोग योजना तर्जुमा बिधि

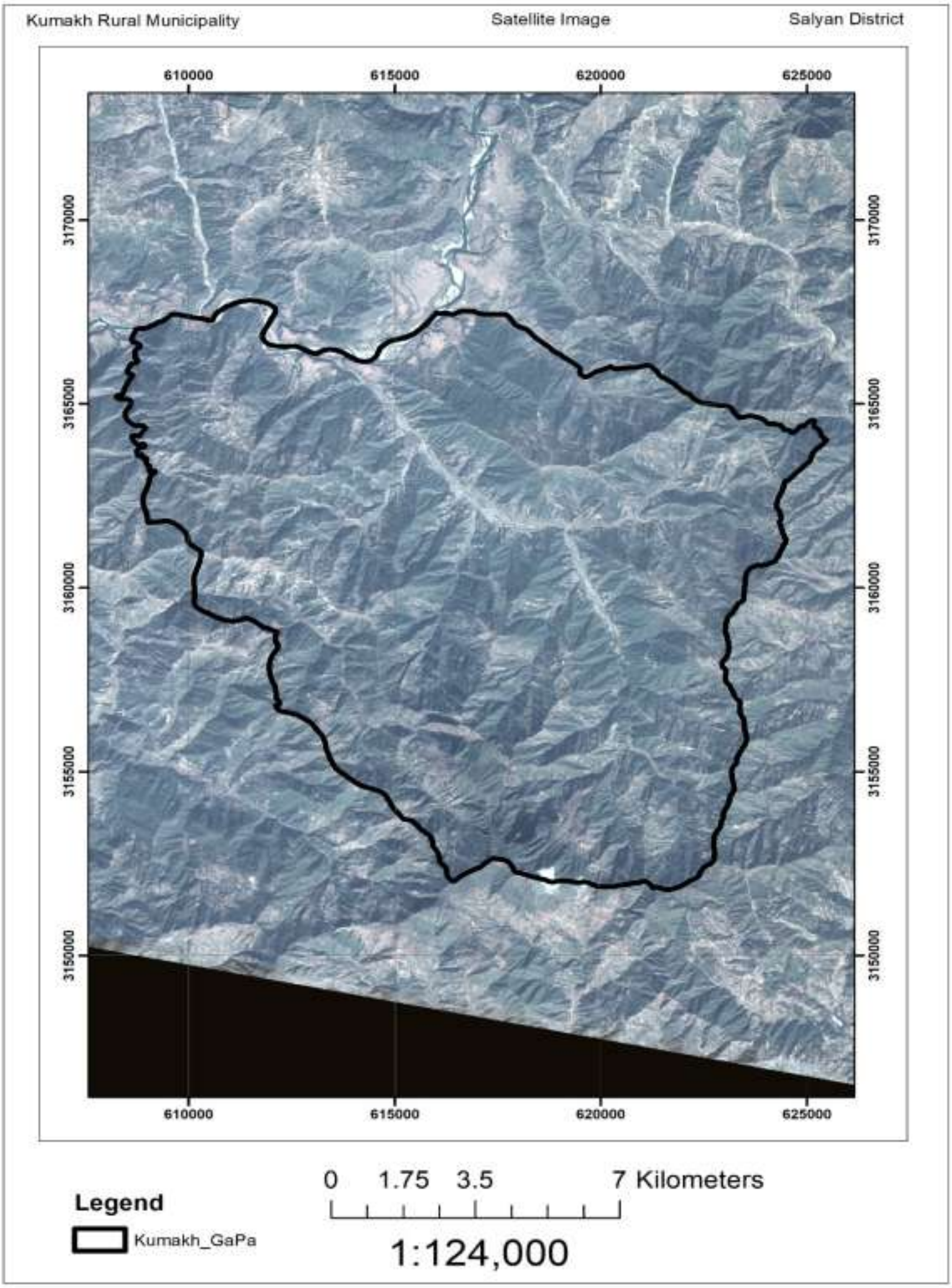

नक्सा १ : हालको भू-उपसेग वर्ग्रीकरणका लागि भू-उपगह्र नक्सा

२.१ विज्ञ समूह गठन

स्थानीय स्तरको आवश्यकता र सम्बोधनलाई सुनिश्चित हुने गरी स्थानीय स्तरमा भू-उपयोग, नाप नक्सा, भू-सूचना प्रविधि, कृषि, वन, शहरी विकास तथा सामाजिक एवम् आर्थिक क्षेत्रलाई समेट्ने क्षमतावान विज्ञहरुको गठन गरिएको छ।

२.२ स्थानीय सरोकारवालासंगको छलफल

गाउँपालिकाको भू-उपयोग योजना तजुर्मा गर्दा गाउँपालिकाले बनाएको guideline, भू-उपयोग ऐन २०७६, भू-उपयोग योजनाविद, स्थानीय जनप्रतिनिधि, टोल विकास समिति सदस्य, बुद्धिजीवि, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सरकारी कर्मचारी, आदि बीच छलफल गरिएको छ। यसका साथसाथै स्थानीय सूचना तथा डाटाहरु सङ्कलनको कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ।

गाउँपालिकाको भू-उपयोग योजना तर्जुमा गर्दा स्थानीय स्तरमा रहेका सडक, खोलानाला, धार्मिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, औद्योगिक, पुरातात्विक, शैक्षिक, सामुदायिक, व्यवसायिक, कृषि पकेट क्षेत्र, आवासीय क्षेत्र एवम् सार्वजनिक महत्व लगायतका क्षेत्र तथा तिनका मापदण्ड माथि छलफल गरिएको छ ।

फोटो १ : सरोकारवालाहरुसंग छलफलका झलकहरु

प्राथमिक डाटाका रुपमा भूमिको सम्भावित उपयोग, सम्भाव्यता तथा सीमाहरुलाई समेट्ने किसिमका डाटा सङ्कलन गर्नका लागि स्थलगत भ्रमण, स्थानीय जनतासँगका छलफल, अन्तरक्रियाहरु जस्ता विधि अपनाइएको छ। आर्थिक, जनसांख्यिक लगायतका डाटाहरु गाउँपालिका स्थित स्थानीय निकायहरुबाट सङ्कलन गरिएको छ (**अनुसुची १ र २**) ।

२.३ वर्तमान भू-उपयोगको नक्साङ्कन

भू-उपयोगको हालको अवस्थाको वर्गीकरणका लागि भू-उपग्रह चित्र सहायता लिइएको थियो भने क्षेत्रगत डाटाको सङ्कलनका लागि भने GPS प्रणालीमा आधारित क्षेत्रगत सर्वेक्षण र स्थानीय सरोकारवाला र विज्ञको ज्ञान तथा अनुभवको प्रयोग गरिएको थियो। प्रत्येक वडामा अवस्थित विद्यालयहरू, स्वास्थ्य संस्था, वडा कार्यालय, मठमन्दिर, ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक स्थलहरू, खानेपानीका ट्याङ्की, कोट, पार्क तथा सडक, आदिको स्थलगत सर्वेक्षण गरी आधार नक्सा तयार गरिएको छ। यी सम्पूर्ण विधिबाट सङ्कलित

भौगोलिक तथा भू-उपयोग सम्बन्धित जानकारीहरुको प्रशोधन पछि यसलाई गाउँपालिकाले निर्धारण गरेका भू-उपयोग वर्गका आधारमा १० वटा वर्गमा विभाजन गरिएका छन्।

- कृषियाग्य क्षेत्र
- व्यवसायिक शहरी क्षेत्र
- औद्योगिक क्षेत्र
- खानी तथा खनिज क्षेत्र
- धार्मिक तथा साँस्कृतिक क्षेत्र
- वन तथा बनस्पति क्षेत्र
- सार्वजनिक क्षेत्र
- आवास क्षेत्र
- नदी तथा तालतलैया क्षेत्र
- अन्य क्षेत्र

भू-उपयोग ऐन २०७६ ले निर्धारण गरेका मापदण्डहरु तथा विज्ञ टोली तथा स्थानीय सरोकारवालाको संयुक्त प्रयासबाट बनाईएको हालको भू-उपयोगको आधारमा आगामी ५-१५ वर्षमा हुने गाउँपालिकाको भू-उपयोगको अवस्थालाई प्रक्षेपण गरिएको छ।हालको भू-उपयोग तथा आगामी ५-१५ वर्षको भू-उपयोगको आधारमा स्थानीय सरोकारवालाको राय सुझाव तथा विज्ञको रायलाई समायोजन गरी भू-उपयोग योजना तयार गरिएको छ।

यसरी तयार गरिएको मस्यौदालाई एक पटक पुनः सरोकारवालाहरुको माझमा लगी छलफल गरी आम सरोकारहरुको राय सुझाव, जानकारी एवम् छलफलका लागि पेश गरि सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुबाट प्राप्त राय, सल्लाह, सुझाव तथा टिप्पणीहरुलाई सम्बोधन गरी भू-उपयोग योजनालाई अद्यावधिक गरिएको छ। यसरी गाउँपालिकास्तरमा निर्माण गरिएको सहभागितात्मक भू-उपयोग योजनालाई एक औपचारिक समारोहका बीच हस्तान्तरण गरिएको छ । जसलाई उपस्थिति सबै सरोकारवालाहरुले पूर्ण पालना एवम् कार्यान्वयन गर्ने प्रतिबद्धता जनाएसँगै पूर्ण रुपमा योजना तर्जुमा सम्पन्न गरिएको छ ।

२.४ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

भू-उपयोग योजनाको उद्देश्य, लक्षित उपलब्धी, हासिल उपलब्धी तथा हासिल गर्न बाँकी उपलब्धी समेतलाई समय समयमा स्वःमूल्याङ्कनले गरिएको छ।भू-उपयोग योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन स्वमूल्याङ्कन र अनुगमनका आधारमा गरिएको छ।कार्यक्रमका प्रभाव, आवश्यक संशोधन, सुधार र समायोजनका सन्दर्भमा भने सरोकारवालाबीच छलफल, बहस, अन्तरक्रियालाई माध्यम बनाइने व्यवस्था छ।यसरी तर्जुमा गरिएको भू-उपयोगका आगामी परिवर्तनहरुलाई गाउँपालिकास्तरका प्राविधिकहरुका सहयोगमा अद्यावधिक गर्न सकिने छ।आगामी दिनमा यस गाउँपालिकाले आवश्यकता अनुसार परिवर्तन एवम् परिमार्जन गर्न सक्ने छ।

परिच्छेद ३ : गाउँपालिकाका संक्षिप्त विवरण

३.१ गाउँपालिकाको परिचय

कुमाख गाउँपालिका नेपालको कर्णाली प्रदेश नं ६ अन्तर्गत सल्यान जिल्लामा अवस्थित गाउँपालिका हो। साविकका कालागाउँ , वडागाउँ, जिमाली, मर्मपरिकाँडा र स्वीकोट गाउँ विकास समितिहरु समावेश गरी २०७३ सालमा गठन गरिएको हो।भौगोलिक हिसाबले यस गाउँपालिका समुद्रा सतहबाट ४५०-२५३७ मि. उचाइमा रहेको छ भने २८° ४१' ०३" उत्तर अक्षांश र २८° ५६' ४३" पूर्वी देशान्तर सम्म फैलिएको छ | यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल १७७.२७ वर्ग कि.मी छ। यस गाउँपालिकाको पूर्वमा सल्यान जिल्लाको दार्मा गाउँपालिका र बागचौर नगरपालिका, पश्चिमा बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका, दक्षिणमा ढोरचौर गाउँपालिका तथा उत्तरमा रुकुम जिल्लाको चौरजहारी नजरपालिका र जाजरकोट जिल्लाको भेरी नगरपालिका सँग जोडिएको छ। कृषि र पशुपालन यहाँका मानिसहरुको प्रमुख पेशा हुन्।यस साथसाथै मानिसहरु वैदेशिक रोजगारीमा पनि गएका छन्।जडीबुटी तथा पर्यटन व्यवसाय पनि सम्भावना रहेको छ। उपयुक्त हावापानी, माटो, पुर्वाधार आदिका आधारले यो गाउँपालिकाले व्यवसायिक कृषिको धेरै सम्भावना बोकेको छ। उपलब्ध खेतीयोग्य जमिनमा धान, मकै, गहुँ, चना, मुसुरो, आलु उत्पादन हुन्छ।

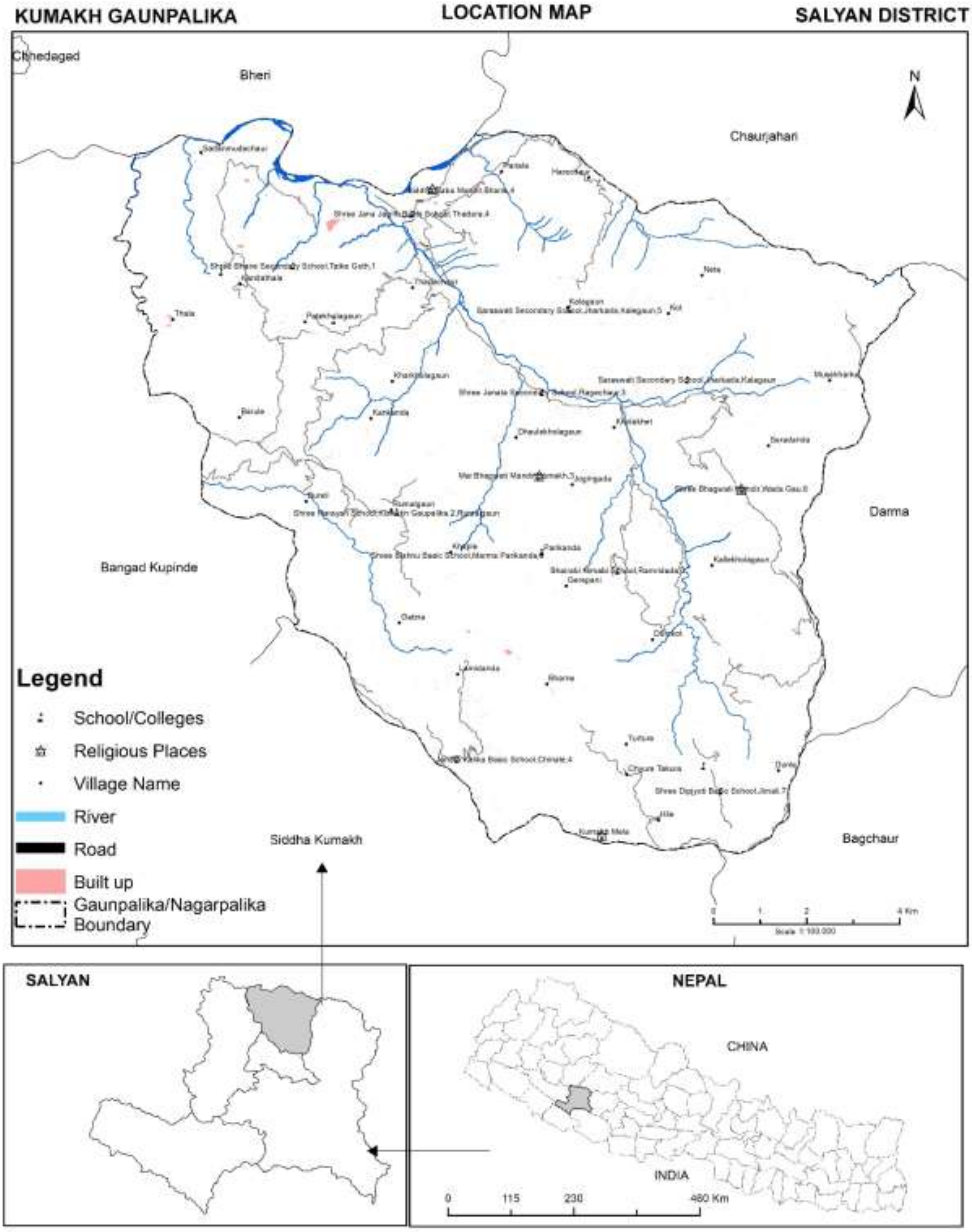

नक्सा २ : गाउँपालिकाको अवस्थिति नक्सा

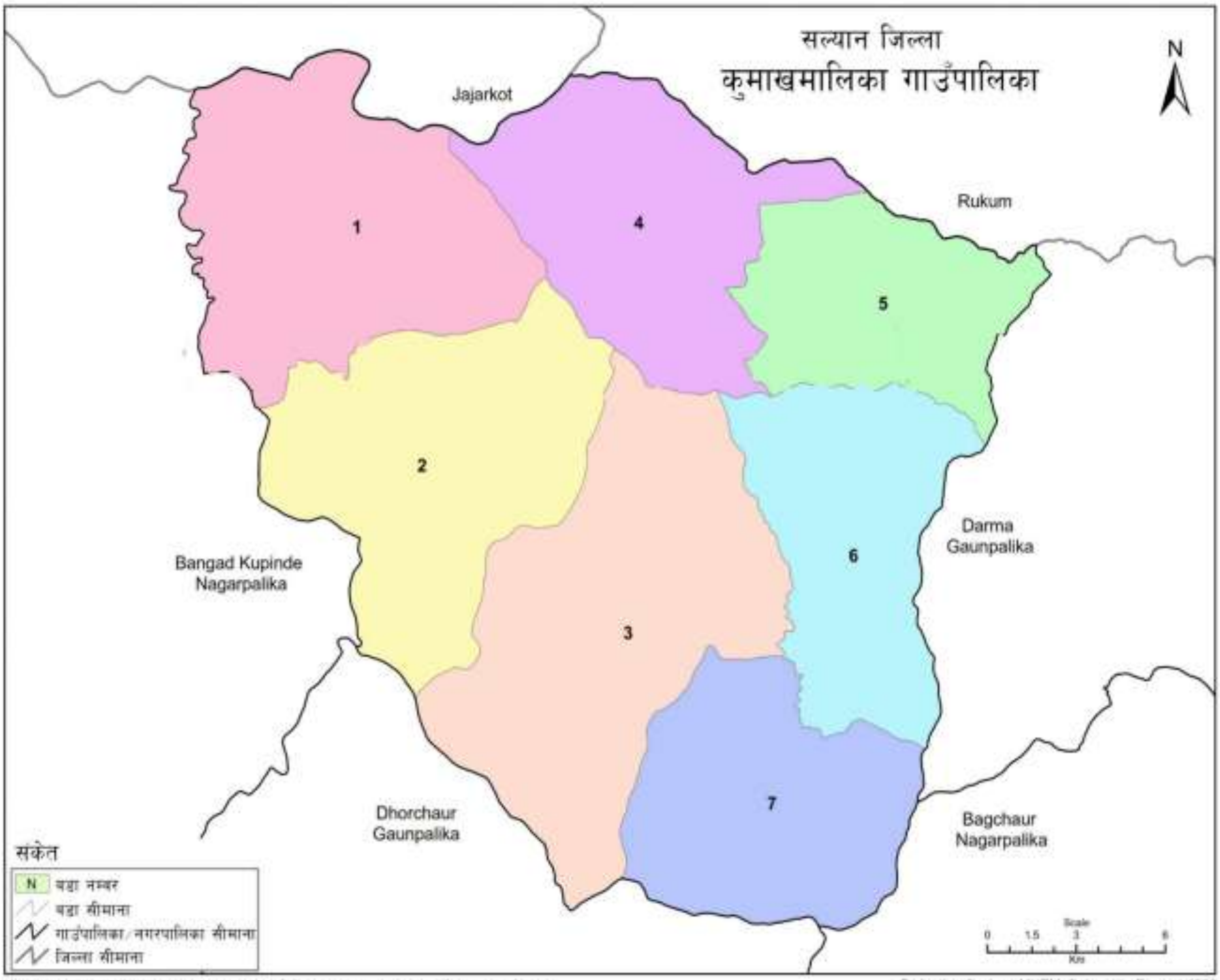

Projection System: MUTM, Spheroid - Everest 1830
LLRC, 2016

नक्सा ३ : गाउँपालिकाको प्रशासनिक विभाजन नक्सा

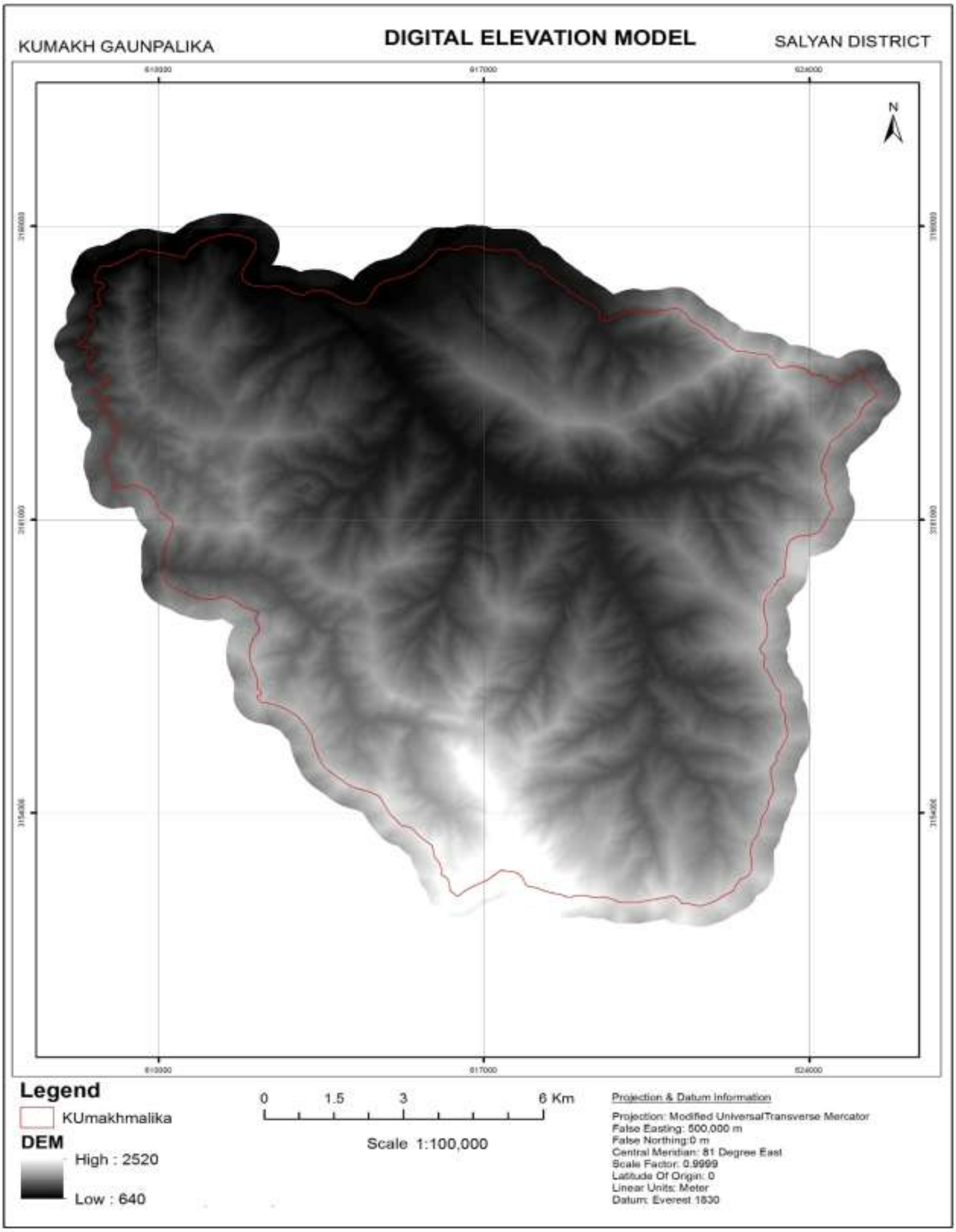

नक्सा ४ : गाउँपालिकाको DEM नक्सा

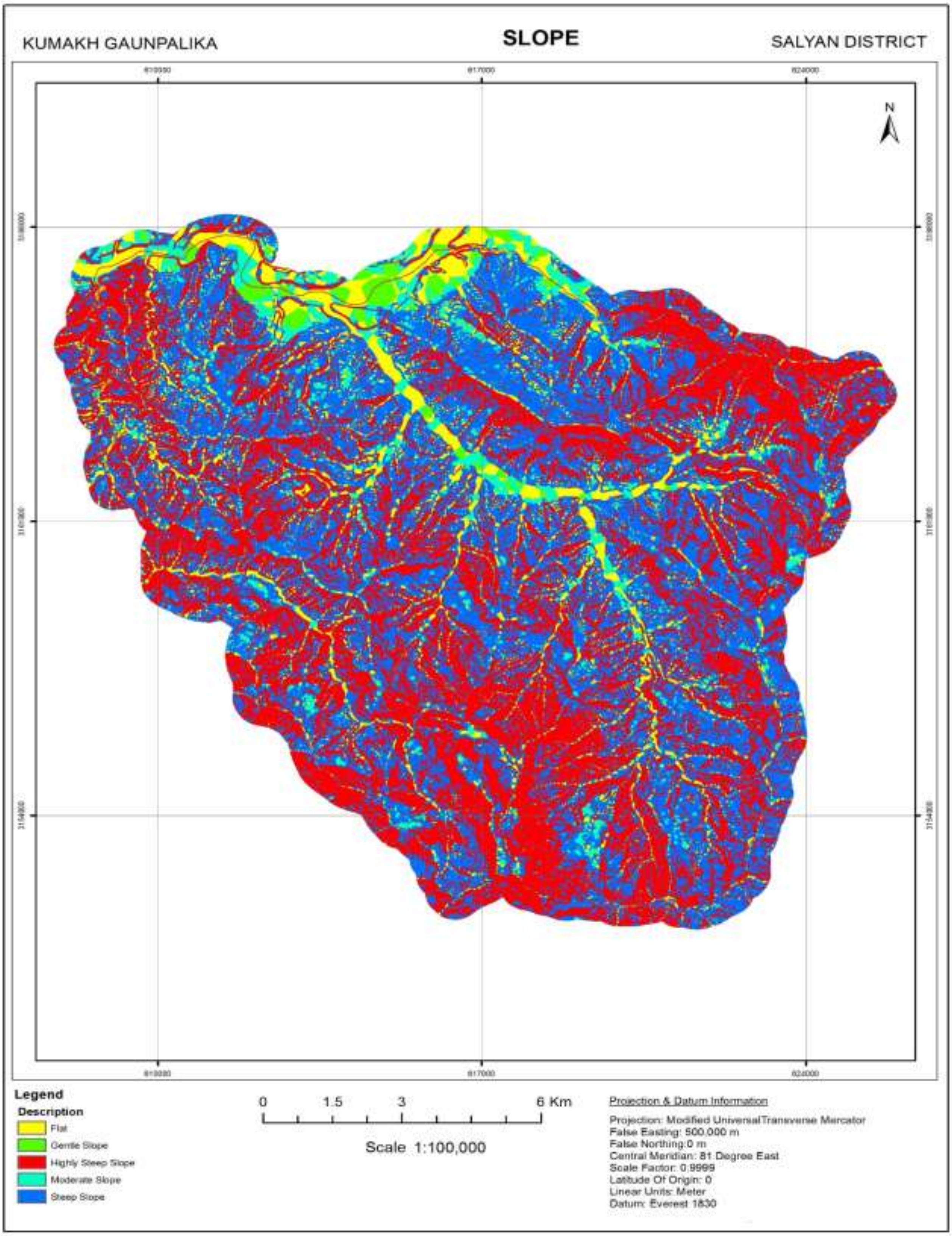

नक्सा ५ : गाउँपालिकाको Slope नक्सा

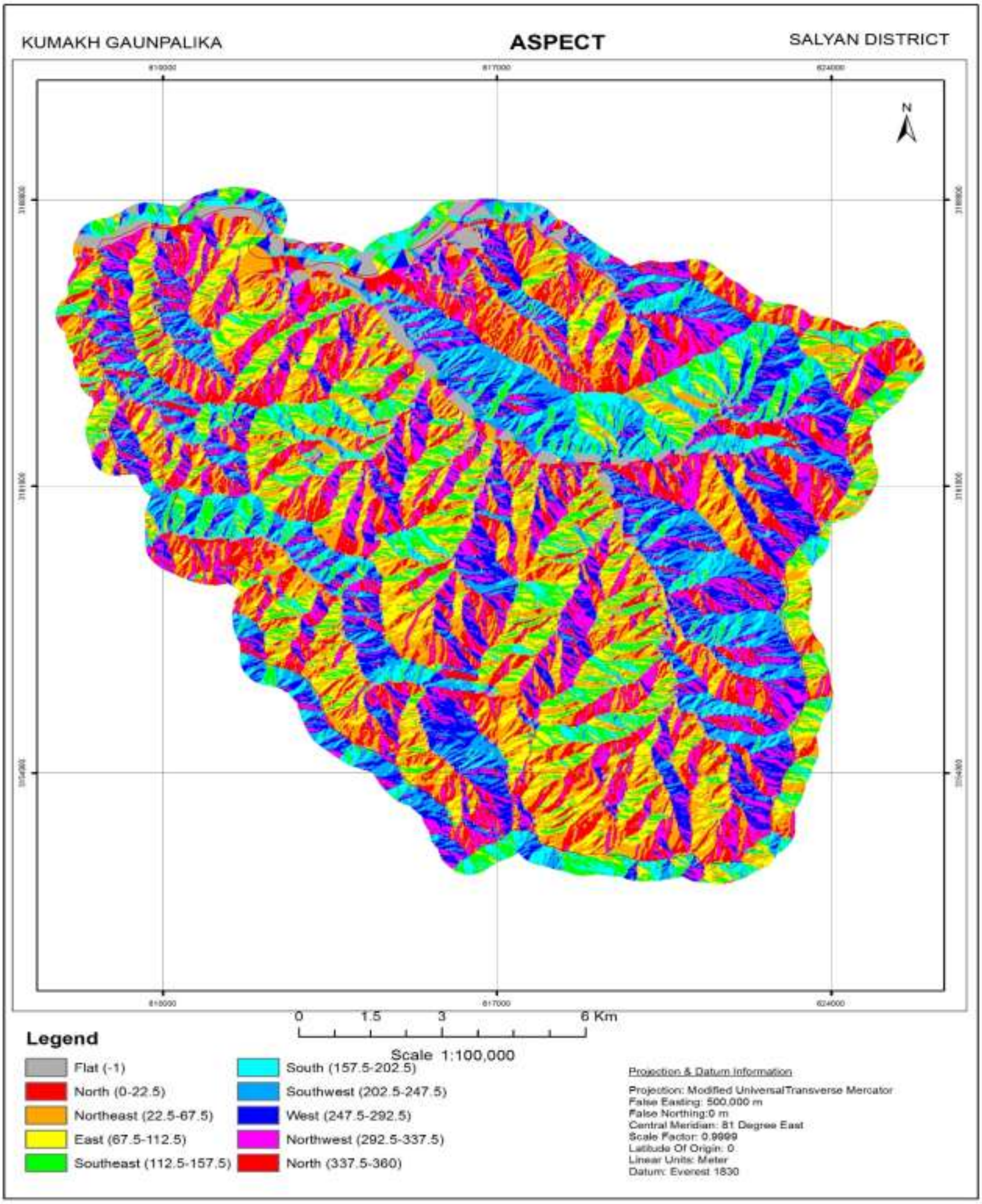

नक्सा ६ : गाउँपालिकाको Aspect नक्सा

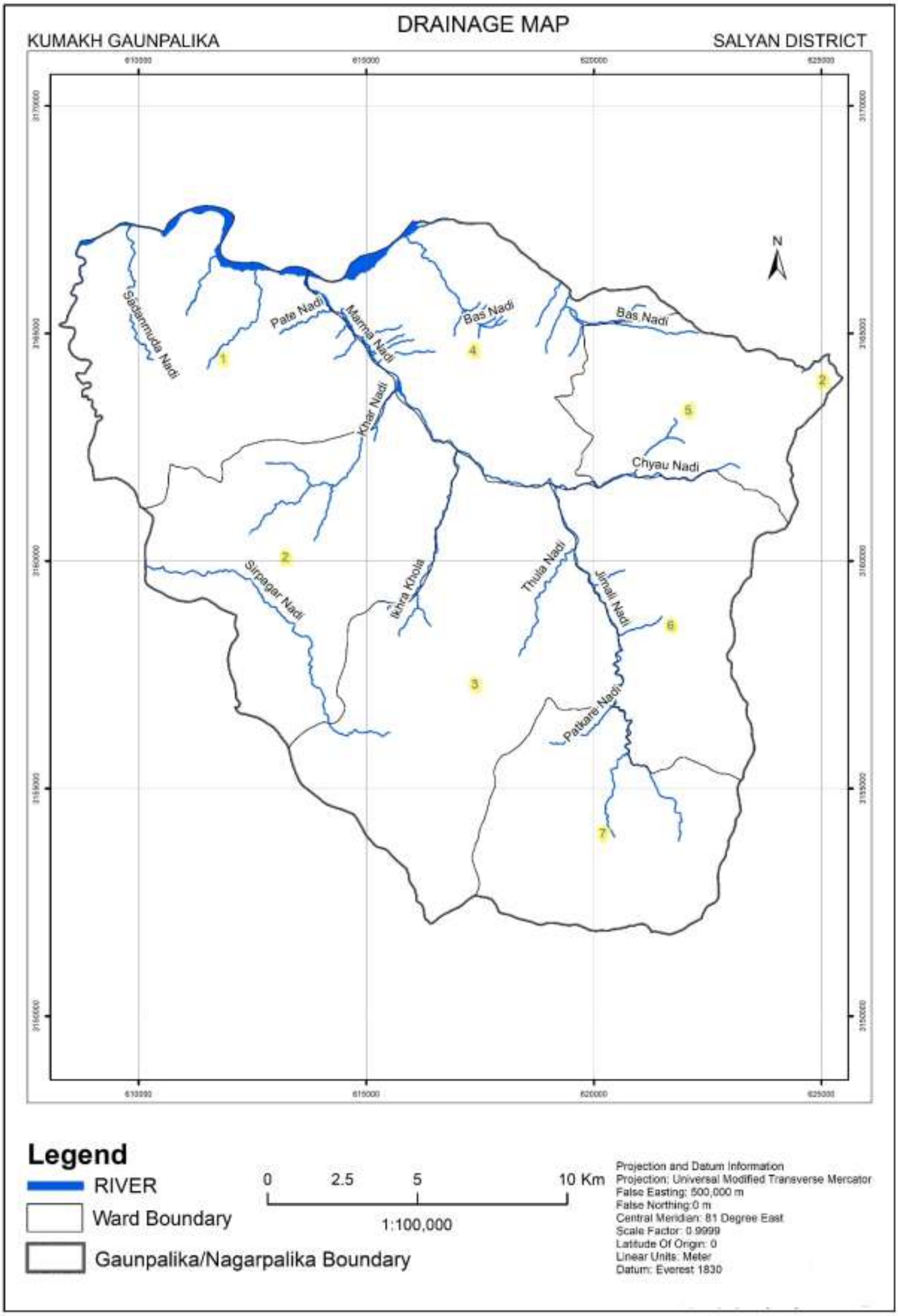

नक्सा ७ : गाउँपालिकाको Drainage नक्सा

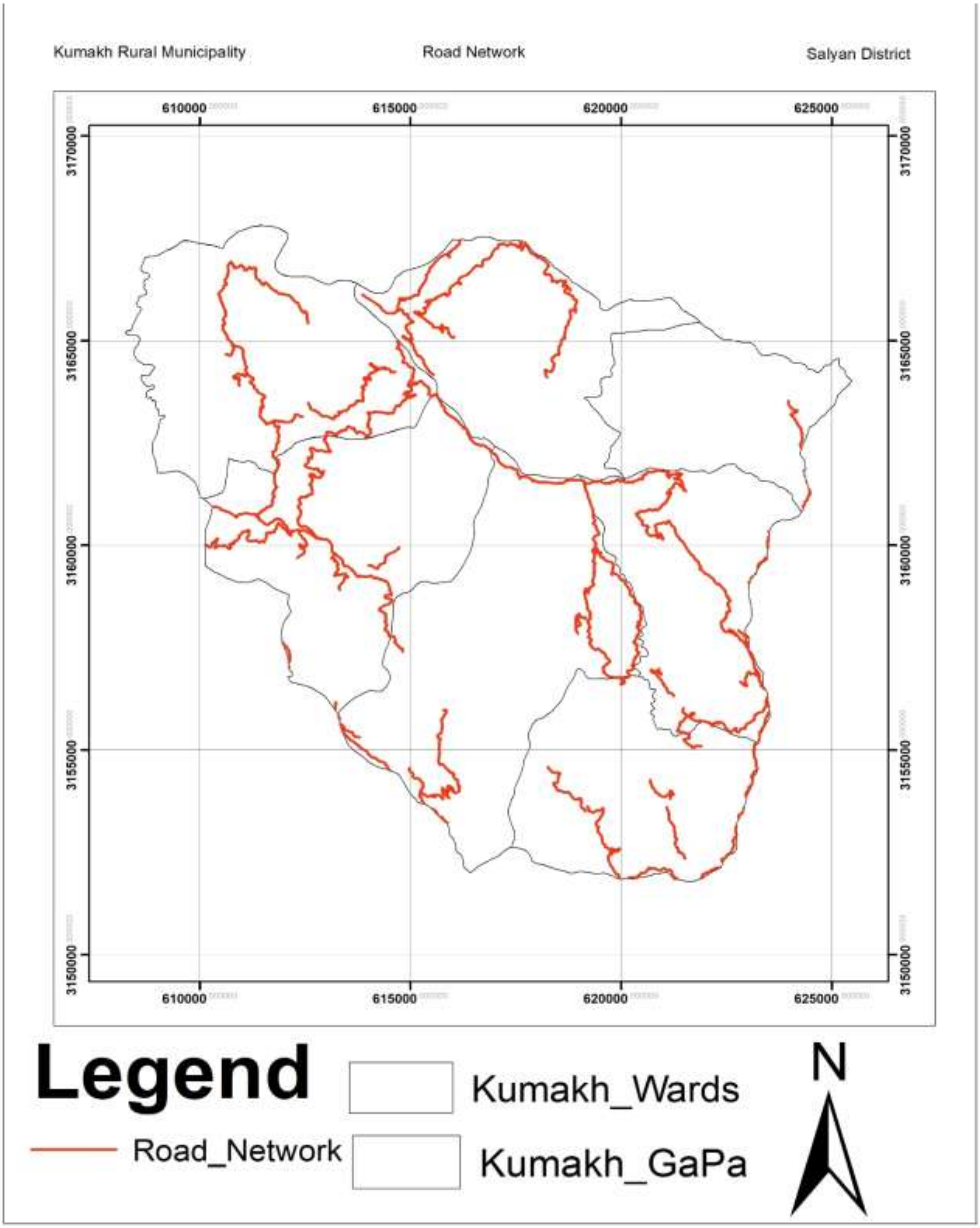

नक्सा ८ : गाउँपालिकाको सडक सञ्जाल नक्सा

परिच्छेद ४ : वर्तमान भू-उपयोगको अवस्था

४.१ वर्तमान भू-उपयोग

गाउँपालिकाको भू-उपयोगलाई जम्मा १० वटा वर्गमा वर्गीकरण गरेर व्याख्या गर्न सकिन्छ :

- कृषियोग्य क्षेत्र
- व्यवसायिक शहरी क्षेत्र
- औद्योगिक क्षेत्र
- खानी तथा खनिज क्षेत्र
- धार्मिक तथा साँस्कृतिक क्षेत्र
- वन तथा वनस्पति क्षेत्र
- औद्योगिक क्षेत्र
- सार्वजनिक क्षेत्र
- आवास क्षेत्र
- नदी तथा तालतलैया क्षेत्र
- अन्य क्षेत्र

४.२ गाउँपालिकाका भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

कुमाख गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्थालाई हेर्दा गाउँपालिकाको सबभन्दा ठुलो भू-भाग वन तथा वनस्पति (११९१०.३९ हेक्टर) र कृषि क्षेत्रले (५५०३.५४ हेक्टर) ओगटेको छ। त्यस्तै नदी तथा ताल तलतलैया १९३.६९ हेक्टर, सार्वजनिक क्षेत्रले ८३.१८ हेक्टर तथा आवास क्षेत्रले १७.९८ हेक्टर भुभाग ओगटेको छ। वर्तमान भू-उपयोगकोसम्पूर्ण अवस्थाको वर्तमान विवरण निम्न तालिका र नक्सामा देखाइएको छ ।

तालिका १ः गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

वर्तमान भू-उपयोगवर्गीकरण	क्षेत्रफल (हे)
कृषि क्षेत्र	५५०३.५४
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	११९१०.३९
आवास क्षेत्र	१७.९८
ब्यवसायिक क्षेत्र	०.६८
औद्योगिक क्षेत्र	०.१५
सार्वजानिक क्षेत्र	८३.१८
अन्य	-
खानी तथा खनिज क्षेत्र	-
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	१०.६४
नदि तथा ताल तलैया	१९३.६९
जम्मा	१७७२०.२५

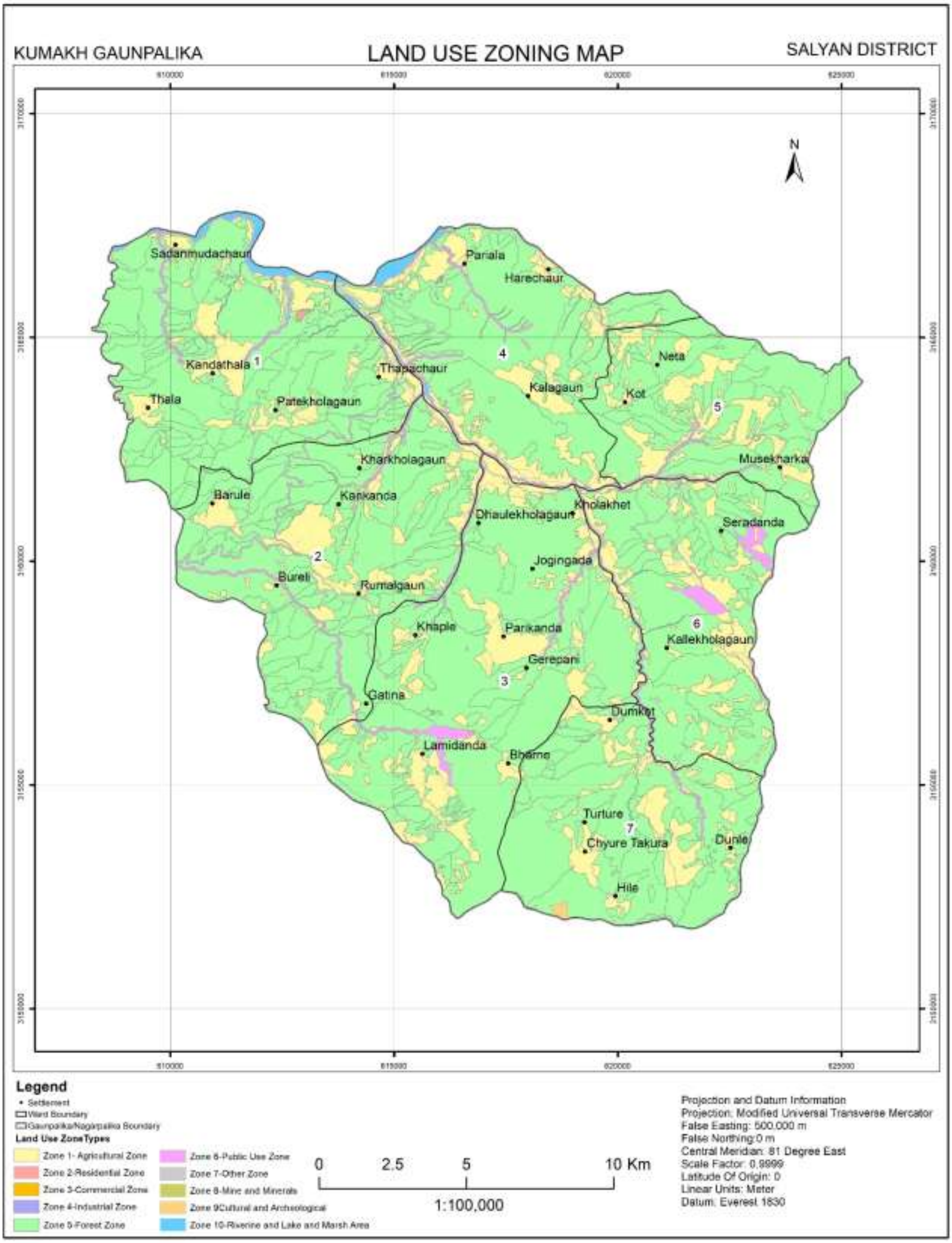

नक्सा ९ : गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था नक्सा

तालिका २ : वडा नं. १ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

वर्तमान भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	७३६.३३
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	२०९०
आवास क्षेत्र	८.२५
ब्यवसायिक क्षेत्र	०.००६४
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	१४.२१
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	
नदि तथा ताल तलैया	८१.०१
जम्मा	२९२९.८२

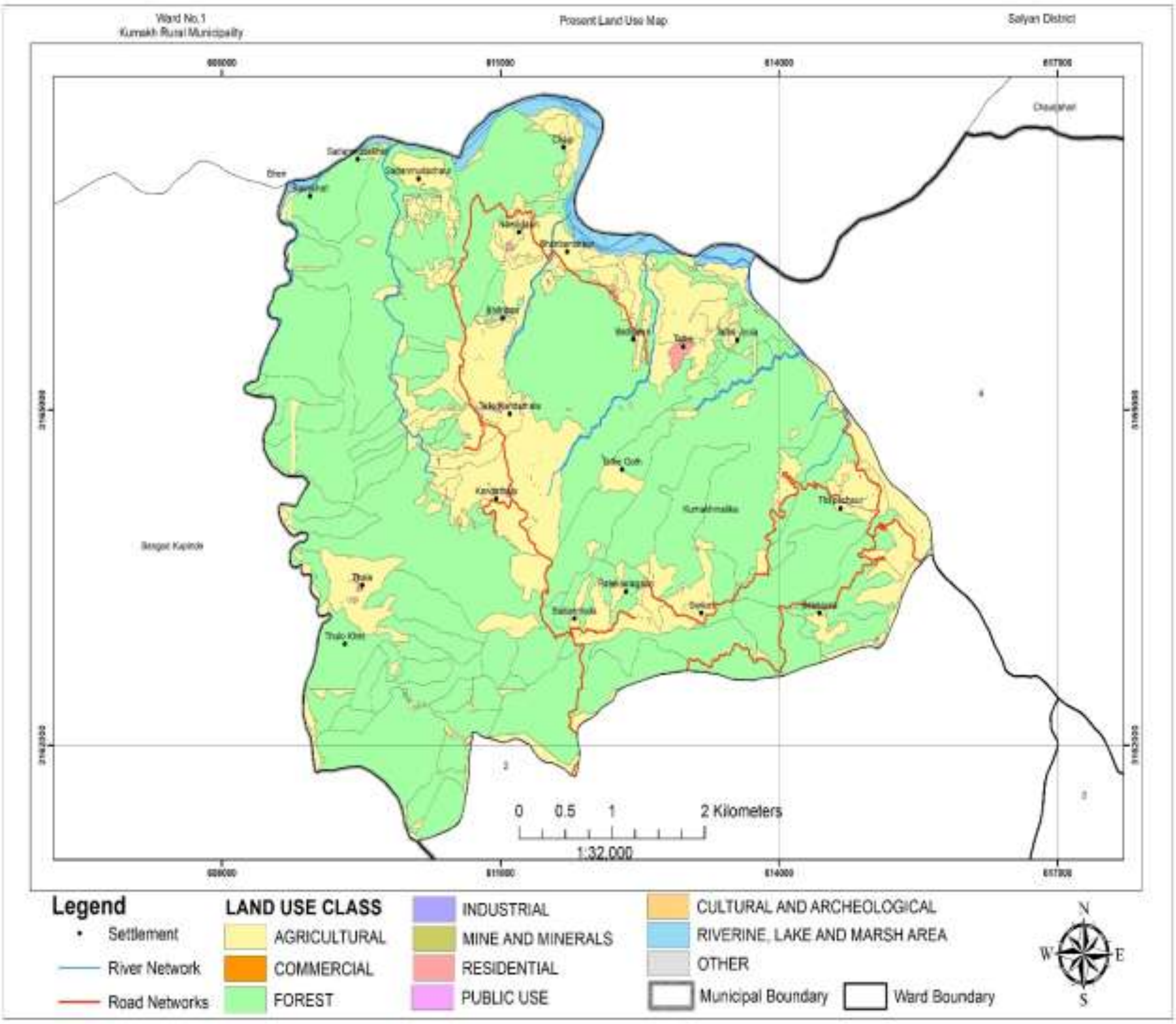

नक्सा १० : वडा नं. १ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था नक्सा

तालिका ३ : वडा नं. २ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

वर्तमान भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	१०१५.८५
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	१८४८.२
आवास क्षेत्र	१.५८
ब्यवसायिक क्षेत्र	०.००६
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	१५.४४
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	
नदि तथा ताल तलैया	१५.६६
जम्मा	२८९६.७४

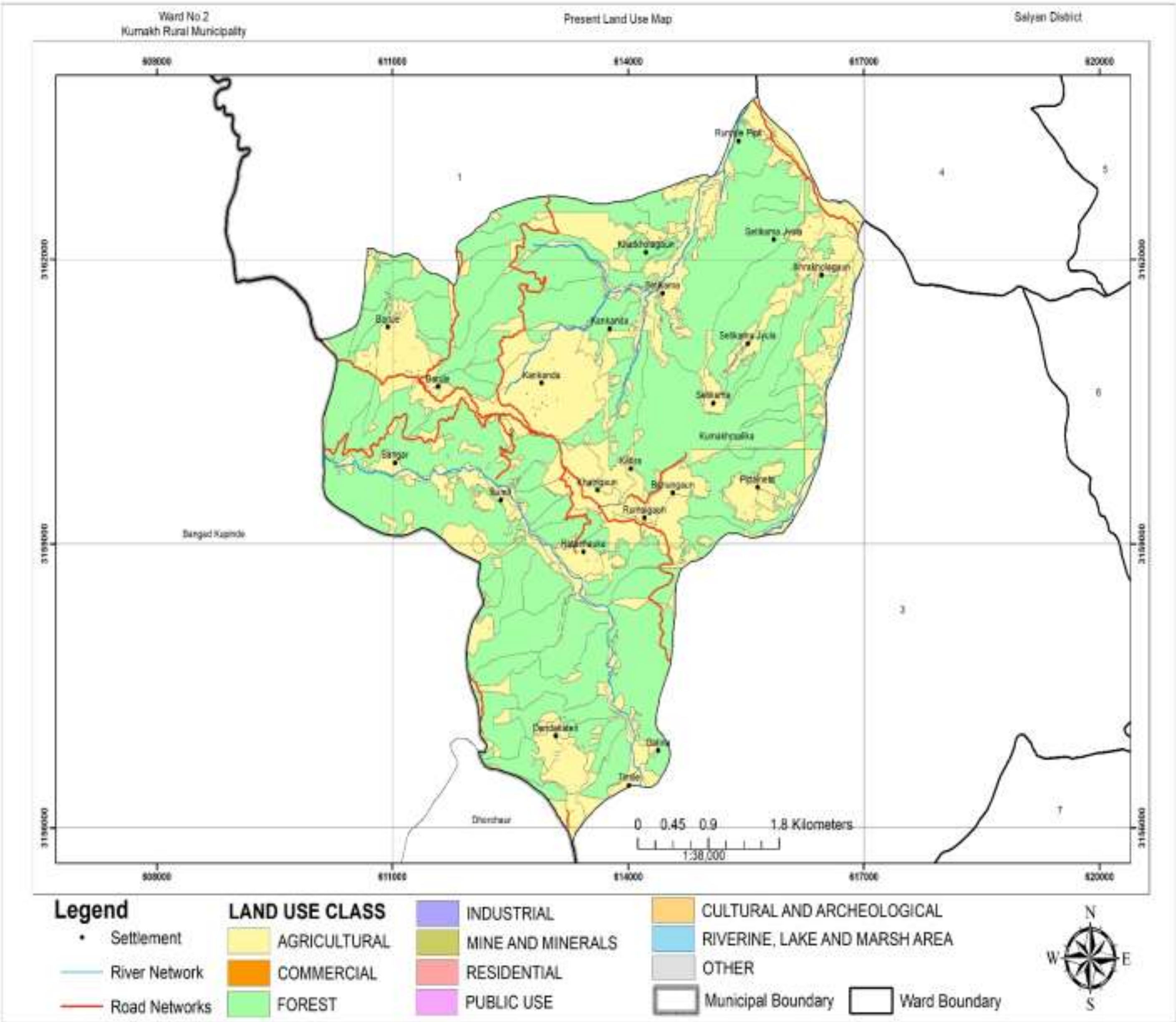

नक्सा ११ : वडा नं. २ को भू-उपयोगको नक्सा

तालिका ४ : वडा नं. ३ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

वर्तमान भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	१२४९.०९
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	२३२६.९८
आवास क्षेत्र	३.११
ब्यवसायिक क्षेत्र	०.५८
औद्योगिक क्षेत्र	०.१५
सार्वजानिक क्षेत्र	१५.३१
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	०.००९९
नदि तथा ताल तलैया	७.७३
जम्मा	३६०२.९६

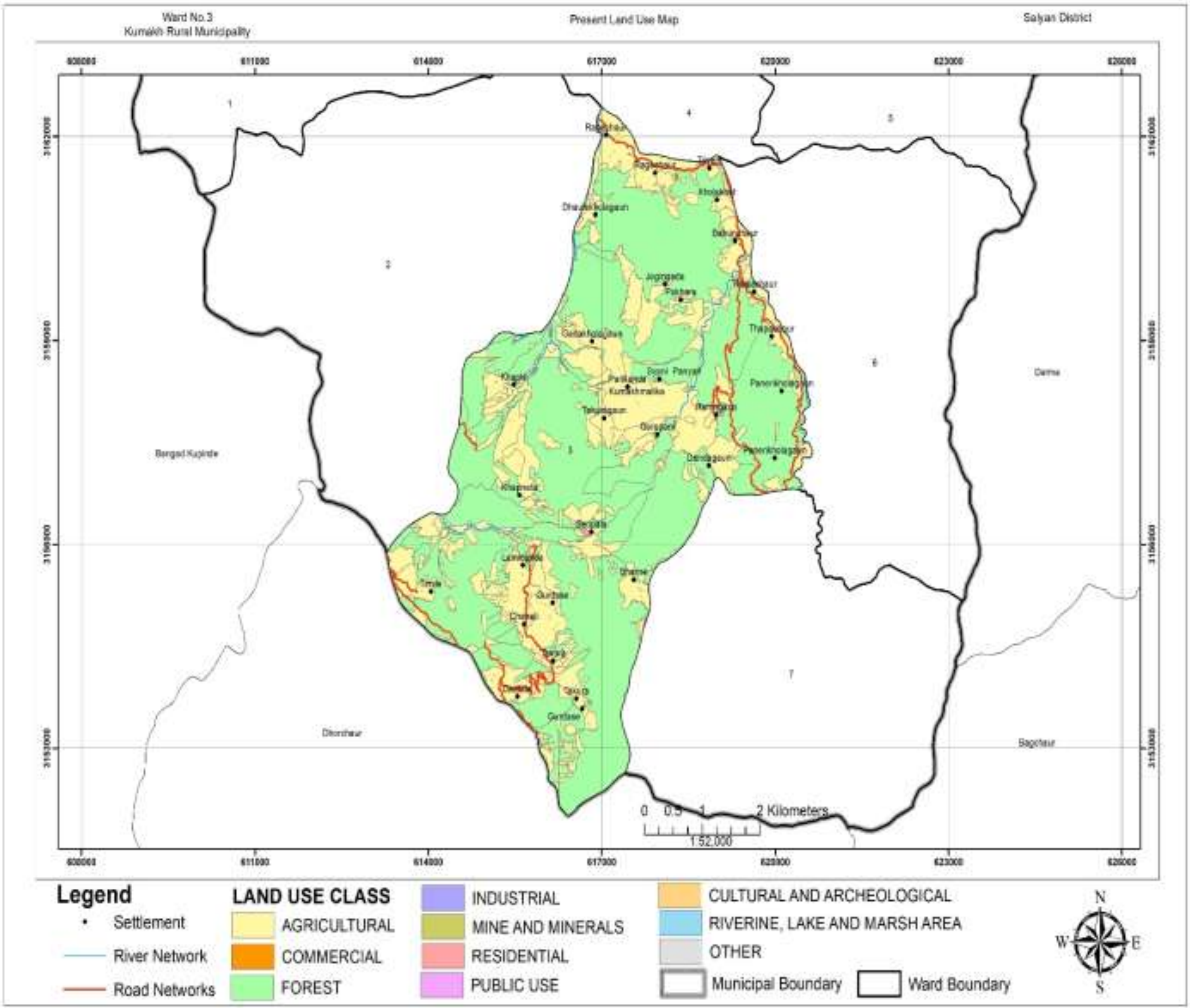

नक्सा १२ : वडा नं. ३ को भू-उपयोगको नक्सा

तालिका ५ : वडा नं. ४ को भू-उपयोगको वर्तमान नक्सा

वर्तमान भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	५९८.१
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	१६९६.७६
आवास क्षेत्र	३.५९
व्यवसायिक क्षेत्र	०.०१८
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	११.६२
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	०.००८९
नदि तथा ताल तलैया	६८.९३
जम्मा	२३७९.०३

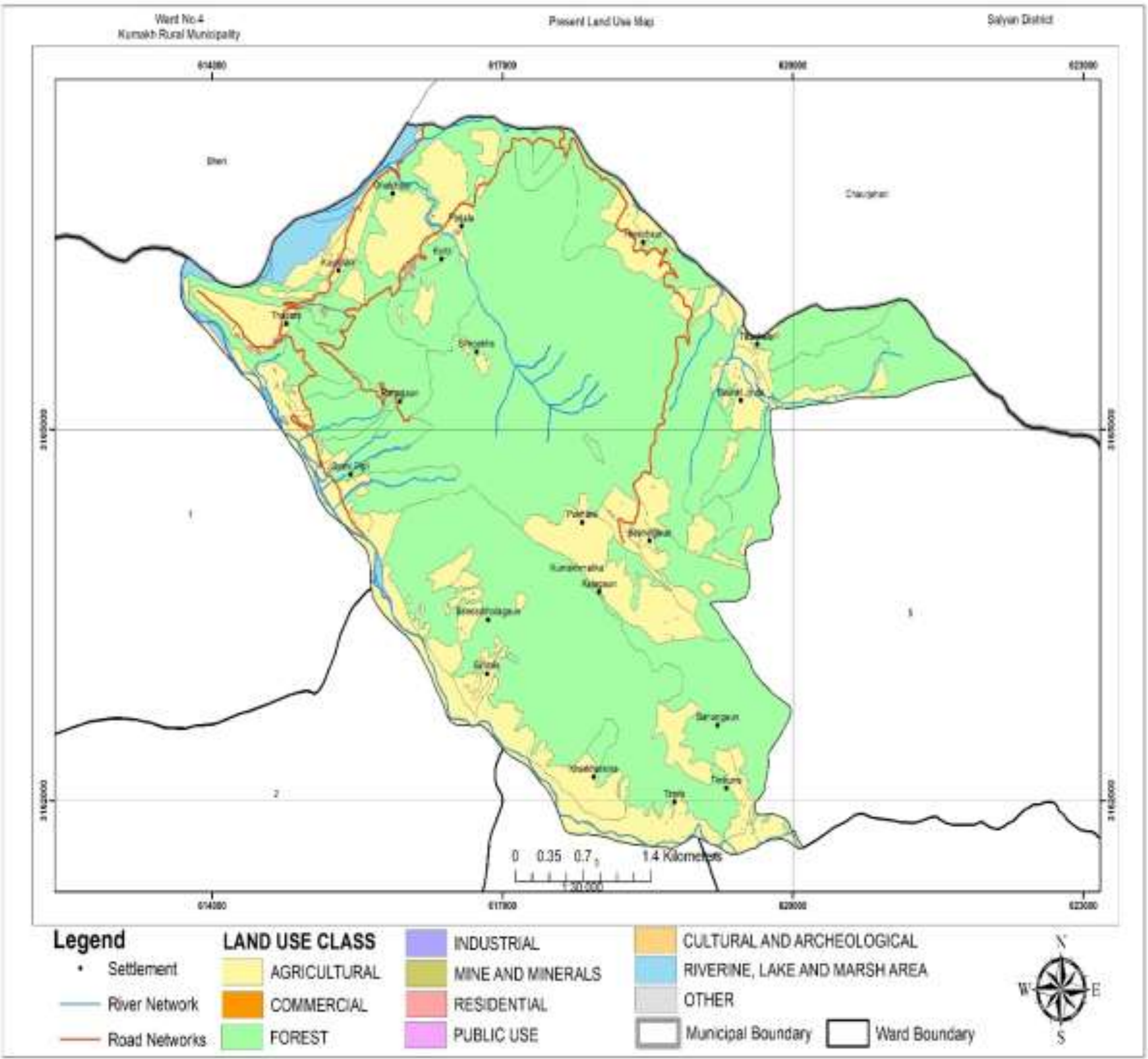

नक्सा १३ : वडा नं. ४ को भू-उपयोगको नक्सा

तालिका ६ : वडा नं. ५ को भू–उपयोगको वर्तमान अवस्था

वर्तमान भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	६५१.९१
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	१०२१.४५
आवास क्षेत्र	०.३
ब्यवसायिक क्षेत्र	०.०५३
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	१.४४
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	
नदि तथा ताल तलैया	५.५६
जम्मा	१६८०.७१

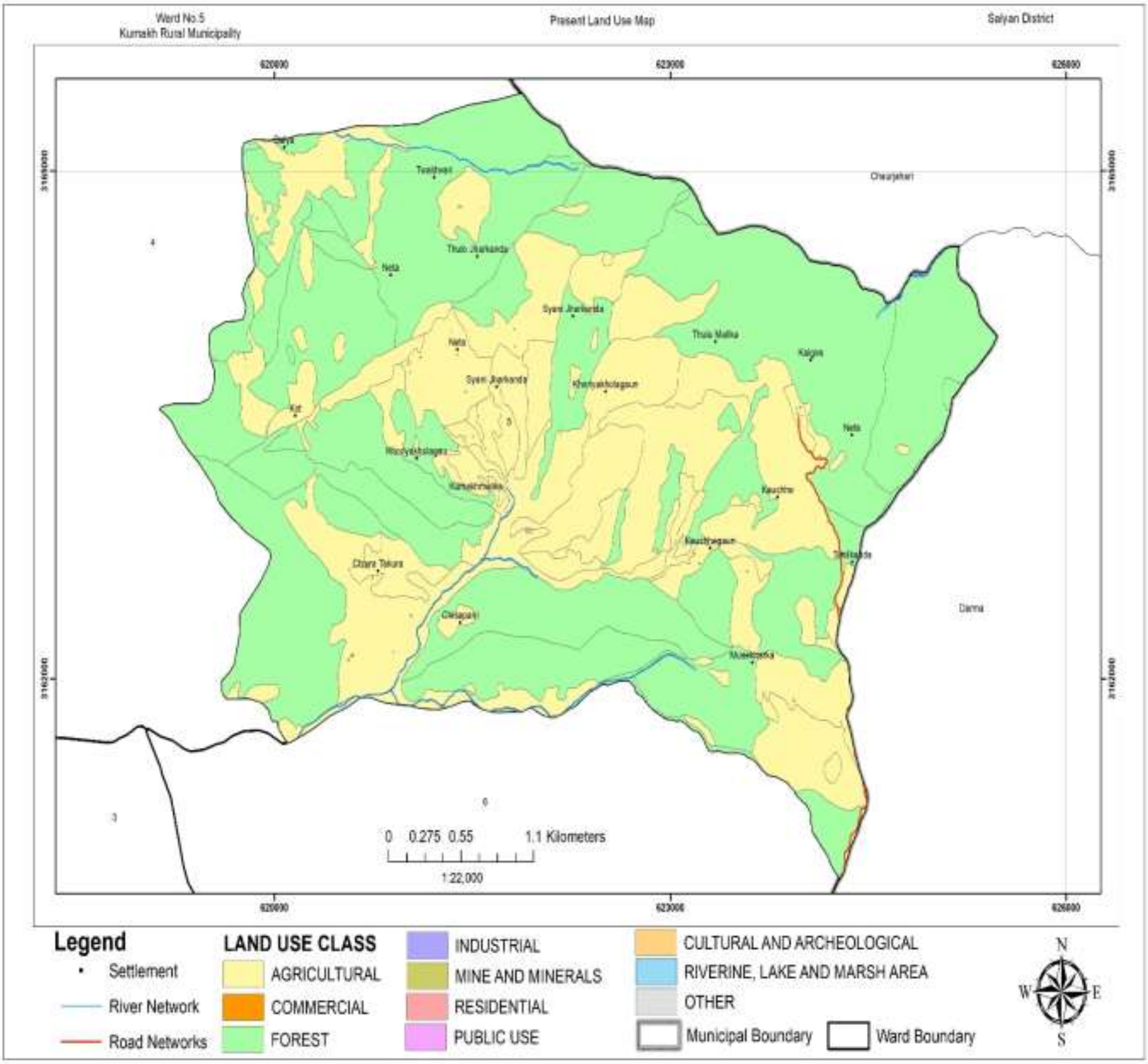

नक्सा १४ : वडा नं. ५ को भू-उपयोग नक्सा

तालिका ७ : वडा नं ६ को भू-उपयोगको वर्तमान अवस्था

वर्तमान भू-उपयोग वर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	६०७.६९
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	१४३५.५१
आवास क्षेत्र	०.५८
व्यवसायिक क्षेत्र	०.०१३
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	१५.३२
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	०.२६
नदि तथा ताल तलैया	९.६४
जम्मा	२०६९.०१

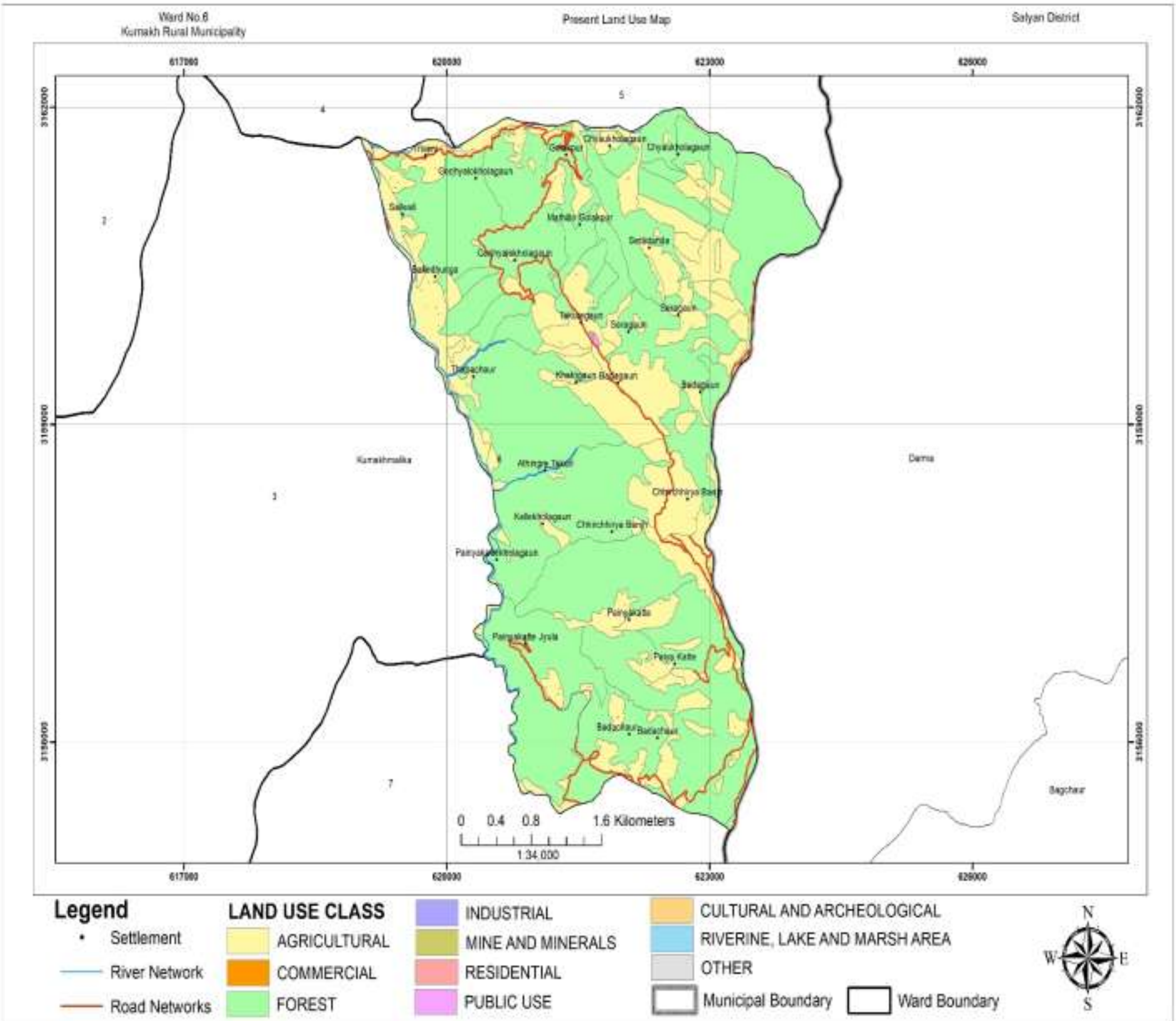

नक्सा १५ : वडा नं. ६ को भू-उपयोग नक्सा

तालिका ८ : वडा नं ७ को भूउपसेगको वर्तमान अवस्था

वर्तमान भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	६४४.५४
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	१४९०.६९
आवास क्षेत्र	०.५४
ब्यवसायिक क्षेत्र	०.००५९
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	९.८२
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	१०.५९
नदि तथा ताल तलैया	५.१३
जम्मा	२१६१.३२

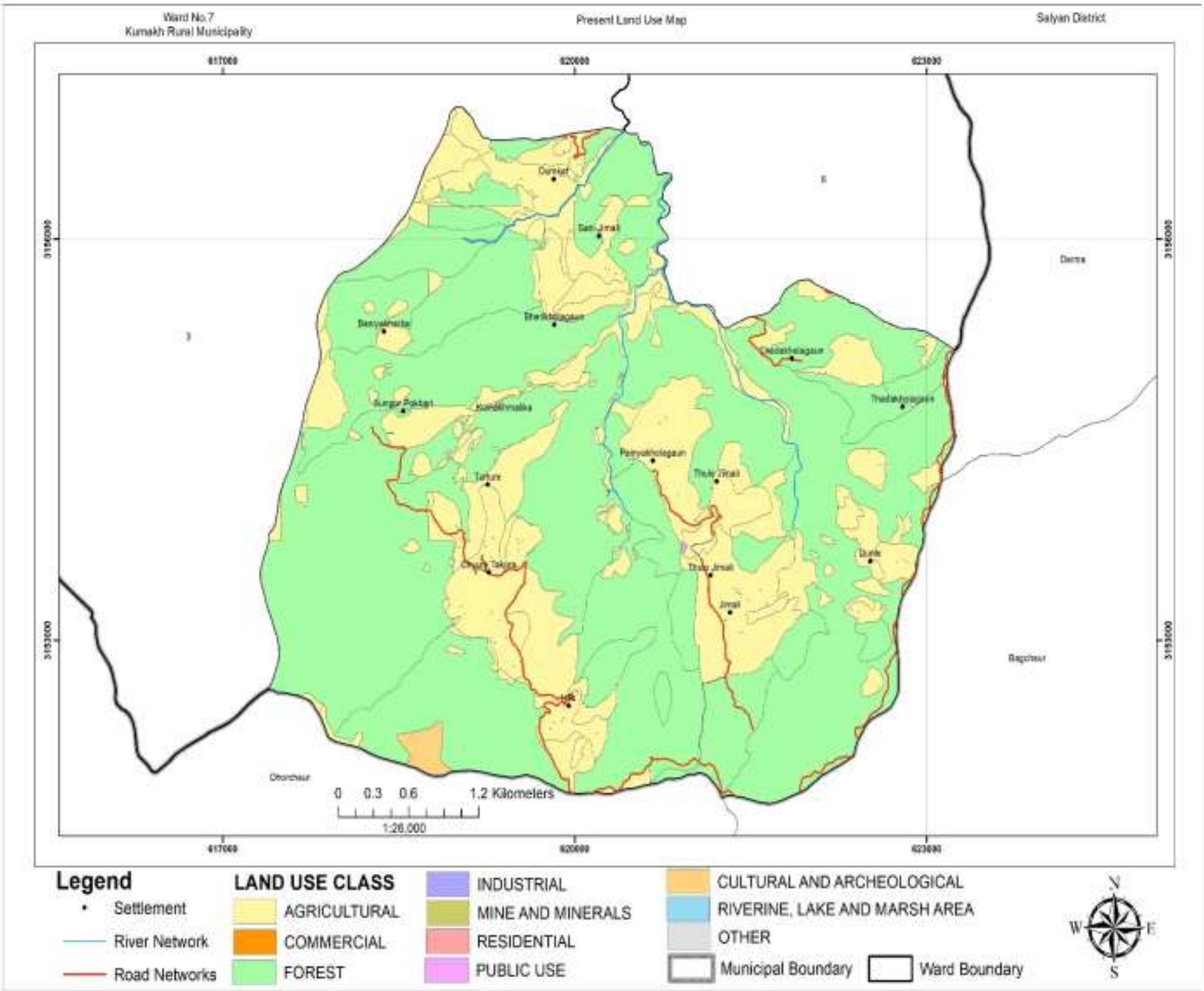

नक्सा १६ : वडा नं. ७ को भू-उपयोग नक्सा

४.३ गाउँपालिकाको आगामी ५-१५ वर्षको भू-उपयोगको वडागत प्रक्षेपण

कुमाख गाउँपालिकाको भू-उपयोगको वर्तमान अवस्थालाई भू-उपयोगको आगामी ५-१५ वर्षको तथ्याङ्कसँग तुलना गर्दा कृषि, व्यावसायिक तथा आवासले ओगटेको क्षेत्रफलमा व्यापक परिवर्तन आएको हुनेछ। कृषियोग्य जमिन हालको अवस्था भन्दा ५५३.५२ हेक्टरले घटेर ४९५०.०२ हेक्टरमा सीमित हुनेछ भने व्यावसायिक क्षेत्र ६८.९७ हेक्टरले वृद्धि भई ६९.६५ हेक्टरमा फैलिनेछ। त्यस्तै आवास क्षेत्र १७.९८ हेक्टरबाट वृद्धि भई ४८४.५५ हेक्टरमा फैलिनेछ। यसरी कृषियोग्य जमिन मासिनु र व्यवसायिक तथा आवास क्षेत्र बढनुमा जनसङ्ख्या को प्राकृतिक वृद्धि साथै बसाइँसराइको कारण मुख्य छन्। तीव्रतर रुपमा बढिरहेको जनसङ्ख्याहरु कृषियोग्य जमिनमा नयाँ बस्तीहरुमा व्यवस्थापन भईरहेका छन्। जसले गर्दा ठूला ठूला खेतीयोग्य जमिनमा बस्ती विस्तार भईरहेका छन् र आवास, व्यावसायिक र खेतीयोग्य जमिनको क्षेत्रफलमा व्यापक परिवर्तन हुने विश्लेषण गरिएको हो। यी भू-उपयोगका वर्ग बाहेक धार्मिक तथा साँस्कृतिक क्षेत्र,उत्खनन, वन तथा वनस्पति, नदी तथा ताल तलैया, सार्वजनिक, तथा अन्य क्षेत्रको क्षेत्रफलमा भने आगामी ५ देखि १५ वर्षको अवधिमा खासै परिवर्तन नआउने देखिन्छ। कुमाख गाउँपालिकाको आगामी ५-१५ वर्षको भूउपयोगको वडागत प्रक्षेपणको अवस्थालाई निम्न तालिका र नक्सामा देखाइएको छ।

तालिका ९ : गाउँपालिकाको आगामी ५-१५ वर्षको भू-उपयोगको प्रक्षेपण

वर्तमान भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	४९५०.०२
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	११९१०.३९
आवास क्षेत्र	४८४.५५
ब्यवसायिक क्षेत्र	६९.६५
औद्योगिक क्षेत्र	०.१५
सार्वजानिक क्षेत्र	८३.१८
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	१०.६४
नदि तथा ताल तलैया	१९३.६९
जम्मा	१७७०२.२७

तालिका १० : वडा नं. १ को आगामी ५-१५ वर्षको भू-उपयोगको प्रक्षेपण

वर्तमान भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	६५७.२६
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	२०९०
आवास क्षेत्र	७७.०१
ब्यवसायिक क्षेत्र	१०.३०६४
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	१४.२१
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	
नदि तथा ताल तलैया	८१.०१
जम्मा	२९२९.८

तालिका ११: वडा नं. २ को आगामी ५-१५ वर्षको भू-उपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	९३६.७८
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	१८४८.२
आवास क्षेत्र	७०.३४
ब्यवसायिक क्षेत्र	१०.३०६
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	१५.४४
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	
नदि तथा ताल तलैया	१५.६६
जम्मा	२८९६.७४

तालिका १२ : वडा नं. ३ को आगामी ५-१५ वर्षको भू-उपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	११७०.०२
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	२३२६.९८
आवास क्षेत्र	७१.८७
ब्यवसायिक क्षेत्र	१०.८८
औद्योगिक क्षेत्र	०.१५
सार्वजानिक क्षेत्र	१५.३१
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	०.००९९
नदि तथा ताल तलैया	७.७३
जम्मा	३६०२.९६

तालिका १३ः वडा नं. ४ को आगामी ५-१५ वर्षको भू-उपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	५१९.०३
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	१६९६.७६
आवास क्षेत्र	७२.३५
ब्यवसायिक क्षेत्र	१०.३१८
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	११.६२
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	०.००८९
नदि तथा ताल तलैया	६८.९३
जम्मा	२३७९.०३

तालिका १४: वडा नं. ५ को आगामी ५—१५ वर्षको भू—उपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	५७२.८४
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	१०२१.४५
आवास क्षेत्र	६९.१
ब्यवसायिक क्षेत्र	१०.३५३
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	१.४४
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	
नदि तथा ताल तलैया	५.५६
जम्मा	१६८०.७

तालिका १५: वडा नं. ६ को आगामी ५-१५ वर्षको भू-उपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	५२८.६२
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	१४३५.५१
आवास क्षेत्र	६९.३४
ब्यवसायिक क्षेत्र	१०.३१३
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	१५.३२
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	०.२६
नदि तथा ताल तलैया	९.६४
जम्मा	२०६९.०१

तालिका १६: वडा नं. ७ को आगामी ५-१५ वर्षको भू-उपयोगको प्रक्षेपण

भू-उपयोगवर्गीकरण	**क्षेत्रफल (हे)**
कृषि क्षेत्र	५६५.४७
वन तथा बनस्पती क्षेत्र	१४९०.६९
आवास क्षेत्र	६९.३
ब्यवसायिक क्षेत्र	१०.३०५९
औद्योगिक क्षेत्र	
सार्वजानिक क्षेत्र	९.८२
अन्य	
खानी तथा खनिज क्षेत्र	
धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र	१०.५९
नदि तथा ताल तलैया	५.१३
जम्मा	२१६१.३२

परिच्छेद ५ : निश्कर्ष

५.१ निश्कर्ष

कुमाख गाउँपालिका प्राकृतिक श्रोतमा धनी क्षेत्र हो। विभिन्न भौतिक, सेवा, सुविधा, जस्तै शिक्षा, स्वास्थ्य, आर्थिक सम्भावना एवम् उब्जाउ भू-भाग साथै भौतिक पूर्वाधारहरुको विकासका कारण यो क्षेत्रमा धेरै सम्भावना रहेका छन्। विकास निर्माणका क्रियाकलापहरुले भू-उपयोगमा परिवर्तन आउनु स्वभाविक रहेका र सोही अनुसार जनसङ्ख्या वृद्धि रं वस्ती विकास हुने क्रम जारी रहने सजिलै पूर्वानुमान गर्न सकिन्छ। कृषि योग्य भू-भागहरु आवासीय क्षेत्रमा रुपान्तरण हुँदै गएका छन् भने नयाँ बस्तीहरु कृषि योग्य जमिनहरुमा विस्तार भइरहेका छन्। मानिसहरु बजार आसपासका क्षेत्रहरु तथा सडक सञ्जाल आसपासमा बढी केन्द्रित भएको पाइएको छ।

कुमाख गाउँपालिकाको आगामी ५-१५ वर्षको भू-उपयोगलाई प्रक्षेपण गर्दा कृषि क्षेत्र, व्यवसायिक क्षेत्र र आवास क्षेत्रमा ब्यापक परिवर्तन आउने देखिन्छ । कृषियोग्य जमिनमा बस्ती बस्दै जानाले जमिनको चक्लाबन्दी हुन गई क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व घट्ने निश्चित छ । व्यावसायिक तथा आवसीय क्षेत्रमा भने व्यापक बढोत्तरी हुनेछ। यस बाहेक अन्य भू-उपयोग बर्ग हरु बन तथा बनस्पति क्षेत्र, धार्मिक एबम सॉस्कृतिक, सार्बजनिक, नदि तथा ताल तलैयाले ओगटेको क्षेत्रफल भने ५-१५ वर्षका अन्तरालमा पनि लगभग उस्तै नै रहने समेत प्रक्षेपण गरिएको क्षय तथा पहिरोको जोखिममा छन्। स्थानीय खोला खोल्सामा आउने बाढीका कारण डुबान र कटानको जोखिममा रहेका छन्। तसर्थ ती जोखिमका स्थानहरुमा जोखिम न्युनीकरणका उपायहरु अपनाउने तथा विकास निर्माण एवम् बस्ती विकासका सन्दर्भमा विशेष सम्वेदनशीलता अपनाउन तथा प्राथमिकतामा राख्न जरुरी छ।

यसरी प्राकृतिक श्रोतको सन्तुलित एवम् दीगो उपयोग गर्दै गाउँपालिकाको विकासार्थ तयार गरिएको यो भू-उपयोग योजनालाई भू-उपयोग परिषद् गठन गरी कार्यान्वयन गर्न सकिनेछ।यस अघि सरोकारवालाहरुसँग छलफल गरी भू-उपयोग परिषद्को निर्णय अनुसार कार्यान्वयन गर्न वा वर्गीकृत भू-उपयोगलाई परिवर्तन गर्न सकिनेछ।

Bibliography

Government of Nepal, Local Government Operation Act 2074 B.S.

Constitution of Nepal-2072

NLUP (National Land use Project), (2012): National Land Use Policy 2012

NLUP (National Land use Project), (2012): Land use plan implementation Guidelines

NLUP (National Land use Project), (2015): National Land Use policy 2015,

UN-Habitat Nepal, Land project Team (2015): Participatory Land Use Planning and Implementation Project.

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४

स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तजुर्मा दिग्दर्शन, २०७४:

राष्टिय भू-नीति २०७५

भू-उपयोग ऐन २०७६

भू-उपयोग नियमावली, २०७९

(अनुसुची १)

कुमाख गाउँपालिकाल निर्धारण गरेका आगामी भू-उपयोगका आधारहरु

भू-उपयोग नीति २०७२, भू-उपयोग ऐन २०७६ र भू-उपयोग नियमावली २०७९ का कानुनी आधारहरुलाई मार्गनिर्देशनका रुपमा लिदै कुमाख गाउँपालिका र वडाल वडा नं. १ दखि वडा नं. ७ सम्ममा अवस्थित क्षेत्रको भू-उपयोग योजना निर्माण सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम (२०८१) को निर्णय तपसिल बमोजिम रहेका छन् ।

वडा नं. १

कृषि क्षेत्र

कृषिवाली उत्पादन पसुपन्छीपालन, फार्महाउस माछापालन, माहुरी पालन, रेसमाजेती लगायत कृषिजन्यती उत्पादन बागवानी वा वनातिका जडीवुटी र कृषिवनको लागिभएको जग्गा । सडक बाटोको पहुँच, नापी नक्सामा गोरेटो बाटो राजकुलो, प्रति, सावजनिक जग्गा वन क्षेत्रले नछोएको जग्गाहरु कृषि क्षेत्र, सार्वजनिक जग्गामा कृतिम पोखरी वनाई,माछापालन भएमा कृषि क्षेत्र, कृषि उत्पादनका लागि प्रयोग भएका अन्डारण, सुकाउन प्रशोधन गर्नका लागि घर टहरा संरचना आदि।

<u>व्यवसायिक क्षेत्र</u>

- मिलन चोक
- सानिपीपली
- सानी बजार
- टाटकेबजार

आवास क्षेत्र

(क) भुपयोग ऐन २०७६ तथा नियामावाली २०७९ लागू हुनु भन्दा अघि सहरी उलमुख क्षेत्र र ग्रामिण क्षेत्रमा बनेका टहरा, भवन, घरसँग जोडिएको आगन, गोठ, बगैचा चपी, करेसावारी आदि रहेका किताहरू र सो कितासँगै जोडिएको १३० मिटर वर्ग न्यूनतम क्षेत्रफल रहेका जग्गाहरू आवासिय क्षेत्र।

(ख) यस वडा भित्र रहेका सडक, मुख्य लोकमार्ग, सायक लोकमार्ग, जिल्ला सडक र सहरी सडक (कृषि सडक बाहेक) को क्षेत्र अधिकार बाट कार्यपालिकाले तोके बम्मोजिमको दूरीमा रहेका दायाँवायाका जग्गा।

औद्योगिक क्षेत्र

पछि समावेस हुने ।

खानी तथा खनिज क्षेत्र

१) भेरी नदी Aggregate, Sandstone

२) पाउकोट -चुन ढुङ्गा खानी.

वन क्षेत्र

१) भगवती कालीका सामुदायिक वन (टाटेके)

२) कालिका सामुदायिक वन (थाला)

३) स्थाला पाख सामुदायिक वन (थाला)

४) मितिवन सामुदायिक वन (भितिवन)

५) दूलित प्रगतिशील सामुदायिक वन (खाम्वाले)

६) चेतनशिल सामुदायिक वन (स्वीकोट पाखा)

७) जनस्वा ऐन सामुदायिक वन (सादन भुडा)

८) कालिका हरियाली वन (सादन भुडा)

९) पूरि स्वन सामुदायिक वन (मानपानी)

१०) सिन्दुरे खोली सामुदायिक वन (बागखोर)

नदी खोला तथा ताल सिमसार क्षेत्र

१) भेरी नदी

२) मार्ग खोला

३) खुम्वा खोला (मितिवन)

४) लाप्चे खोला (सादना चौर)

५) कैनकाडा खोला (साली बजार देखि माथि)

सार्वजनिक उपयोगका क्षेत्र

१) भेरी माधायामिक विद्यालय (टाट्के)

२) सरस्वती मावि (मितिवन)

३) कालिका आ.वि. (सादन गुडा)

४) जनता आवि (थाला)

५) महेन्द्र आ.वि (मअपाती)

६) सान्ती आ.वि (थापाचौर)

७) वडा कार्यालय- १

८) स्वीकोट स्वास्थ्य चौकी (स्वीकोह)

९) टाटेके स्वास्थ्य सामुदायिक एकाई (टाट्के)

१०) थापा चौर, खोप केन्द्र (थापाचौर)

११) मिलनचोक खाप केन्द्र (मिलन चोक)

१२) सामुदायिक वन भवन (मितिवन चौर)

१३) गाउँ विकास समितिको भवन (माचपानी

सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वका क्षेत्र

१) भगवती कोट मन्दीर (स्वीकोट)

२) शिव मन्दीर (साधन भुडा चौर)

३) राजा बसको ठाऊ (गोहरी टाकुरा)

४) कुलदेवता भन्दीर

६) भोरा मुख) (दाहासकार)

अन्य क्षेत्रहरुलाई कृषि क्षेत्र , औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन जङ्गलको क्षेत्र, नदी ताल तथा सिमसारको क्षेत्र, सार्वजनिक उपयागको क्षेत्र, सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र, अन्य क्षेत्रहरुमा क्षेत्रगत वर्ग्रीकरण तथा नक्साङ्कन गरी भू-उपयोग वर्ग्रीकरणलाई अन्तिम रुप प्रदान गरिएको छ ।

वडा नं. २

कृषि क्षेत्र

कृषिवाली उत्पादन पसुपन्छीपालन, फार्महाउस माछापालन, माहुरी पालन, रेसमाजेती लगायत कृषिजन्यती उत्पादन बागवानी वा वनातिका जडीबुटी र कृषिवनको लागिभएको जग्गा । सडक बाटोको पहुँच, नापी नक्सामा गोरेटो बाटो राजकुलो, प्रति, सावजनिक जग्गा वन क्षेत्रले नछोएको जग्गाहरु कृषि क्षेत्र, सार्वजनिक जग्गामा कृतिम पोखरी वनाई,माछापालन भएमा कृषि क्षेत्र, कृषि उत्पादनका लागि प्रयोग भएका अन्डारण, सुकाउन प्रशोधन गर्नका लागि घर टहरा संरचना आदि।

व्यवसायिक क्षेत्र

- नेटा बजार
- इखरे खोला देखिशान्ति बजार सम्म

आवास क्षेत्र

(क) भुपयोग ऐन २०७६ तथा नियामावाली २०७९ लागू हुनु भन्दा अघि सहरी उलमुख क्षेत्र र ग्रामिण क्षेत्रमा बनेका टहरा, भवन, घरसँग जोडिएको आगन, गोठ, बगैचा चपी, करेसावारी आदि रहेका किताहरू र सो कितासँगै जोडिएको १३० मिटर वर्ग न्यूनतम क्षेत्रफल रहेका जग्गाहरू आवासिय क्षेत्र।

(ख) यस वडा भित्र रहेका सडक, मुख्य लोकमार्ग, सायक लोकमार्ग, जिल्ला सडक र सहरी सडक (कृषि सडक बाहेक) को क्षेत्र अधिकार बाट कार्यपालिकाले तोके बम्मोजिमको दूरीमा रहेका दायाँवायाका जग्गा।

औधोगिक क्षेत्र

पछि समावेस हुने ।

धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र

१) कालिका मालिका मन्दीर (बारुले)
२) भगवतीको मन्दीर (रुमालगाउँ)
३) भूमेश्वरगुफा (रुमालगाउँ)
४) महादेव मन्दीर (खारखोला)
५) बैभ थान (कैन्काडा)
६) बाज्य थान मन्दीर (कैन्काडा)
७) मोरा घाट (भेरी नदी)
८) वार माल्या खोला (रुमालगाउँ)
९) छहरा खोला घाट (बारुले)

१०) कास्यरी घाट (कासथली)

नदि खोला, ताल सिमसार क्षेत्र

१) कैन्काडा खोला (कैन्काडा)

२) सिरपार खोला (वारुन्या)

३) मर्मखोला (मर्मज्युला)

सार्वजनिक उपयोगका क्षेत्र

१) नारायण मा. वि. (रुमाल गाऊ)

२) मालिका आ.वि. (वाकलेय)

३) महादेव आ.वि (कैन्काडा)

४) बालकल्याण आ.वि. (नारायणताकुर)

५) भुभेशेवर वाल विकास (रुमाल गाऊ)

६) चेतनशील वाल विकास (खारखोला)

७) आधारभूत स्वास्थ्यसेवा केन्द्र (नेटा)

८) डाडा कटेरी स्वास्थ्य एकाइ (डाडा कटेरी)

९) वडा कार्यालय-२ (नेटा)

१०) गाजिया चौर लालिगुरास सामुदायिक वन भवन (कैन्काडा)

११) सिमडाड़ा सामुदायिक वन भवन (कैन्काडा)

१२) जलुकेबी सामुदायिक वन भवन (रुमाल गाऊ)

१३) कुमालगाऊ सामुदायिक वन भवन (रुमालगाऊ)

१४) कुमालगाऊ खानेपानी कार्यालय (रुमालगाऊ)

खानी तथा खनिज क्षेत्र

१) हासिविष्य भुमिशोर चुन डुङ्गा खानी (रुमाल गाउँ)

२) किमीरे चौर चुन डुङ्गा खानी (वारुले ज्यूल्ला)

३) Stone, गादिया चौर काहिइकाडा stone खानी (गाजिया)

४) सेती डुङगा खानी (नारायण टोल)

वन क्षेत्र

१) गाजियाचौर लालिगुरास सामुदायिक वन (कैन्काडा)

२) पिरीया चौर सामुदायिक वन (नारायण ताकुरा)

३) ज्यामिरे खोला मौरी भिर सामुदायिक वन (कैन्काडा)

४) सिमडाँडा सामुदायिक वन (कैन्काडा)

५) जयमालिका सामुदायिक वन (वारुले)
६) जैलुकेनी सामुदायिक वन (वारुले)
७) प्रगतिशिल सामुदायिक वन
८) साल्घारी सामुदायिक वन (रुमाल गाउँ)
९) गोर्खे गोगण पानी सामुदायिक वन (रुमाल गाउँ)
१०) लालिगुरास सामुदायिक वन (डाडा कटेरी)
११) चौतारी सामुदायिक वन (डाडा कटेरी)
१२) सिमलचौर सामुदायिक वन (काप्रा) (नेटा बजार)
१३) परिबन सामुदायिक वन (कैन्काडा)
१४) माहादेव सामुदायिक वन (खारखोला)
१५) झुल्या गहिरा सामुदायिक वन
१६) फुस्य टाकुरा सामुदायिक वन (हेतुवा चौका)
१७) खुर्साइ पाखा सामुदायिक वन (खारखोला)

अन्य क्षेत्रहरुलाई कृषि क्षेत्र , औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन जङ्गलको क्षेत्र, नदी ताल तथा सिमसारको क्षेत्र, सार्वजनिक उपयागको क्षेत्र, सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र, अन्य क्षेत्रहरुमा क्षेत्रगत वर्ग्रीकरण तथा नक्साङ्कन गरी भू-उपयोग वर्ग्रीकरणलाई अन्तिम रुप प्रदान गरिएको छ ।

वडा नं. ३

कृषि क्षेत्र

कृषिवाली उत्पादन पसुपन्छीपालन, फार्महाउस माछापालन, माहुरी पालन, रेसमाजेती लगायत कृषिजन्यती उत्पादन बागवानी वा वनातिका जडीवुटी र कृषिवनको लागिभएको जग्गा । सडक बाटोको पहुँच, नापी नक्सामा गोरेटो बाटो राजकुलो, प्रति, सावजनिक जग्गा वन क्षेत्रले नछोएको जग्गाहरु कृषि क्षेत्र, सार्वजनिक जग्गामा कृतिम पोखरी वनाई,माछापालन भएमा कृषि क्षेत्र, कृषि उत्पादनका लागि प्रयोग भएका अन्डारण, सुकाउन प्रशोधन गर्नका लागि घर टहरा संरचना आदि।

आवासिय क्षेत्र

(क) भुपयोग ऐन २०७६ तथा नियामावाली २०७९ लागू हुनु भन्दा अघि सहरी उलमुख क्षेत्र र ग्रामिण क्षेत्रमा बनेका टहरा, भवन, घरसँग जोडिएको आगन, गोठ, बगैचा चपी, करेसावारी आदि रहेका किताहरू र सो कितासँगै जोडिएको १३० मिटर वर्ग न्यूनतम क्षेत्रफल रहेका जग्गाहरू आवासिय क्षेत्र।

(ख) यस वडा भित्र रहेका सडक, मुख्य लोकमार्ग, सायक लोकमार्ग, जिल्ला सडक र सहरी सडक (कृषि सडक बाहेक) को क्षेत्र अधिकार बाट कार्यपालिकाले तोके बम्मोजिमको दूरीमा रहेका दायाँवायाका जग्गा।

व्यवसायिक क्षेत्र

१) राकेचौर बजार क्षेत्र (मिलन चोक देखि त्रिवेनी),
२) चिनाली बजार क्षेत्र

पर्यटकीय क्षेत्र

१) गनेशोवरी गुफा (खाप्ले).
२) सिद्ध गुफा (कुमाख)
३) धबाडुगी गुफा (गुरुदासी)

वन क्षेत्र

१. लिल पोखरी सामायिक वन
२. जन सिप सामुदायिक वन
३. सिठ जन सामुदायिक वन
४. लेकवेसी सामुदायिक वन
५. नव सिर्जन सिल सामुदायिक वन
६. बाविया चौर सामुदायिक वन

७. सढ़ावार सामुदायिक वन
८ साहि कुमारी सामुदायिक वन
९. गोरनेटी सामुदायिक वन
१०. लेकवेसी सामुदायिक वन-(तिमीलो)
११. रातपारा सामुदायिक वन
१२. घोरन्ट्री काउलेखोला सामुदायिक वन
१३. चादनी सामुदायिक वन
१४. सिस्ने छहरा सामुदायिक वन
१५. चौतारी सामुदायिक वन

नदी, खोला, ताल बलसार
भोरखा खोला, इगरे खोला, घटा खोला, गुरदसि खोला, इछु खोला,

सार्वजनिक उपयोगका क्षेत्र
१. जनता मा.वि. राकेचौर,
२. वाल जाकृति आ वि वाहुन चौर
३. वालविकास आवि- डॉडा ताकुरी
४. भैरवि मा. वि. राम्रि
५. साही कुमारी वालविकास सिसु वि. (पिपल ड्रॉडा)
६. विष्णु प्रवि. (ममेपरिकाडा)
७. नव सन्देस वालविकास (खाप्ल)
८) सिद्र आवि. (सेरीपाटा)
९) गुरढासे मा.वि (गुरढासे)
१०. कालिका आवि (तिमिले)

१) मर्मपरिकाँडा स्वास्थ चौकी
२) राम्रि स्वास्थ्य एकाई (राम्रि)
२) गुरदासे सामुदायिक स्वास्थ्य सकाई
४) चिनाली गाउँघर किल्नीक
५) वडा-३ कार्यालय (मर्मपरिकाँडा)
६)वन भवन (रातपारा सामुदायिक बन भवन)
७) चिया टाकुरा फिल्ड (खेलमैदान) वडा ३ पालिका
८) गाऊँपालिका खेलमैदान
९) निगरीक सचेतना भवन (काटवारा)
१०) इलाका प्रहरी कार्यालय - राकेचौर
११) गाऊपालिका भवन

१२) कृषि भेटनरी भवन

सांस्कृतिक तथा पुरातात्वि महत्वका क्षेत्रा

१) इरभाई मन्दीर, (इखरा)

२) राधा कृष्ण मन्दीर, (इखरा)

३) कालिका मन्दिर (पोखरा)

४) ममैकोट मन्दिर (ममैकोट)

५) दऊतीवजै मन्दीर (ममैपरिकाडा)

६) कालिका मन्दीर (तिमीले)

७) माई भगवती मन्दीर (चिनाली)

घाटहरुः

१) धौले पोला (दाहासंस्कार) घाट (धौले खोला)

२) त्रिवेनी (दाहासंस्कार) घाट (त्रिवेणी)

३) छटा खोला (दाहासंस्कार) घाट (छटा खोला)

४) मैनचोर (दाहासंस्कार) घाट (गुरदसि)

५) भित्रली (दाहासंस्कार) घाट (ममैजीउला)

खानी तथा खनिज क्षेत्र

कोट खोला डुङ्गे खानी, गरगरे डुङ्गे खानी, ठाटी डुङ्गे खानी

अन्य क्षेत्रहरुलाई कृषि क्षेत्र , औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन जङ्गलको क्षेत्र, नदी ताल तथा सिमसारको क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र, सॉस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र, अन्य क्षेत्रहरुमा क्षेत्रगत वर्गीकरण तथा नक्साङ्कन गरी भूउपयोग वर्गीकरणलाई अन्तिम रुप प्रदान गरिएको छ ।

वडा नं. ४

कृषि क्षेत्र

कृषिवाली उत्पादन पसुपन्छीपालन, फार्महाउस माछापालन, माहुरी पालन, रेसमाजेती लगायत कृषिजन्यती उत्पादन बागवानी वा वनातिका जडीवुटी र कृषिवनको लागिभएको जग्गा । सडक बाटोको पहुँच, नापी नक्सामा गोरेटो बाटो राजकुलो, प्रति, सावजनिक जग्गा वन क्षेत्रले नछोएको जग्गाहरु कृषि क्षेत्र, सार्वजनिक जग्गामा कृतिम पोखरी वनाई,माछापालन भएमा कृषि क्षेत्र, कृषि उत्पादनका लागि प्रयोग भएका अन्डारण, सुकाउन प्रशोधन गर्नका लागि घर टहरा संरचना आदि।

आवासिय क्षेत्र

(क) भुपयोग ऐन २०७६ तथा नियामावाली २०७९ लागू हुनु भन्दा अघि सहरी उलमुख क्षेत्र र ग्रामिण क्षेत्रमा बनेका टहरा, भवन, घरसँग जोडिएको आगन, गोठ, बगैचा चपी, करेसावारी आदि रहेका किताहरू र सो कितासँगै जोडिएको १३० मिटर वर्ग न्यूनतम क्षेत्रफल रहेका जग्गाहरू आवासिय क्षेत्र।

(ख) यस वडा भित्र रहेका सडक, मुख्य लोकमार्ग, सायक लोकमार्ग, जिल्ला सडक र सहरी सडक (कृषि सडक बाहेक) को क्षेत्र अधिकार बाट कार्यपालिकाले तोके बम्मोजिमको दूरीमा रहेका दायाँवायाका जग्गा।

व्यवसायिक क्षेत्र

१) सानीपिपली बजार
२) सेरा डाँडा
३) घाटा चौर
४) कारती बजार
५) थाढारा वजाह
६) वस्नेत ज्युल्ला
७) खालि (अरनिको मावि.)
८) सानी बजार

आद्योगिक क्षेत्र

१) हारेया चौर
२) घतेचौर
३) चौकी डुङ्ग

खानी तथा खनिज क्षेत्र

१) भारेया खोला (खाली) चुन डुङगा

२) वस्नेजियुल्ला फलाम खानि

३) Life stone खानि (कोरती गाऊ)

वन क्षेत्र

१) त्रिवेनी सामुदायिक वन (खरखरेया टोल)

२) सितल क्षाहारी वन (भन्डार खोला)

२) सितल सामुदायिक वन (सानी पिपली टोल)

४) कालिका सामुदायिक वन (कुइयापानि टोल)

५) दहखेल्न सामुदायिक वन (कारती)

६) पारिवन धातरा सामुदायिक वन (थोदरा टोल)

७) हरीयाली सामुदायिक वन ((बस्नेज्यूल्ला)

८) सल्लेरी सामुदायिक वन (कालागाउँ वाहुन गाउँ)

नदी, खोला ताल सिमसार क्षेत्र

१) भेरी नदी

२) मर्म खोला

७) वस्ने ज्यूल्ला खोला

४) लियुरया खोला

सार्वजनिक उपयोगका क्षेत्र :-

१) अरनिको मावि (कोटनाऊला)

२) आदर्स आवि (वस्नेत ज्युल्ला)

४) जनकल्यान आ.वि. (कोरती)

४) जन जागृति आ.वि. (थोदरा)

५) जनकल्यान आ.वि. (भण्डार खोला)

६) त्रिवेनी आ.वि. (सेरा डाडा)

७) वडाकार्यालय ४

८) आधार भुत स्वास्थ्य एकाई (थोढरा)

९) सहिद समृति अस्पातल (सेरा डाँडा)

१०) बस्ने ज्युल्ला गाँउ घर किल्लीक (वस्नेत ज्युल्ला)

११) सामुदायिक भवन (कोट नाउला)

१२) चेतना सहकारी भवन (वस्नेत ज्यूल्ला)

१३) चिसापानी महिल्ला भवन (गोठ खोला)

१४) सितल श्राहरी वन भवन (भण्डार खोला)

१५) कालीका सामुदायिक वन भवन (कुयापानि)
१६) सल्लेरी सामुदायिक वन भवन (बाहुन गाऊ)
१७) हरियाली सामुदायिक वन भवन (वस्नेत ज्यूल्ला)
१८) खेल्ने सामुदायिक वन भवन (कोती)
१९) वडा खेलमैदान (हारयाचौर)

धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र
१) दुर्गा भगवती मन्दीर (कोट)
२) शिव मन्दिर (वस्नेत ज्युल्ला)
३) सिद बाबा मन्दीर (थदरो)
४) शिव मन्दीर (सेरा डाडा)
५) बास खोला मसानबाट (वास खोला)
६) त्रिवेणी खोला मसानबाट (त्रिवेनी)
७) मर्म मोर मसानबाट (थदरा)

अन्य क्षेत्रहरुलाई कृषि क्षेत्र , औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन जङ्गलको क्षेत्र, नदी ताल तथा सिमसारको क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र, साॅस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र, अन्य क्षेत्रहरुमा क्षेत्रगत वर्गीकरण तथा नक्साङ्कन गरी भू-उपयोग वर्गीकरणलाई अन्तिम रुप प्रदान गरिएको छ।

वडा नं. ५

कृषि क्षेत्र

कृषिवाली उत्पादन पसुपन्छीपालन, फार्महाउस माछापालन, माहुरी पालन, रेसमाजेती लगायत कृषिजन्यती उत्पादन बागवानी वा वनातिका जडीवुटी र कृषिवनको लागिभएको जग्गा । सडक बाटोको पहुँच, नापी नक्सामा गोरेटो बाटो राजकुलो, प्रति, सावजनिक जग्गा वन क्षेत्रले नछोएको जग्गाहरु कृषि क्षेत्र, सार्वजनिक जग्गामा कृतिम पोखरी वनाई,माछापालन भएमा कृषि क्षेत्र, कृषि उत्पादनका लागि प्रयोग भएका अन्डारण, सुकाउन प्रशोधन गर्नका लागि घर टहरा संरचना आदि।

आवासिय क्षेत्र

(क) भुपयोग ऐन २०७६ तथा नियामावाली २०७९ लागू हुनु भन्दा अघि सहरी उलमुख क्षेत्र र ग्रामिण क्षेत्रमा बनेका टहरा, भवन, घरसँग जोडिएको आगन, गोठ, बगैचा चपी, करेसावारी आदि रहेका किताहरू र सो कितासँगै जोडिएको १३० मिटर वर्ग न्यूनतम क्षेत्रफल रहेका जग्गाहरू आवासिय क्षेत्र।

(ख) यस वडा भित्र रहेका सडक, मुख्य लोकमार्ग, सायक लोकमार्ग, जिल्ला सडक र सहरी सडक (कृषि सडक बाहेक) को क्षेत्र अधिकार बाट कार्यपालिकाले तोके बम्मोजिमको दूरीमा रहेका दायाँवायाका जग्गा।

व्यवासियक क्षेत्र

- तिमील काडा, (भगयाम बारी)
- नेटा बजार (नेटा)
- बाल्य बजार (बालय)
- निगाल, खोला (निगाल खोला)
- दोभान खोला (दोभान खोला)

नदी, खोला, ताल सिमसार क्षेत्र

- कौक्ष्य खोला (कौक्ष्य)
- ढार खोला (झारकाडा)
- लढाले खोला (तलीदरी टोल)
- काप्फले खोला (तिमीले)
- मुखिया खेत ((झारकाडा)

खानी तथा खनिजे क्षेत्र

- स्मारकॉडा, stone खानी (घर छुाउने दुका) झारकार्डो
- तिभिले stone खानी (घर छुाउने दुका) (तिमीलि)
- तलधारी stone खानी (घर छुाउने दुका) (तलधारी)
- तिमीले काफले चुन डुङगा (तिमीले)
- तलधारी लामदिऊ फलाम खानि (तलधारी)

वन क्षेत्र

- बागमार सामुदायिक बन (तिमीले)
- घारि खोला स्थाला सामुदायिक वन (तिमीले)
- जाभिरे खोला सामायिक वन (बाल्य)
- काफल गहिरी सामुदायिक वन (तिमिलकाडा)
- कालिका सामुदायिक वन (नेटा)
- कौच्या फ़रचेकोट राष्ट्रिय वन (कौच्या टोल)
- झारकडा राष्ट्रिय वन (झारकडा टोल)
- खच्या टाकुरा राष्ट्रिय वन (खोरेखोला)
- तल्दावारी राष्ट्रिय वन (तल्दावारी)
- मालिका गोलपारा तिखोया चुला वन (तल्दरी)

सार्वजनिक उपयोगका क्षेत्र

- सरस्वती मा.वि. (झारकाँडा)
- बालकल्यान आ.वि (तिमिले)
- प्रचलित आ.वि. (खोरेखोला)
- बालकल्यान आ.वि (ज्यपोखरी)
- आधारभूत आ.वि. (नेटा)
- शान्ती आ.वि. लाखुरीडाडा (तिमिलकाडा)
- उजोवल आ.वि. (कौक्ष्य)
- बाल्य डाडा स्वास्थ्य चौकी (बाल्य)
- झारकांडा गाउँघर किल्नीक (झारकांडा)
- बोहोरा गाँऊ खोप केन्द्र (बोहारा गाऊ)
- तिमिल कांडा गाऊघर किल्नीक (तिमिलकांडा)
- वडा कार्यालय-५ झारकांडा
- बागमारे सामुदायिक वन भवन (तिमिले)
- काफले स्थाला वन भवन (तिमिले)
- झारकाडा सामुदायिक वन भवन (झारकाडा)
- जामिरे सामुदायिक भवन (बाल्य)

- सामुदायिक लधारी भवन (तल्धारी)
- वडा कार्यालय -५ खेलमैदान (झारकांडा)

सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वका क्षेत्र

- चर्च (बल्देय) माई भगवती मन्दीर (बाल्या)
- मलोम डाँडा, कौक्ष्य खोला, चिसापानी

  मसान घाट
- मसान घाट (दाहासंस्कार)

अन्य क्षेत्रहरुलाई कृषि क्षेत्र , औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन जङ्गलको क्षेत्र, नदी ताल तथा सिमसारको क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र, साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र, अन्य क्षेत्रहरुमा क्षेत्रगत वर्गीकरण तथा नक्साङ्कन गरी भू-उपयोग वर्गीकरणलाई अन्तिम रुप प्रदान गरिएको छ।

वडा नं. ६

कृषि क्षेत्र

कृषिवाली उत्पादन पसुपन्छीपालन, फार्महाउस माछापालन, माहुरी पालन, रेसमाजेती लगायत कृषिजन्यती उत्पादन बागवानी वा वनातिका जडीवुटी र कृषिवनको लागिभएको जग्गा । सडक बाटोको पहुँच, नापी नक्सामा गोरेटो बाटो राजकुलो, प्रति, सावजनिक जग्गा वन क्षेत्रले नछोएको जग्गाहरु कृषि क्षेत्र, सार्वजनिक जग्गामा कृतिम पोखरी वनाई,माछापालन भएमा कृषि क्षेत्र, कृषि उत्पादनका लागि प्रयोग भएका अन्डारण, सुकाउन प्रशोधन गर्नका लागि घर टहरा संरचना आदि।

व्यवसायिक क्षेत्र

१) मौलोहाले, बजार क्षेत्र, ३ वडागाऊ भगवती, देवी, स्थान (टोबा)
२) चिसापानी बजार, त्रिवेनी, थापाचौर, सेरा,
३) भैरव स्थान (वडाचौर)

आवासिय क्षेत्र

(क) भुपयोग ऐन २०७६ तथा नियामावाली २०७९ लागू हुनु भन्दा अघि सहरी उलमुख क्षेत्र र ग्रामिण क्षेत्रमा बनेका टहरा, भवन, घरसँग जोडिएको आगन, गोठ, बगैचा चपी, करेसावारी आदि रहेका किताहरू र सो कितासँगै जोडिएको १३० मिटर वर्ग न्यूनतम क्षेत्रफल रहेका जग्गाहरू आवासिय क्षेत्र।

(ख) यस वडा भित्र रहेका सडक, मुख्य लोकमार्ग, सायक लोकमार्ग, जिल्ला सडक र सहरी सडक (कृषि सडक बाहेक) को क्षेत्र अधिकार बाट कार्यपालिकाले तोके बम्मोजिमको दूरीमा रहेका दायाँवायाका जग्गा।

वन क्षेत्र

१) सिर्जना सामुदायिक वन (वडाचौर)
२) सरस्वती सामुदायिक वन (पिमकाटिया)
३) अलैंची वारी सामुदायिक वन (साही कुमारी टोल)
४) ब्राहारा पोखरा सामुदायिक वन (ऐराग्राऊ)
५) तिल्लारी चौर सामुदायिक वन (बेसी+जनज्योति+भगवत)
६) सालधारी सामुदायिक वन (ऐराग्राऊ)
७) मालिका फुष्यकोट सामुदायिक वन (ऐराग्राऊ+मालिका+मिलन)
८) पोखरी परिमा खोला राष्ट्रिय वन

नदी, खोला, ताल, सिमसार क्षेत्र

१) जिभाली खोला (थापाचौर)

२) दमार खोला (चिसापानी)।

३) स्यालेखोला देखि रानी खोला (गोलकपुर / सेराजीम)

४) घोरजोती देखि चिता खोला (साहीकुमारी टोल)

५) सिमखोला (बडाचौर)

सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र

१) कालिका आ.वि. (बडाचौर)

२) जनकल्यान मा.वि. (कोट)

३) बालकल्यान आ.वि. (आदर्शटोल)

४) गनेश आ.वि. (थापाचौर)

५) बुद्ध जनकल्यान मा.वि. (मेल्टाकुरा)

६) कालिका आ.वि. (सेरा)

७) भगवती आ.वि. (अमेय डाडा)

८) चक्र आ.वि. (गोल्कपुर)

सार्वजनिक क्षेत्र

१) बडागाउँ स्वास्थ्य चौकी- बडागाउँ

२) मालिका टोल गाउघर किल्नीक (मालिका)

३) नयाँ गाऊ गाउबर किल्नीक (आन्नदपुर)

४) मौल्लोहाले गाउघर किल्नीक (मौल्लोहाले)

५) अत्ति रित्त हुलक कार्यालय - (वडागाउँ)

६) वडा कार्यालय- ८

७) कालिमाटी सामुदायिक भवन (मिलन बस्ती)

८) जनज्योति सामुदायिक भवन (जनज्योती टोला)

९) महिला सामुदायिक भवन (बिष्णुपुर)

१०) महिल्ला सामुदायिक भवन (सेरा)

११) चिसापानी शहिद पनि (चिसापानी)

१२) कुमाख बहुउदेश्य कृषि सहकारी सस्था भवन (विष्ट गाँऊ)

धर्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र

१) देवि दुका भगवती मन्दीर (वडागाँऊ)

२) कालिका मालिका मन्दीर (मालिका) (पर्यटकिय स्थल)

३) साही कुमारी मन्दीर (साही टॉल)

४) सेरा गाउँ चर्च (सेरागाऊ)

५) त्रिवेदी मसानघाट (त्रिवेणी)

६) फट्के,रेख मसान बाट (फट्के थापाचौर)

७) कालिका मन्दीर - (वडाचौर)

८) रिठा रूप मसनबाट (जिमाली खोला)

अन्य क्षेत्रहरुलाई कृषि क्षेत्र , औधोगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन जङ्गलको क्षेत्र, नदी ताल तथा सिमसारको क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र, सॉस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र, अन्य क्षेत्रहरुमा क्षेत्रगत वर्गीकरण तथा नक्साङ्कन गरी भू-उपयोग वर्गीकरणलाई अन्तिम रुप प्रदान गरिएको छ ।

वडा नं. ७

कृषि क्षेत्र

कृषिवाली उत्पादन पसुपन्छीपालन, फार्महाउस माछापालन, माहुरी पालन, रेसमाजेती लगायत कृषिजन्यती उत्पादन बागवानी वा वनातिका जडीवुटी र कृषिवनको लागिभएको जग्गा । सडक बाटोको पहुँच, नापी नक्सामा गोरेटो बाटो राजकुलो, प्रति, सावजनिक जग्गा वन क्षेत्रले नछोएको जग्गाहरु कृषि क्षेत्र, सार्वजनिक जग्गामा कृतिम पोखरी वनाई,माछापालन भएमा कृषि क्षेत्र, कृषि उत्पादनका लागि प्रयोग भएका अन्डारण, सुकाउन प्रशोधन गर्नका लागि घर टहरा संरचना आदि।

व्यवसायिक क्षेत्र

क) चौरपानी रातापोयस

ख) ओखरवोट विझेनिटी

ग) स्यानी जिमाली डाँडा गाऊ

घ) भुवा टाकुरा

च) दमहि गाऊ

आवास क्षेत्र

(क) भुपयोग ऐन २०७६ तथा नियामावाली २०७९ लागू हुनु भन्दा अघि सहरी उलमुख क्षेत्र र ग्रामिण क्षेत्रमा बनेका टहरा, भवन, घरसँग जोडिएको आगन, गोठ, बगैचा चपी, करेसावारी आदि रहेका किताहरू र सो कितासँगै जोडिएको १३० मिटर वर्ग न्यूनतम क्षेत्रफल रहेका जग्गाहरू आवासिय क्षेत्र।

(ख) यस वडा भित्र रहेका सडक, मुख्य लोकमार्ग, सायक लोकमार्ग, जिल्ला सडक र सहरी सडक (कृषि सडक बाहेक) को क्षेत्र अधिकार बाट कार्यपालिकाले तोके बम्मोजिमको दूरीमा रहेका दायाँवायाका जग्गा।

खानी तथा खनिज क्षेत्र

(क) चुनडुङ्ग खानी (कुमाख)

(ख) छरि ढुगा खानी (छहरी)

(ग) ओखरानी stone खानी (ओखरानी)

घ) हिल्या खोला, भेरी खोला, Aggregate, Sand. खाली.

नदी, खोला, ताल सिमसार क्षेत्र

- गरिली खोला सिमसार क्षेत्र
- दरवारा बगर क्षेत्र

- काउल्या भेरी खोला सिम क्षेत्र
- वउचरे खोला
- हिल्ल खोला
- भेरी खोला
- च्याउखोलो
- हुल्ला खोला (माउल्याखोला)
- कोट बोला
- सिरपा खोला

बन क्षेत्र

(१) इमीले चौर सामुदायिक वन (डाँडागाऊ)
(२) देउराली वन समुह (ओखरानी)
(३) चेतनशील सामुदायिक वन (स्थानी जिमाली
(४) जनजागरण सामुदायिक वन (पाटकारे)
(५) चौतारी सष्टिय वत, सिमल डाँडा कासखोरे राष्ट्रिय
(६) वन, कुमाख सामुदायिक वन (तुरतुरे)
(७) हिलेखोला सामुदायिक वन (हिल्ले)
(८) तरतुरे सामुदायिक वन (तुरतुरे)
(९) ज्वालामुखी सामुदायिक वन (पयाखोला)
(१०) वञ्चरे राष्ट्रिय वन (वञ्चरे)

सार्वजनिक उपयोगका क्षेत्र

- महेन्द्र मा वि - (जिमाली)
- विगेनिही आ वि. कस्तुरे (हिल्ने)
- सस्वति आ पि (पाटकारे)
- जनता आ वि - (स्यानी जिमाली)
- सान्ती आ वि (ढाड़ा खोला
- उपकार आ वि. (पैयाखोला
- प्राकृतिक आ वि. (तुरतुरे)
- ज्ञानज्योति आवि (चिउरा वोट)
- दिपज्योति आ.वि. (ठकुरी गाँऊ)
- स्वास्थ्य चौकी (जिझाली)
- कोट पोला गाँऊ घर किल्नीक (पौयाखोला)
- खोप तथा किल्नीक (तुरतुरे)
- मेलगौरी किल्नीक (मेलगौरी)
- महिला भवन (डांगी पिपल पैणखोला)
- कुमाख कृषि सहकारी भवन (दसारिद गाँऊ)

- जनजग्रन सामुदायिक वन भवन (पाटकारे)
- तुरतुरे सामुदायिक वन भवन (तुरतुरे)
- सल्यरी सामुदायिक वन भवन (मेलगौरी)
  वडा कार्यालय — ७
- बहेला गौसाला (वहेलेस)
- भालझुल्ला खेलमैदान (भालझुल्ला)
- कोटखोला खेलमैदान (कोठखोला)
- कुमाख भेल्ला खेलमैदान (कुमाख)

धर्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र

१) कुमाख मन्दीर (कुमाख)
२) राधा कृष्णि मन्दिर (ठेकी पार्क)
३) शिव मन्दिर (विगेनिटी)
४) शिव मन्दिर (चौरपानी)
५) चर्चे भवन (चौरपानी)
६) चर्च भवन (तुरतुरे)
७) चर्च भवन (डुम्कोट(
८) भेरी खोला दोभान (दाहासंस्कार (भवन))

अन्य क्षेत्रहरुलाई कृषि क्षेत्र , औद्योगिक क्षेत्र, खानी तथा खनिज क्षेत्र, वन जङ्गलको क्षेत्र, नदी ताल तथा सिमसारको क्षेत्र, सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र, सॉस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वको क्षेत्र, अन्य क्षेत्रहरुमा क्षेत्रगत वर्गीकरण तथा नक्साङ्कन गरी भूउपयोग वर्गीकरणलाई अन्तिम रुप प्रदान गरिएको छ ।

(अनसची १)

आज मिति २०८१/१०/४ गतेका दिन यस सल्यान जिल्ला कुमाख गाउँ पालिका वडा नं. १ का वडा अध्यक्ष श्री. डिल्ली बहादुर राना को अध्यक्षतामा भुउपयोग तथा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धी बैठक बसी तपशिलको उपस्थितिमा निम्न बमोजिम निर्णय गरियो।

उपस्थिति

१) डिल्ली बहादुर राना वडा अध्यक्ष)
२) झुपर बहादुर शाही वडा सदस्य सार्कि
३) सार्कि बुढा वडा सदस्य
४) सावित्रा विक · का.पा. सदस्य
५) गिता बुढाथोकी - वडा सदस्य २०८१/१०/४
६) नवराम शाही
७) डुमलाल राना विद्यालय
८) भिम ब. बुढाथोकी विद्यालय
९) दल ब. थापा (अ. ए.ई. शाखाविदा)
१०) प्रेम लाल ब. बुढाथोकी (शिक्षक विद्यालय)
११) पदम बहादुर कुमाल विद्यालय शिक्षक
१२) किरन कुमाल । विद्यालय
१३) प्रदिप चन्द्र । विद्यालय
१४) प्रेमप्रकाश चन्द । शिक्षक
१५) बसन्त राना । विद्यालय
१६) भिम ब. राना ~~शिक्षक~~ विद्यालय

प्रस्तावहरू :- (क) भुउपयोग क्षेत्र वा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धमा।

(ख) व्यापकरुपमा छलफल गर्दा भुउपयोग क्षेत्र वा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धमा तपशिल अनुसारको छलफल सहित निर्णय गरियो। साथै गाँउपालिका र संघिय भुउपयोग निति अनुसार मापदण्ड अनुसार निर्णय गरियो। संघिय भुउपयोग नियमावली संग बाझियमा संघिय भुउपयोग नियमावली लागु हुने छ।

आज मिति २०७९/१०/३ गतेका दिन यस सल्यान जिल्ला कुमाख गाँउपालिका वडा नं २ का वडा अध्यक्ष श्री ईश्वरी शाहीको अध्यक्षतामा भुउपयोग तथा भमा वर्गीकरण सम्बन्धी बैठक बसी तपशिलको उपस्थितिमा निम्न निर्णय गरियो।

उपस्थितिहरु

१) ईश्वरी शाही – वडा अध्यक्ष
२) लाले राना – वडा सदस्य
३) चिमब बुढा – वडा सदस्य
४) नारायणि खत्री/रावत – वडा सदस्य
५) तेजमा सुनार – वडा सदस्य
६) हरेन्द्र ब. रावत स्थानिय
७) टक ब. थापा
८) स्वर्ण वर्ण कुमारी शाहि
९) निम ब. बुढा
१०) प्रेम प्रकाश राणा
११) दुर्गा ब. विष्ट
१२) टिका बुढा
१३) निर्मला रोकाया बुढा
१४) हिउंलो रावत
१५) चन्द्र कल्पना रोकाया
१६) ललित ब. बुढा
१७) नेत्र नवराज शाही
१८) मोतिलाल खत्री
१९)

प्रस्तावहरु:- भु-उपयोग क्षेत्र वा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धमा छलफल गर्दा तपशिल अनुसारका निर्णय गरियो साथै संघिय र गाँउपालिका भु-उपयोग निति २० नियमावली मापदण्ड अनुसार निर्णय गरियो संघिय भुउपयोग नियमावली सँग बाझीयमा संघिय भु-उपयोग नियमावली लागु हुने छ।

आज मिति २०८१/१०/३ गतेका दिन यस सल्यान जिल्ला कुमाख गाँउपालिका वडा नं. ३ का वडा अध्यक्ष श्री- केवल व. राना को अध्यक्षतामा भु उपयोग तथा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धी बैठक बसी तपशिलको उपस्थितिमा निम्न बमोजिम निर्णय गरियो

उपस्थिति

१	केवल. व. राना	वडा अध्यक्ष	
२	मनविर चलाउने	वडा सदस्य	
३	धनी वली	वडा सदस्य	
४	तुलकी रावत	" सदस्य	
५	सान्नी कामी	" सदस्य	
६	निराजन केसी	" सचिव	
७	डाडाविर रावत	स्थानिय	
८	भुप्लाल रावत	स्थानिय	
९	हिरालाल रावत	स्थानिय	
१०	विर व रावत	स्थानिय	
११	भुप्लाल थापा	स्वास्थ्य प्रमुख	
१२	राधिका वलेत/रावत		
१३	नवराज शाही		

२०८१/१०/३

प्रस्तावहरु (क) भु उपयोग क्षेत्र वा जग्गा कित्ता नम्बर वर्गीकरण सम्बन्धमा

(ख) मा व्यापकरुपमा छलफल गर्दा भुउपयोग क्षेत्र वा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धमा तालिम अनुसारको छलफल सहित निर्णय गरियो, साथै गाउँपालिका भु-उपयोग निति अनुसार MAPGOS के अनुसार निर्णय समेत गरियो संघिय भु उपयोग नियमावली सँग बाझियमा संघिय भुउपयोग ऐन वा नियमावली लागु हुने।

आजमिति २०८१/१०/८ गतेका दिन यस सल्यान जिल्ला कुमाख गाउँपालिका वडा नं. ४ का वडा अध्यक्ष श्री शोभीलाल वस्नेतको अध्यक्षतामा भु-उपयोग तथा जग्गा वर्गिकरण सम्बन्धी बैठक बसी तपशिलको उपस्थितिमा निम्न बमोजिमको निर्णय गरियो।

उपस्थितिहरु

१) वडा अध्यक्ष श्री शोभीलाल वस्नेत
२) कार्यपालिका सदस्य श्री - लालविर परियार
३) वडा सदस्य श्री - काली बहादुर बुढा
४) वडा सदस्य श्री - वलवीर सुनार
५) वडासदस्य श्री - सिता दमाई
६) महिला सदस्य श्री - कमला रावत गिरी
७) भेष बहादुर गिरी
८) रवडक प्रसाद आचार्य
९) चन्द्र ब शर्मा
१०) प्रेम राज शाह
११ डम्बर बहादुर विष्ट
१२) रविन्द्र शाह
१३) जित बहादुर गिरी
१४ भिम बिक्रम शाह
१५, भिम राज शर्मा
१६ गोविन्द भण्डारी
१७ नवराज शाही

प्रस्तावहरु :- (क) भु उपयोग क्षेत्र वा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धमा, छलफल गर्दा भु-उपयोग क्षेत्र वा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धमा तपशिल अनुसारको निर्णय गरियो। साथै गाउँपालिका र संघिय भु उपयोग निति, मापदण्डको अनुसार निर्णय गरियो। संघिय भुउपयोग नियमावली संग बाझिएमा संघिय भु उपयोग नियमावली लागु हुनेछ।

आज मिति २०८१/१०/८ गतेका दिन यस सल्यान जिल्ला कुमाख गा.पा. वडा नं ५ का वडा अध्यक्ष श्री पदम बहादुर बुढामगरको अध्यक्षतामा भु-उपयोग तथा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धी बैठक बसी तपशीलको उपस्थितिमा निम्न बमोजिमको निर्णय गरियो ।

उपस्थितिहरु

१) वडा अध्यक्ष- श्री. पदम बं. बुढामगर
२) कार्यपालिका सदस्य - श्री हिरा परियार हिरा
३) वडा सदस्य - श्री चित्र प्रकाश गिरी
४) वडा सदस्य - श्री हिरासिंह बस्नेत क्षेत्री
५) वडा महिला सदस्य - श्री रुपकली कुमाि रुपकली
६) इसाहाक विश्वकर्मा Isahak
७) सुकदेव थापा
८) ~~रुपकली कुमाई~~
९) घमन्ड बहादुर शाह
१०) चन्द्र बहादुर शाही
११ नवराज शाही
२०८१/१०/८

प्रस्तावहरु :-(क) भु-उपयोग क्षेत्र वा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धमा ।
(ख) व्यापकरुमा छलफल गर्दा भु-उपयोग क्षेत्र वा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धमा तपसिल अनुसारको छलफल सहित निर्णय गरियो। साथै गाँउपालिका र संघिय भु-उपयोग निति मापदण्डको अनुसार निर्णय गरियो। संघिय भु-उपयोग नियमावली संग बाझियमा संघिय भु-उपयोग नियमावली लागु हुनेछ ।

आज मिति २०८१/१०/६ गतेका दिन यस सल्यान जिल्ला कुमाख गाँउपालिका वडा नं. ६ का वडा अध्यक्ष श्री :- कर्ण बहादुर वि.क को अध्यक्षतामा भु-उपयोग तथा जग्गा वर्गिकरण सम्बन्धी बैठक बसी तपशिलको उपस्थितिमा निम्न बमोजिम निर्णय गरियो ।

उपस्थिति

१) कर्ण बहादुर वि.क - वडा अध्यक्ष
२) पवित्रा कुवार - महिला वडा सदस्य पवित्रा
३) ज्ञानु जैशी - वडा सदस्य
४) मित्रप्रसाद शर्मा - वडा सदस्य
५) जमन वि.क. - द. महिला (जि.स.स) सदस्य
६) टिकाराम कठायत - वडा सचिव
७) टेकनाथ योगी - स्वास्थ्य चौकी (प्रमुख)
८) सुरेश चदारा - अ.हे.व. (वडा)
९) रेशम राज शर्मा - स्थानिय बुद्धिजिवी
१०) हरीलाल बुढा - ,, , र समाजवादी पार्टी जिल्ला
११) तिलक ब. खत्री - ,, ,,
१२) रोमन भण्डारी - ,, ,,
१३) लाल ब. वि.क. - ,, ,,
१४) देविका शर्मा - ,, ,,
१५) नवराज शाही - (सहजकर्ता) २०८१/१०/६

प्रस्तावहरु :-(क) भु-उपयोग क्षेत्र वा जग्गा बर्गिकरण सम्बन्धमा ।

(ख) व्यापककरुपमा छलफल गर्दा - भु-उपयोग क्षेत्र वा जग्गा वर्गिकरण सम्बन्धमा तपशिल अनुसारको छलफल सहित निर्णय गरियो । साथै गाँउपालिका र संघिय भुउपयोग - निति ~~अनुसार~~, मापदण्ड अनुसार निर्णय गरियो । संघिय भु-उपयोग नियामावली संग बाझियमा संघिय भु-उपयोग नियामावली लागु हुनेछ ।

आज मिति २०८१/१०/३ गतेका दिन यस सल्यान जिल्ला कुमाख गाँउपालिका वडा नं ८ का वडा अध्यक्ष श्री डम्बर ब. शाही को अध्यक्षतामा भु उपयोग तथा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धी बैठक बसी तपशिलको उपस्थितिमा निम्न बमोजिम निर्णय गरियो ।

उपस्थिति

१) डम्बर बहादुर शाही	वडा अध्यक्ष
२) अनिता बुढाथोकी	कार्यपालिका सदस्य
३) पदम बहादुर कामी	कार्यपालिका सदस्य
४) डिल बहादुर डाँगी	वडा सदस्य
५) थम बहादुर पुन	वडा सदस्य
६) रीता वि.क.	दलित महिला सदस्य
७) नवराज शाही	
८) डिल्ली राज जैसी	नि. वर्तमान उपाध्यक्ष
९) टिकाराम खत्री	(ने.का. प्रतिनिधी)
१०) डम्बर बहादुर शाही	(ने.क.पा. एमाले प्रतिनिधी)
११) अकबर बोहरा	(ने.क.पा. माओवादी केन्द्र)
१२) जंग ब. चन्द	(ने.क.पा. प्रतिनिधी)
१३) हेमराज के.सी.	(श्री महेन्द्र मा.वि. प्र.अ.)
१४) केशर जंग बोहरा	(स्वास्थ्य चौकी इन्चार्ज)
१५) ज्योति पंकज डि.सी.	(वडा सचिव)

प्रस्तावहरु :- (क) भुउपयोग क्षेत्र वा जग्गा वर्गीकरण सम्बन्धमा ।

(ख) व्यापकरुपमा छलफल गर्दा - भुउपयोग क्षेत्र वा जग्गा वर्गिकरण सम्बन्धमा। तपशिल अनुसारको छलफल सहित निर्णय गरियो साथै गाँउपालिका र संघिय भुउपयोग निति अनुसार मापदण्डहरु अनुसार निर्णय गरियो। संघिय भुउपयोग नियामावलीसँग बाझियमा संघिय भु उपयोग नियामवली लागु हुनेछ ।

२०८१/१०/३

Wardwise map

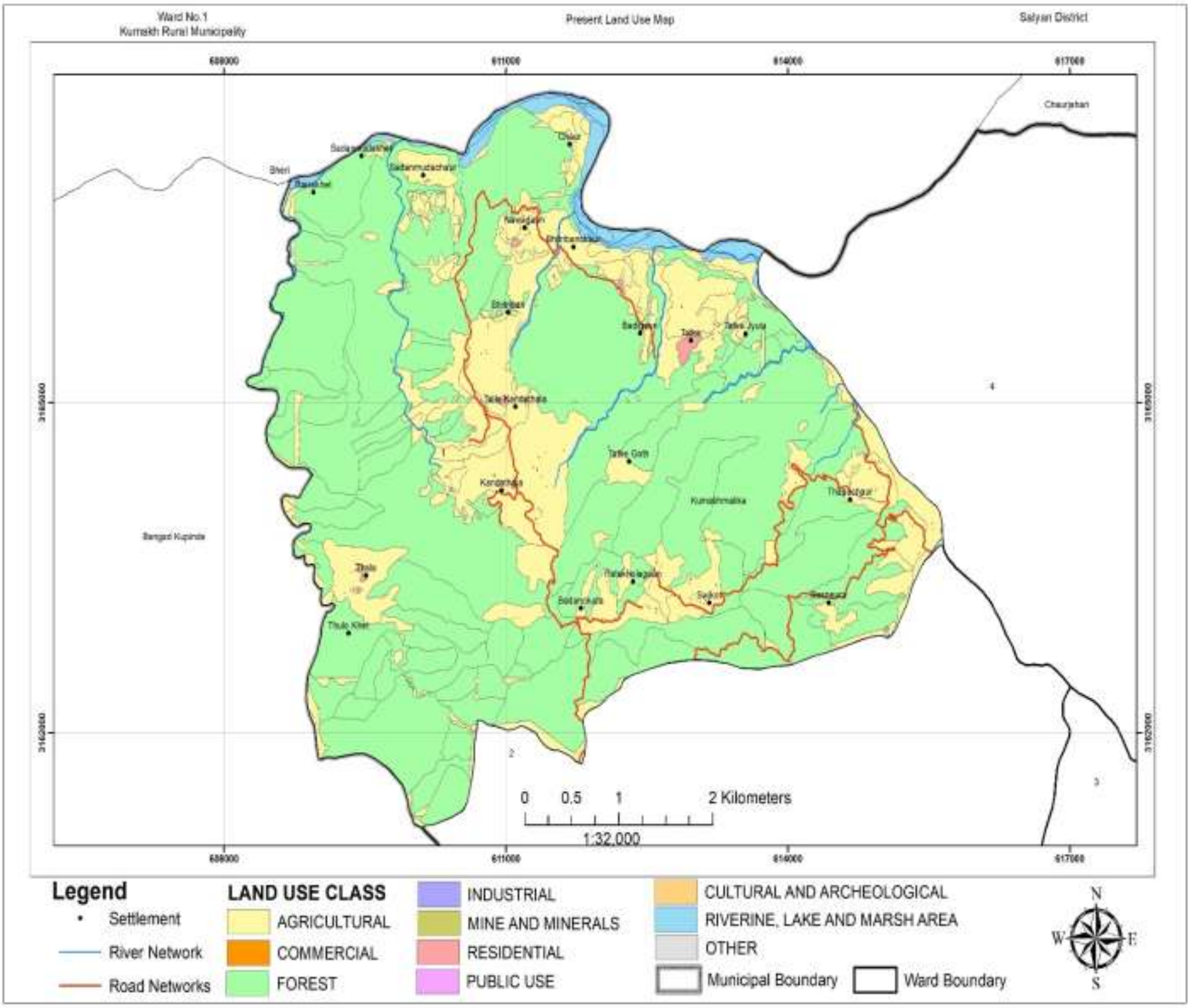

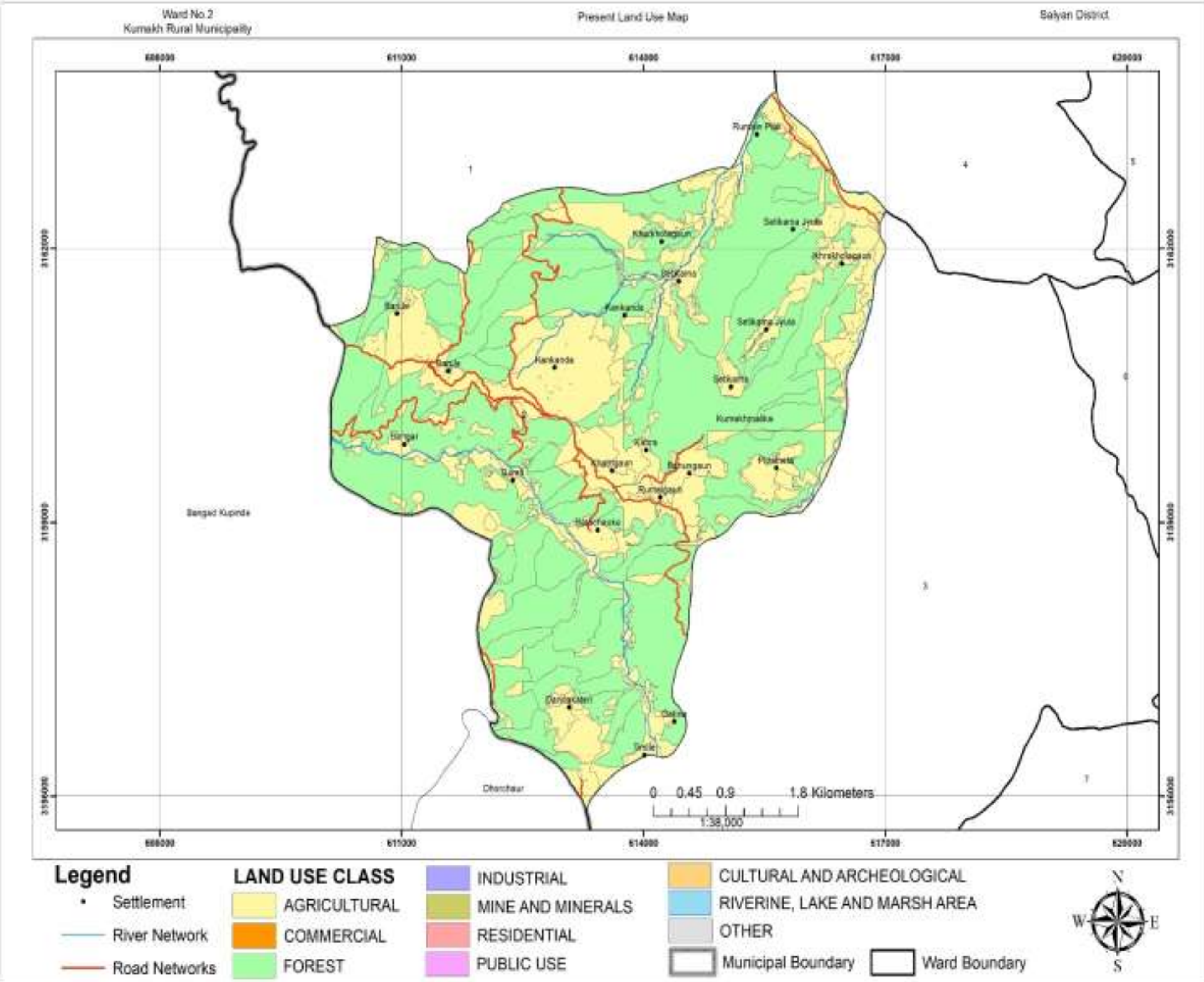
Ward No.2
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use Map
Salyan District
608000
611000
614000
617000
620000
0 0.45 0.9 1.8 Kilometers
1:38,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
LAND USE CLASS
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary
N
W
E
S

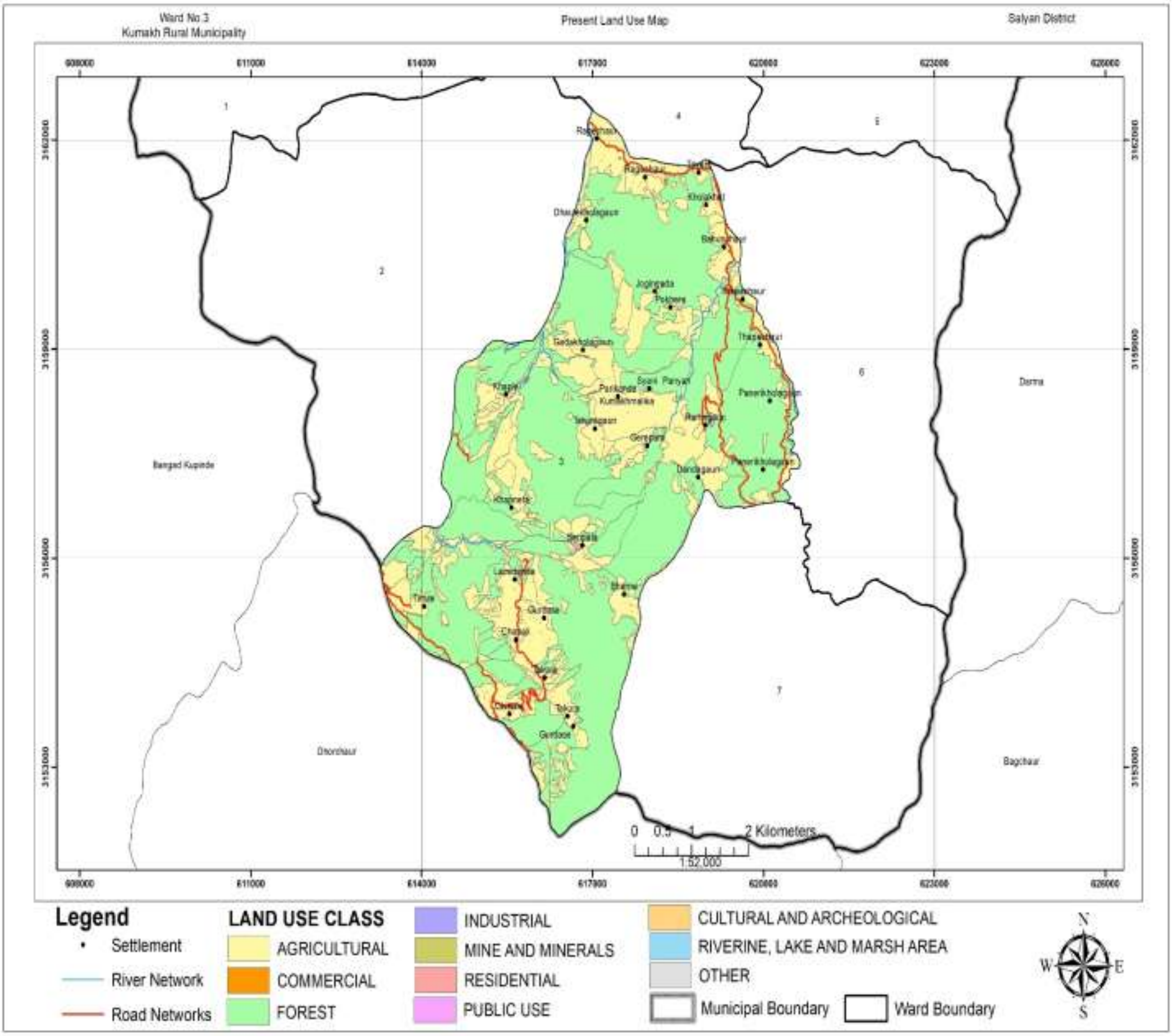
Ward No.3
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use Map
Salyan District
611000
614000
617000
620000
623000
0 0.5 1 2 Kilometers
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
LAND USE CLASS
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary
N
W
E
S

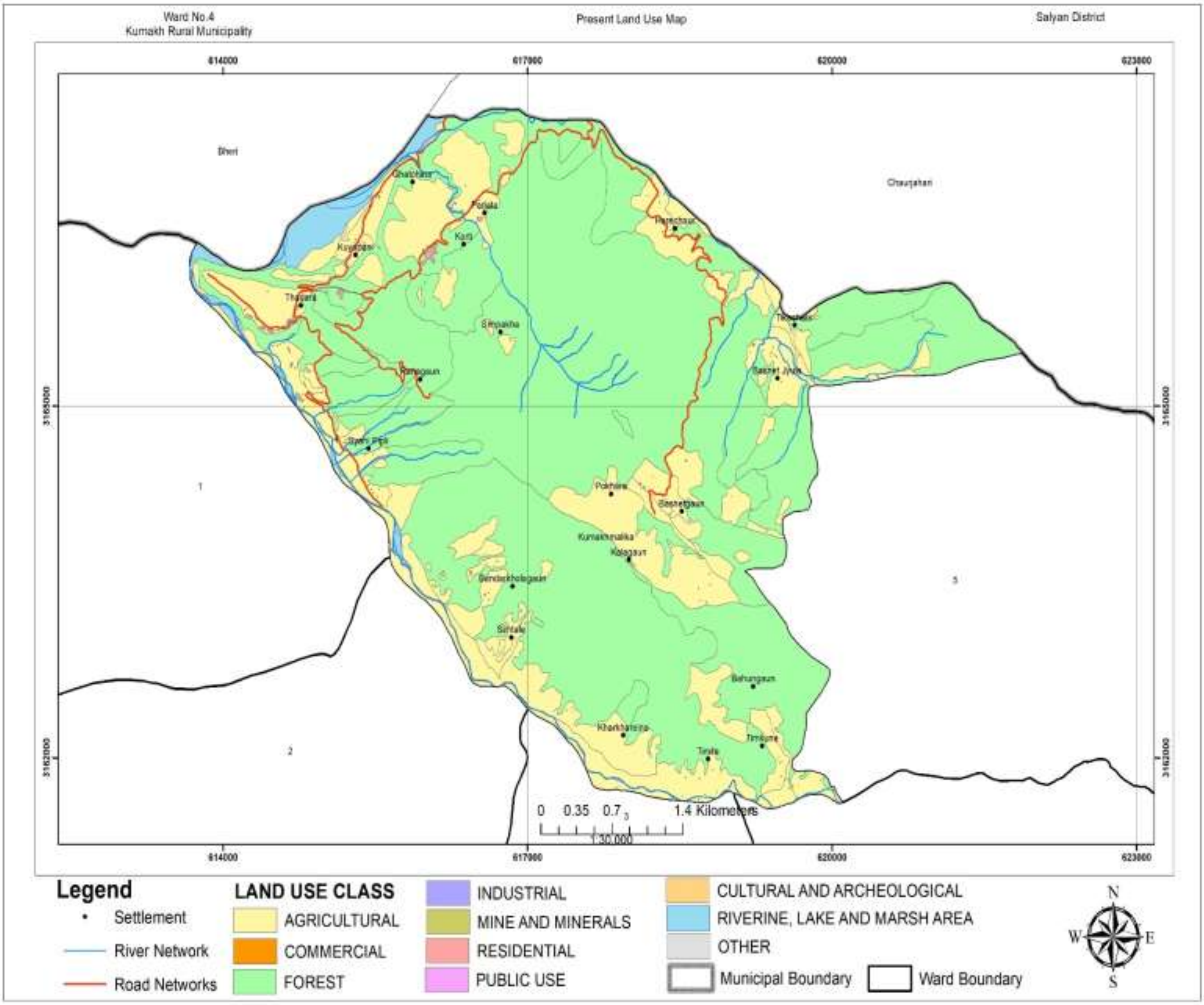
Ward No.4
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use Map
Salyan District
614000
617000
620000
623000
3163000
3162000
Bheri
Chaurjahari
1
2
5
0 0.35 0.7 1.4 Kilometers
1:30,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
LAND USE CLASS
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary
N
S
E
W

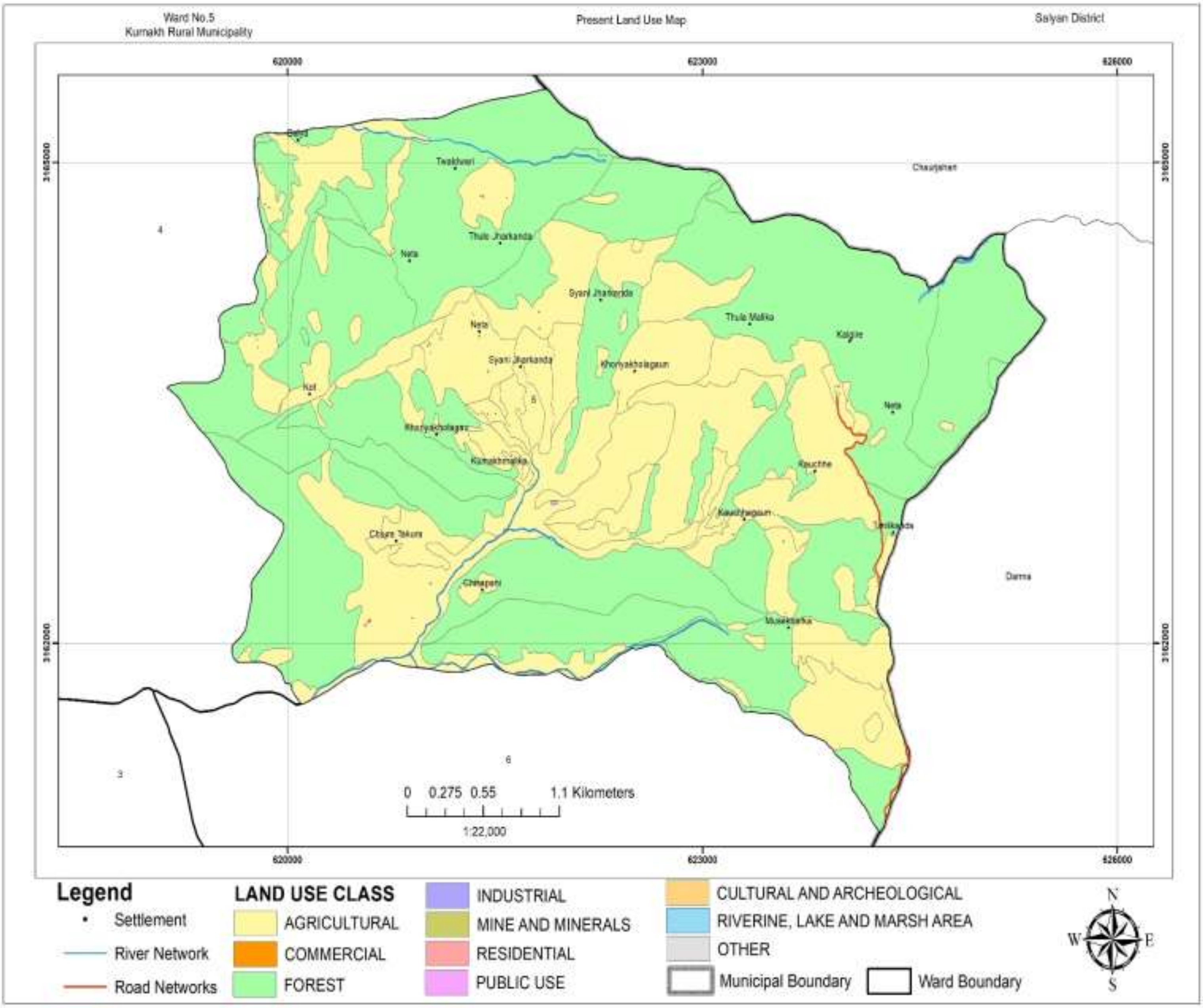
Ward No.5
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use Map
Salyan District
620000
623000
626000
3165000
3162000
0 0.275 0.55 1.1 Kilometers
1:22,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
LAND USE CLASS
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary
N
W
E
S

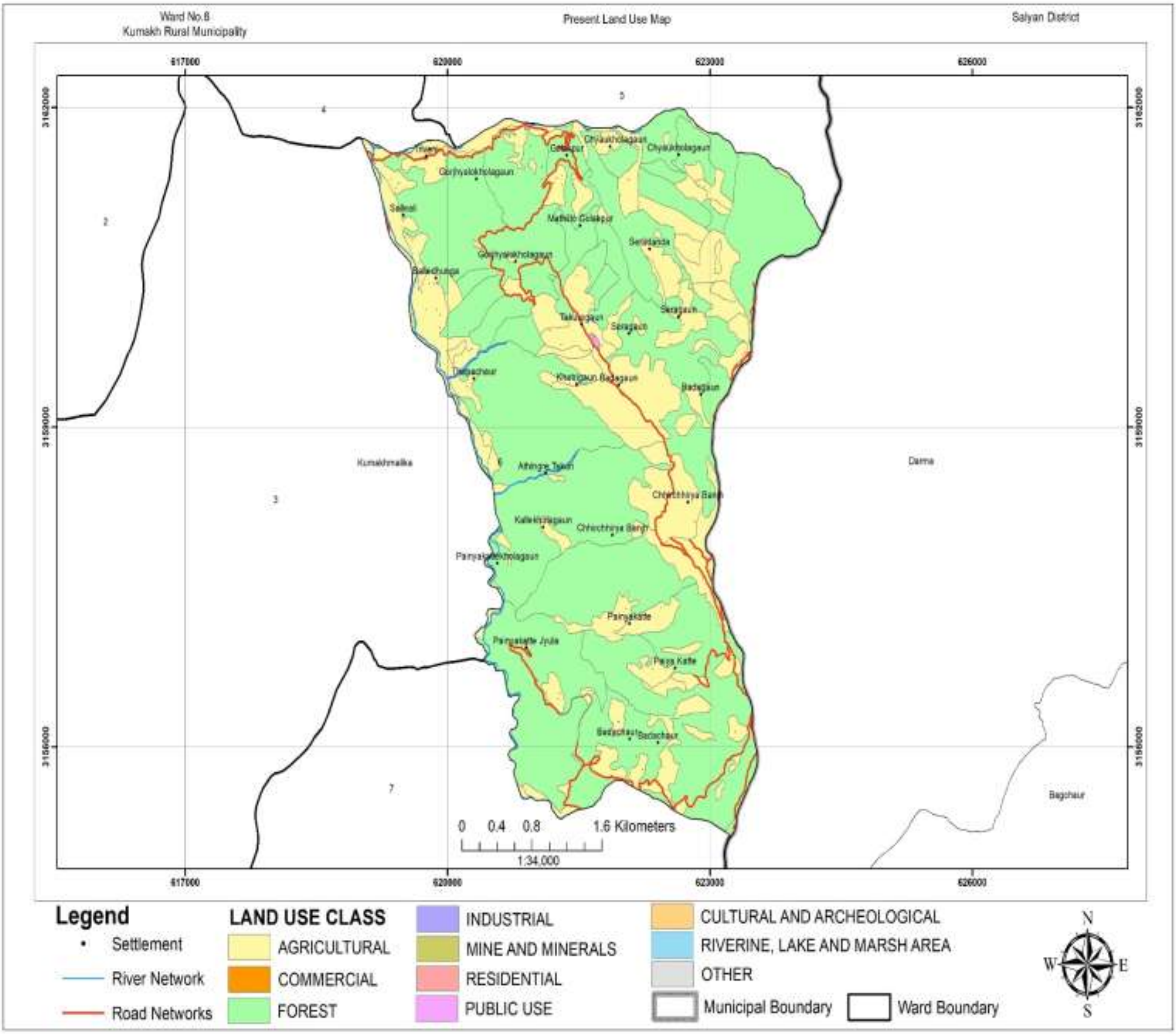
Ward No.6
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use Map
Salyan District
Kumakhmalika
Darma
Bagchaur
0 0.4 0.8 1.6 Kilometers
1:34,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
LAND USE CLASS
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

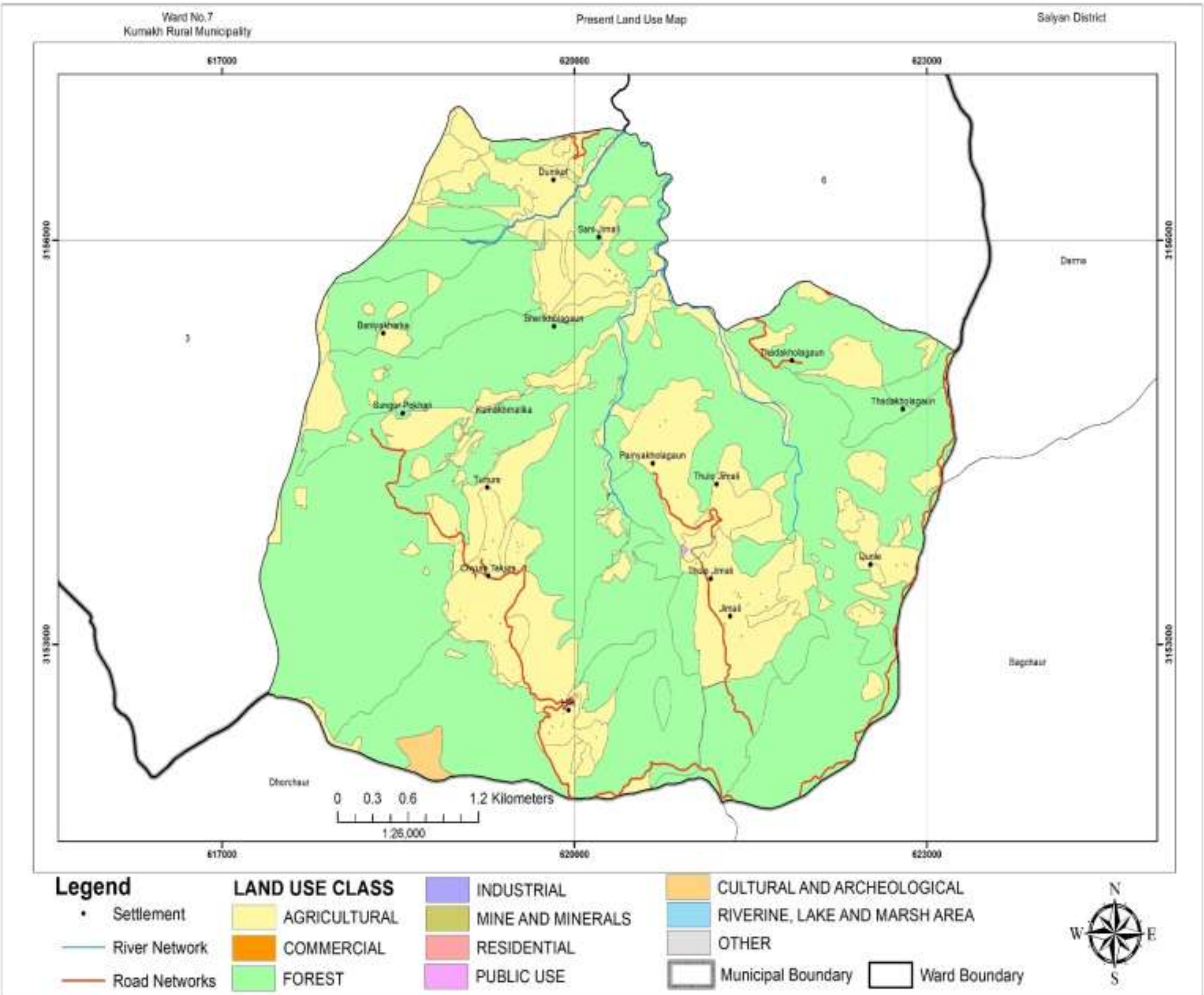

Ward No.7
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use Map
Salyan District
617000
620000
623000
3156000
3153000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
LAND USE CLASS
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary
0 0.3 0.6 1.2 Kilometers
1:26,000
N
W
E
S

Sheet wise map

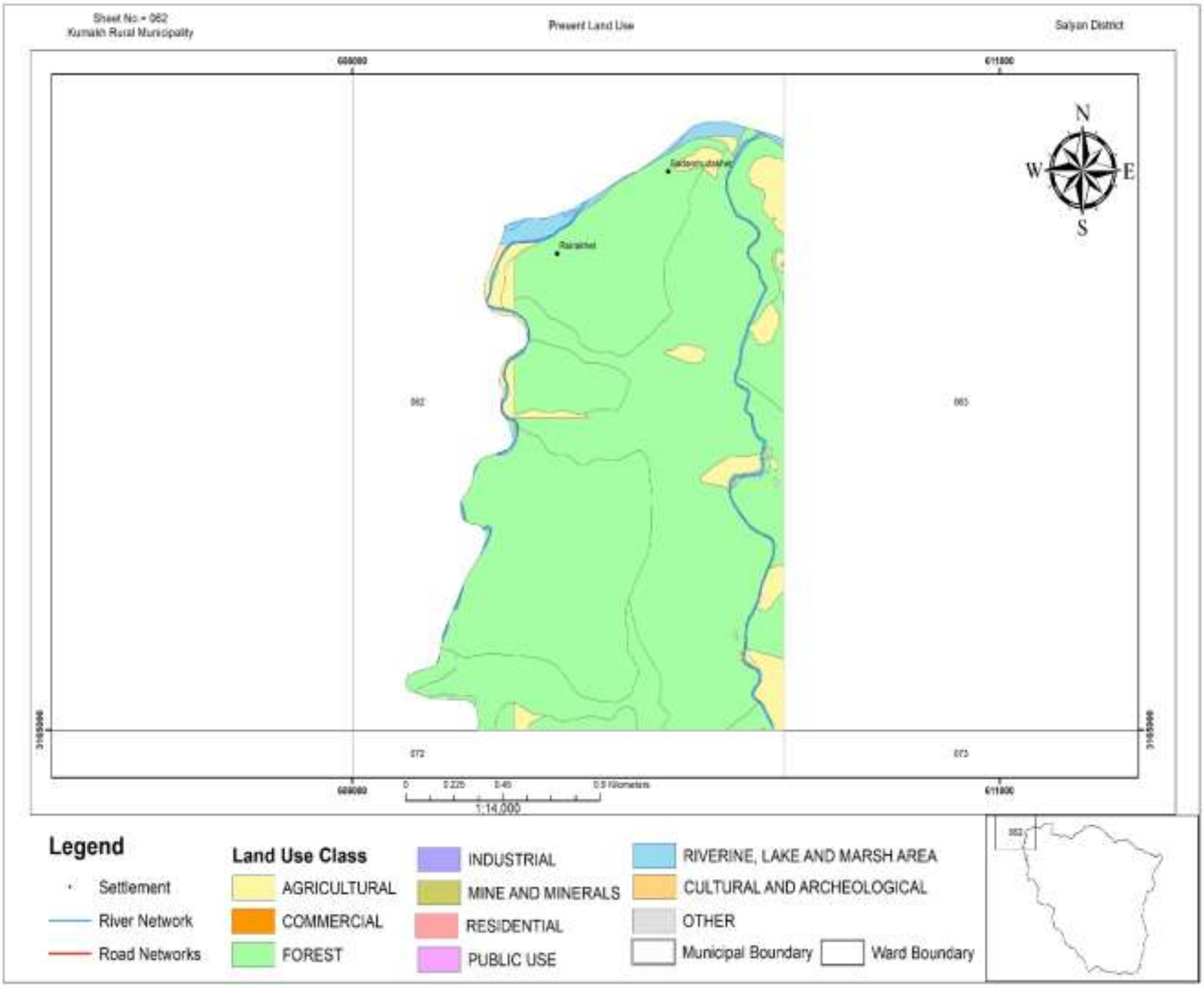

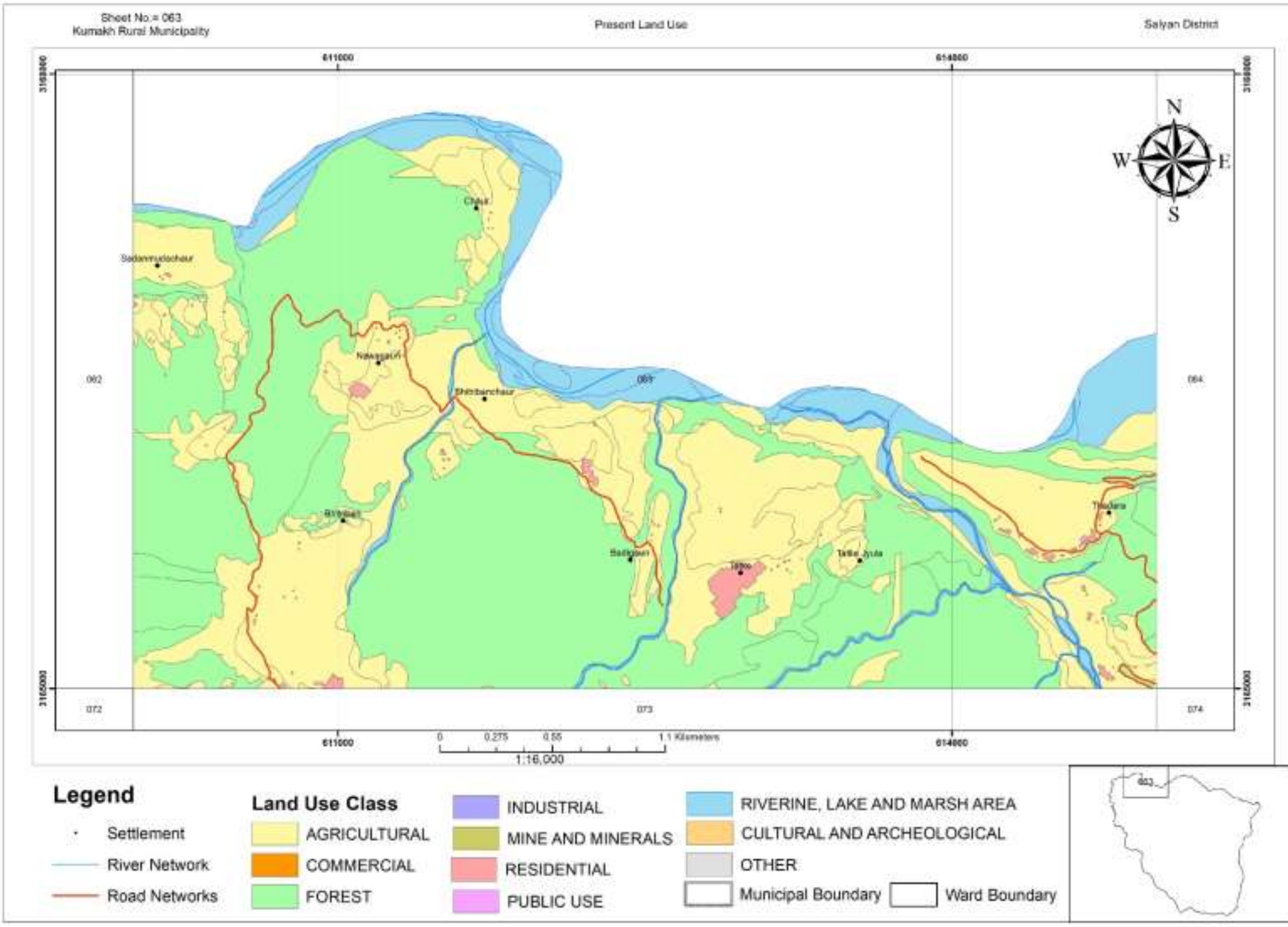
Sheet No.= 063
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
611000
614000
062
064
072
073
074
N
S
E
W
0
0.275
0.55
1.1 Kilometers
1:16,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

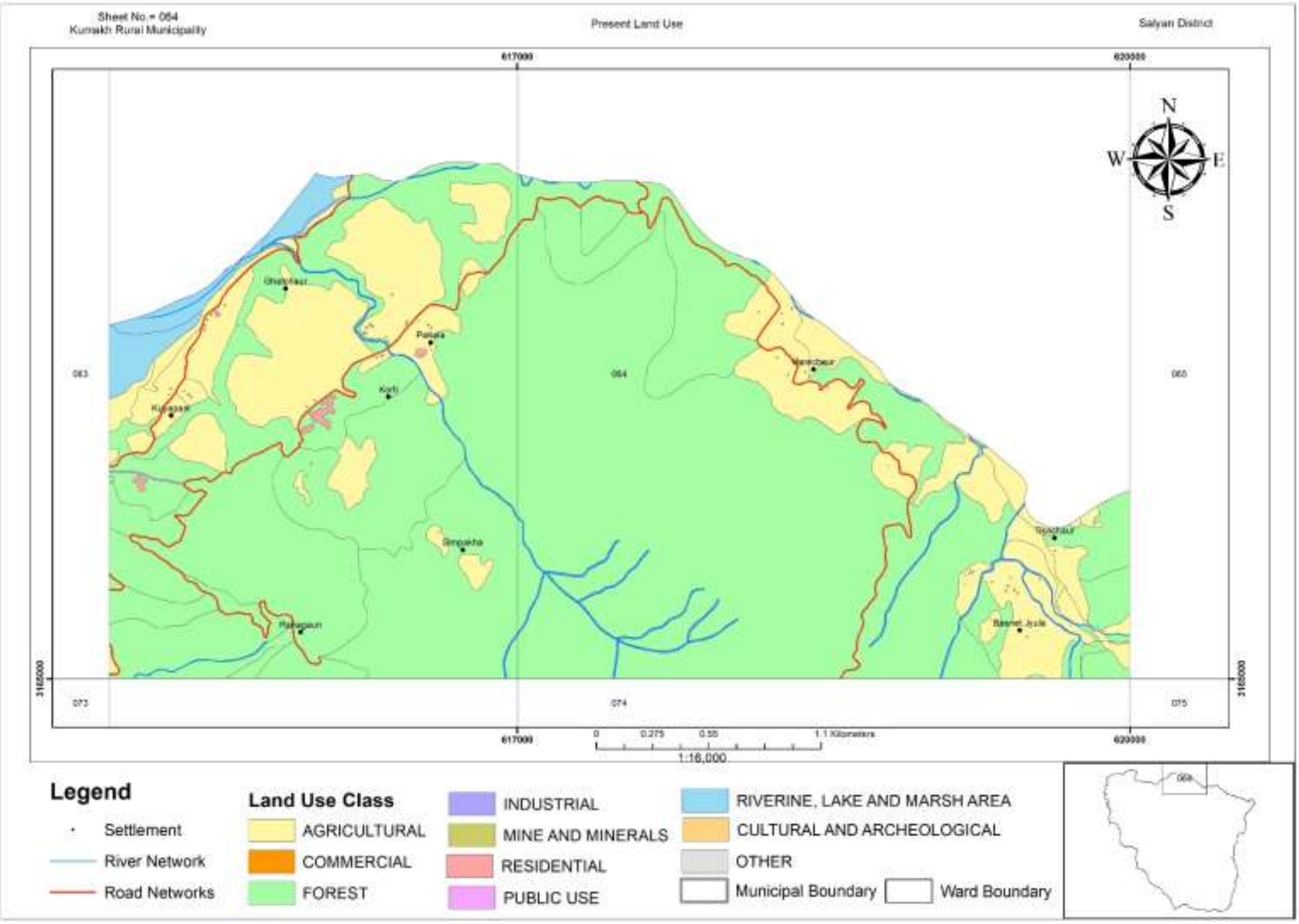
Sheet No.= 064
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
617000
620000
3165000
N
S
W
E
1:16,000
1.1 Kilometers
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

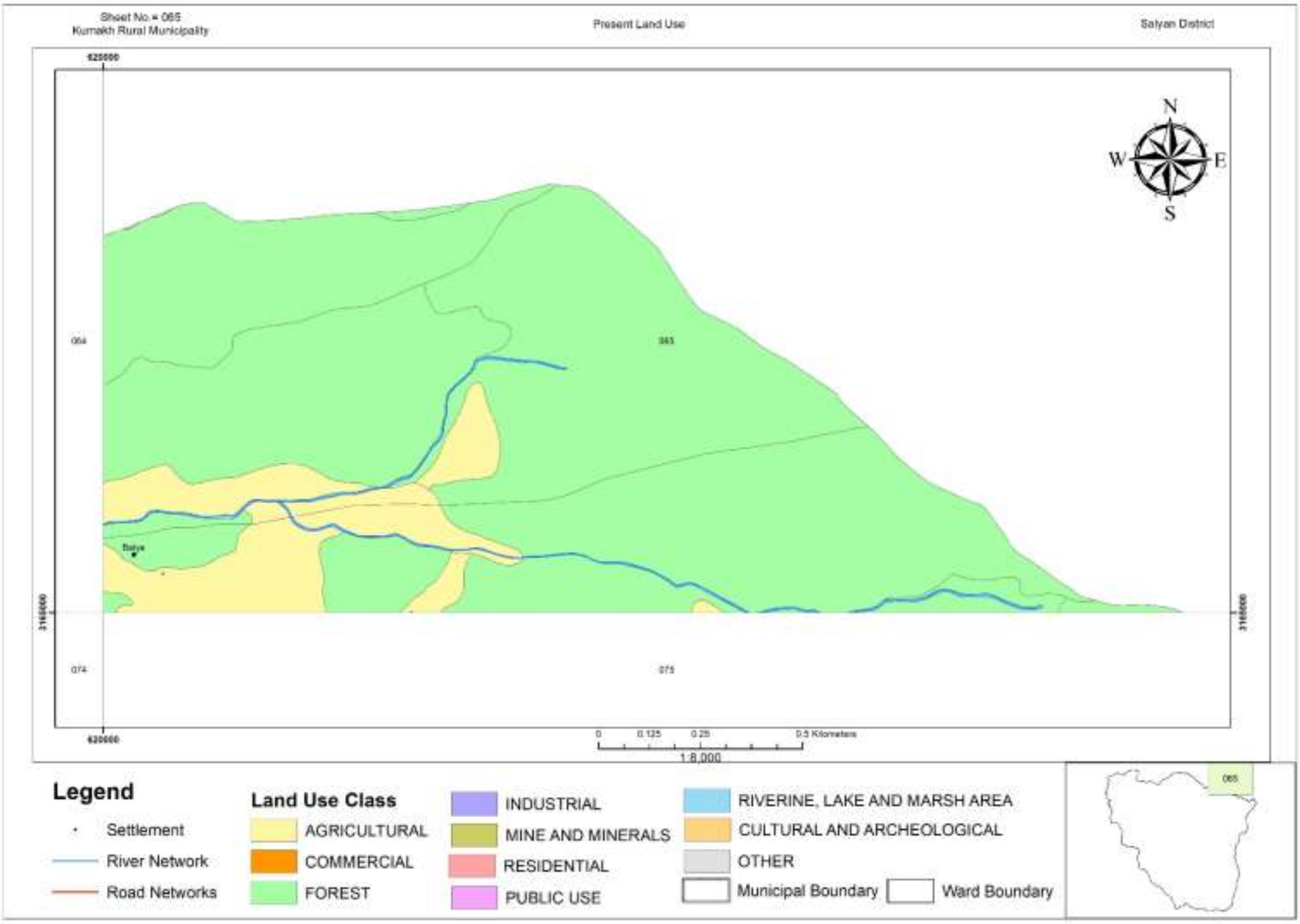

Sheet No.= 065
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
620000
N
W
E
S
065
0 0.125 0.25 0.5 Kilometers
1:8,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

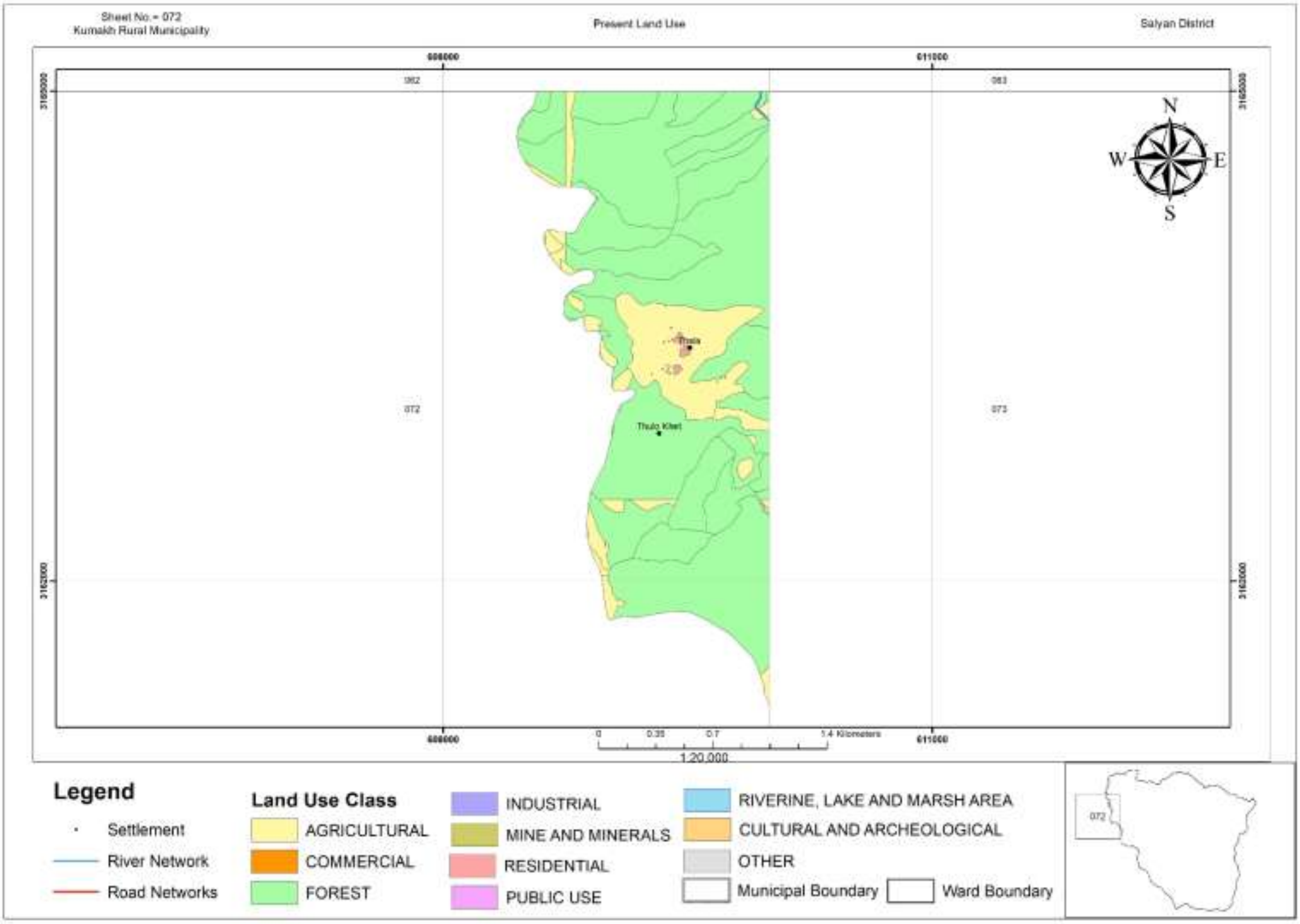
Sheet No.= 072
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
608000
611000
3165000
3162000
062
063
072
073
N
W
E
S
Thulo Khet
0
0.35
0.7
1.4 Kilometers
1:20,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

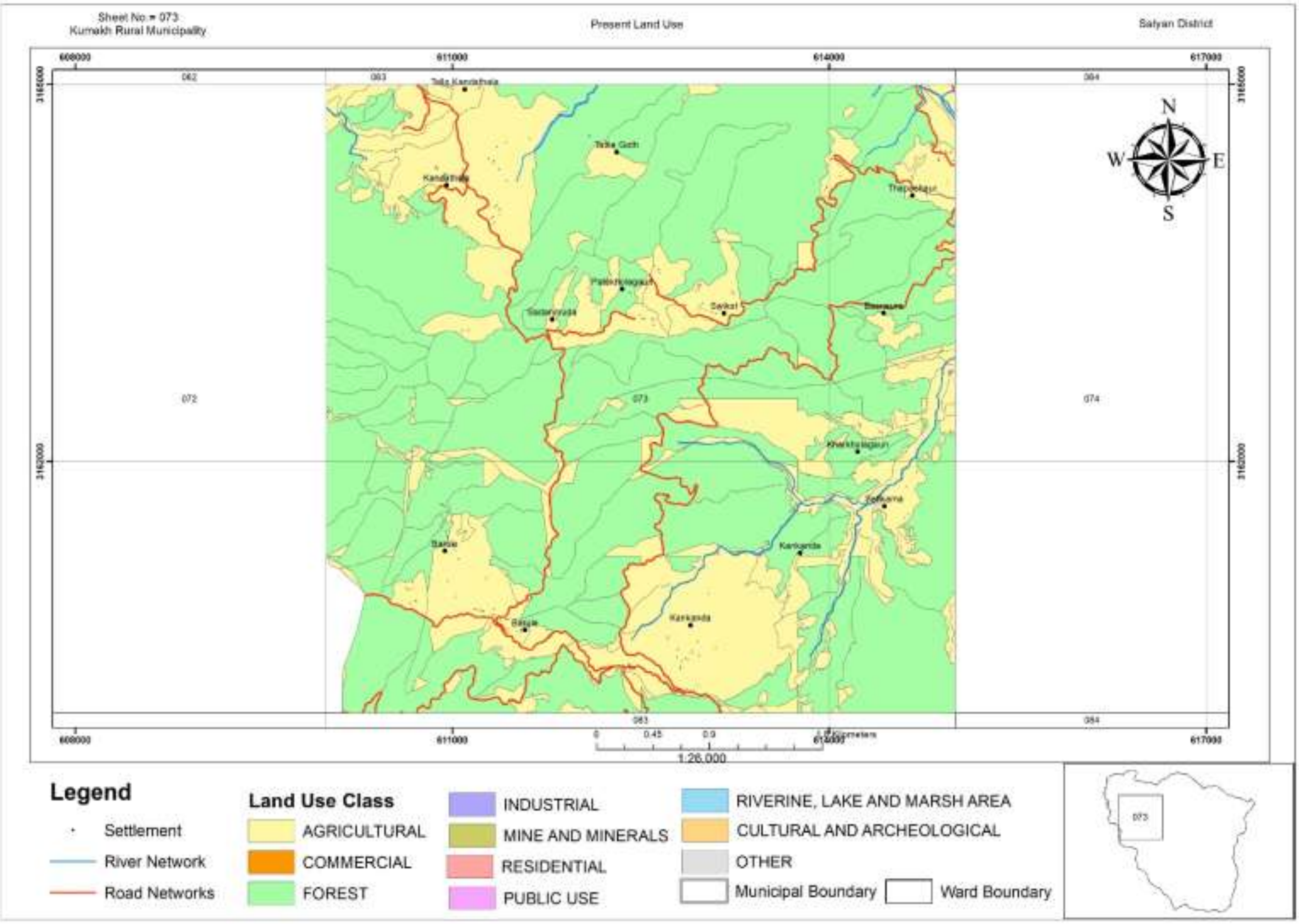
Sheet No.= 073
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Satyan District
N
W
E
S
1:26,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

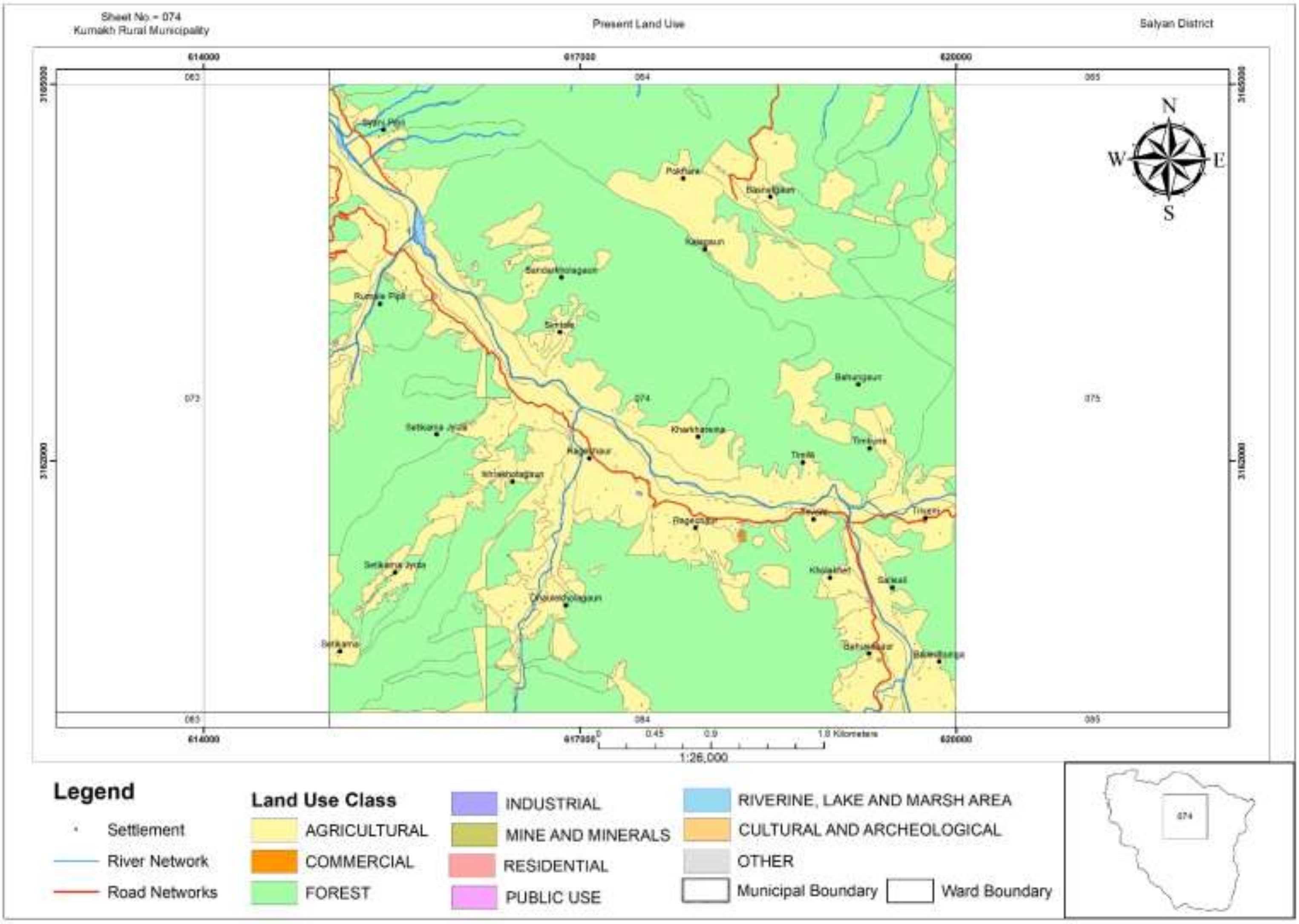

Sheet No. = 074
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
614000
617000
620000
063
064
065
073
074
075
N
W
E
S
0
0.45
0.9
1.8 Kilometers
1:26,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

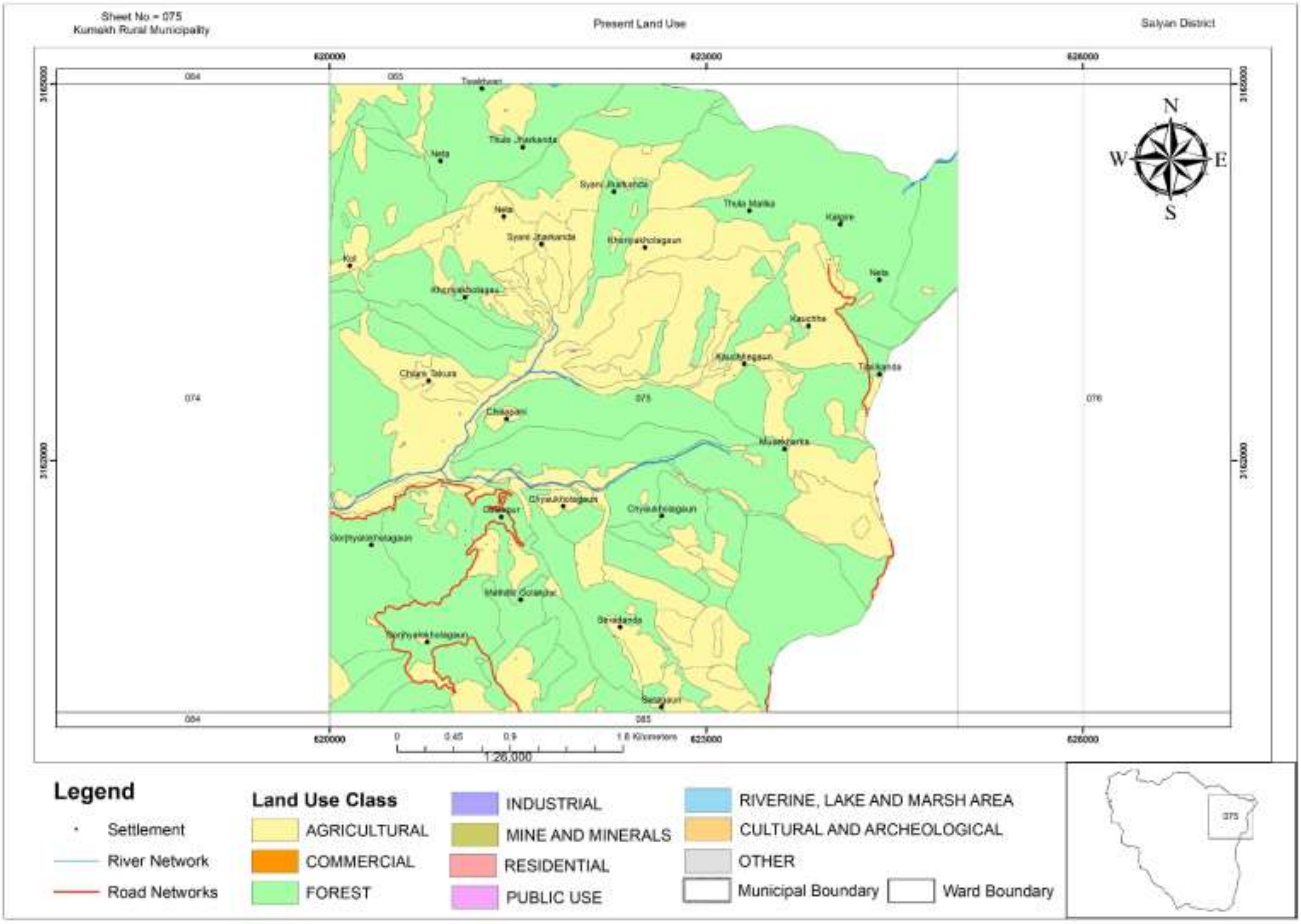
Sheet No = 075
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
N
W
E
S
1:26,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

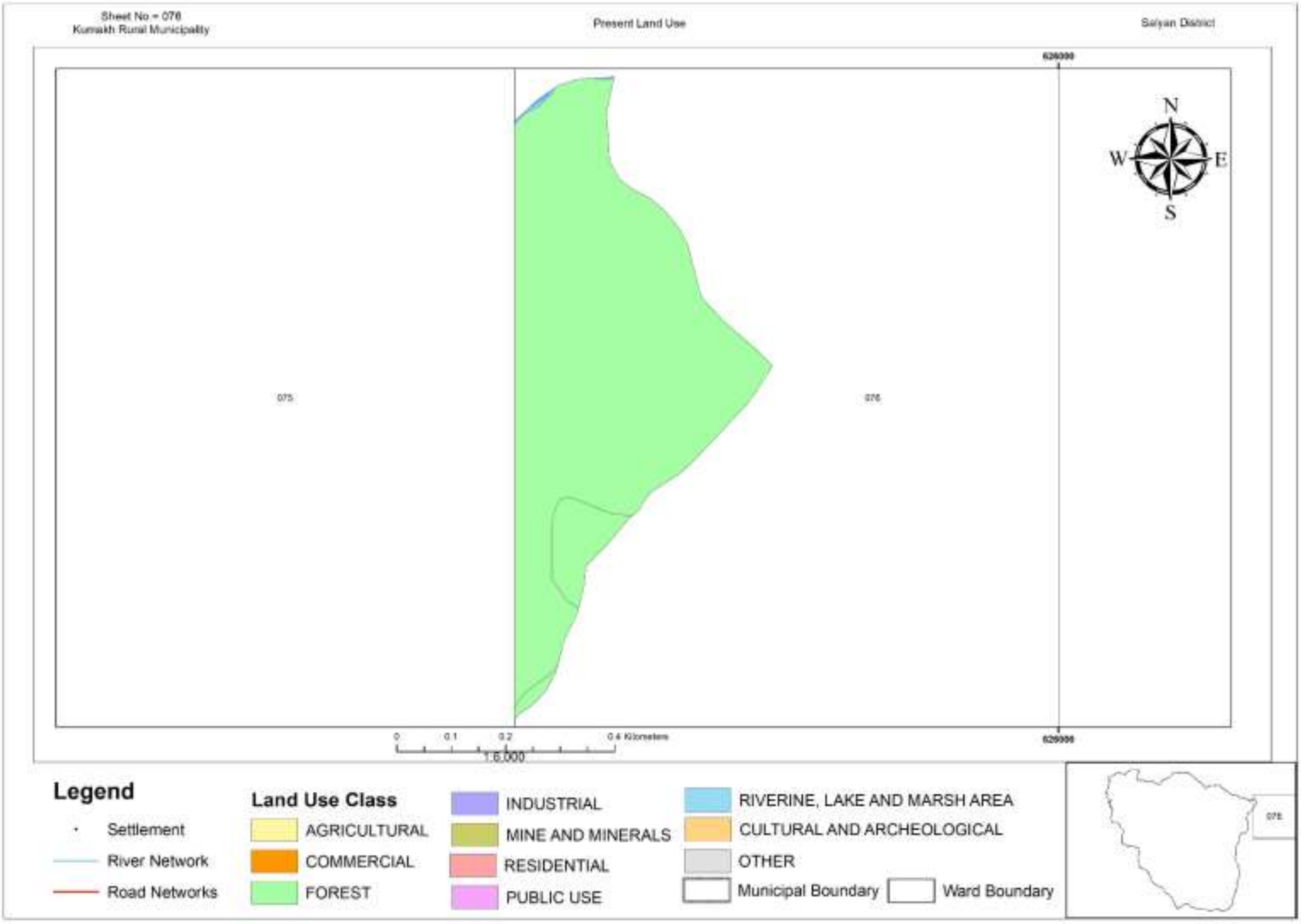

Sheet No = 076
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
N
W
E
S
075
076
0
0.1
0.2
0.4 Kilometers
1:6,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

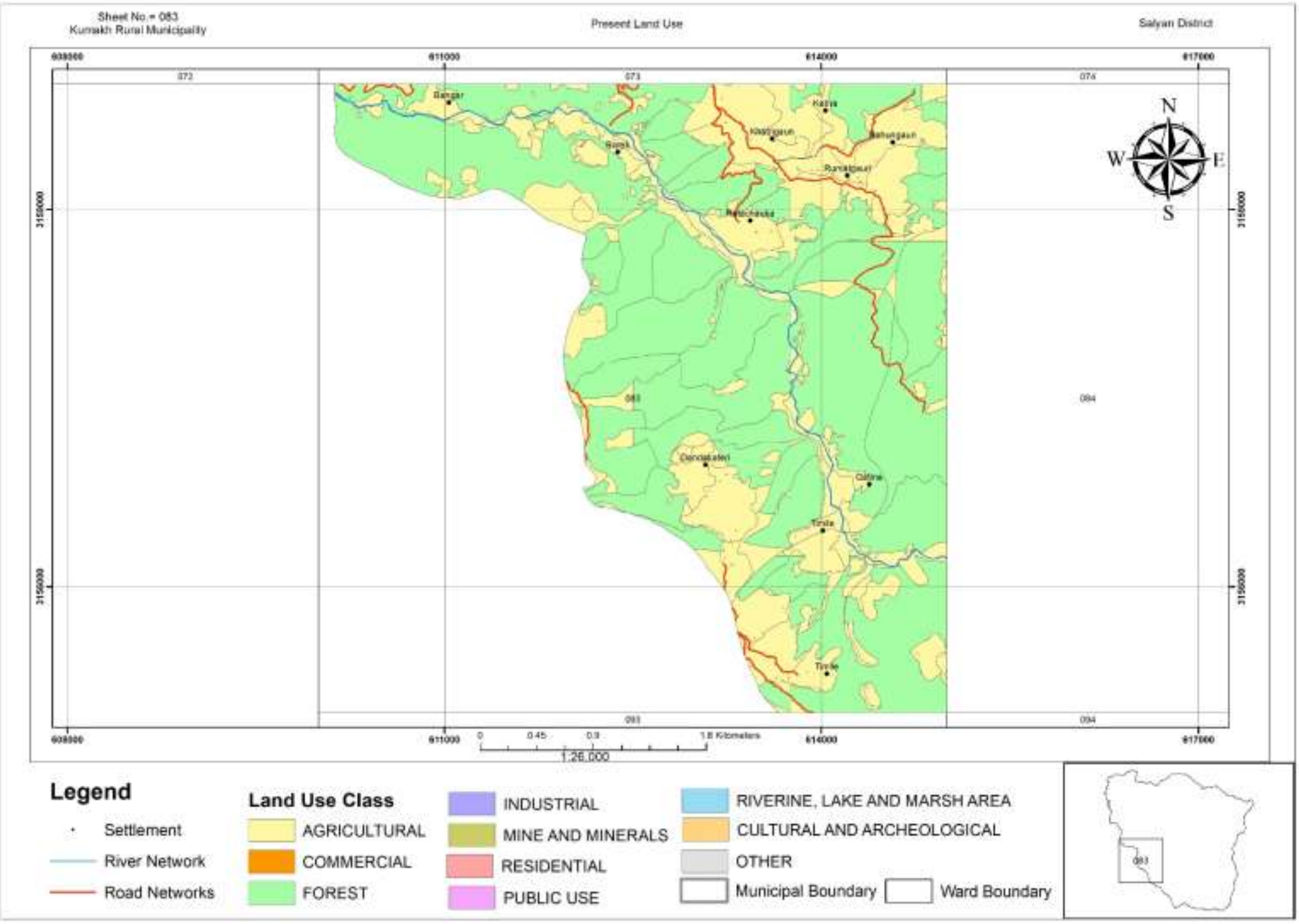
Sheet No.= 083
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
608000
611000
614000
617000
072
073
074
083
084
093
094
N
W
E
S
Bangar
Kabra
Kalagaun
Bahungaun
Rumalgaun
Dandakateri
Tirule
0 0.45 0.9 1.8 Kilometers
1:26,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

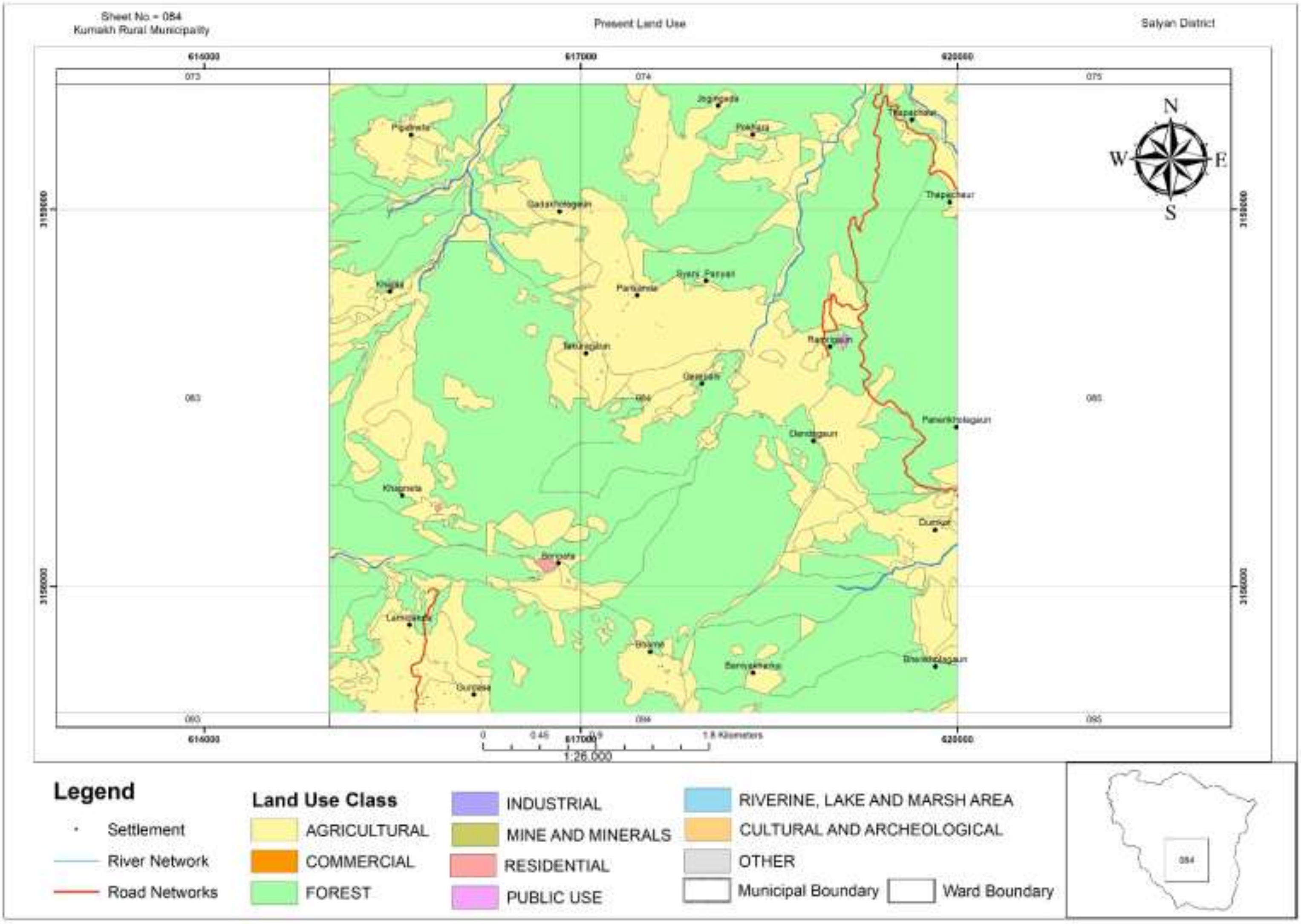

Sheet No. = 084
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
614000
617000
620000
073
074
075
083
085
093
094
095
N
W
E
S
1:26,000
1.8 Kilometers
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

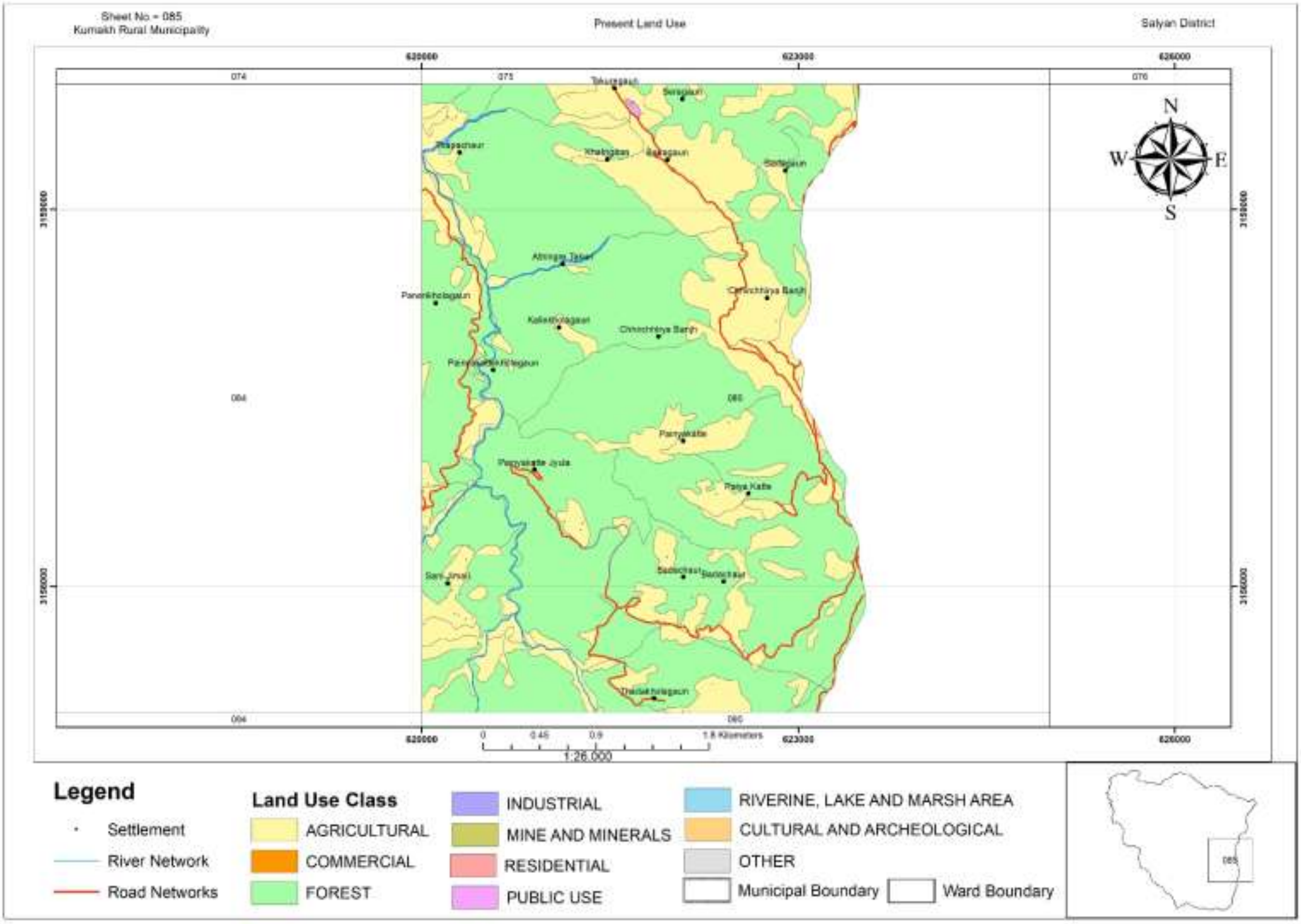
Sheet No.- 085
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
620000
623000
626000
074
075
076
084
085
086
3159000
3156000
N
S
E
W
Takuragaun
Khalngaun
Atringa Tatan
Panerikholagaun
Chhinchhinya Banjh
Pamyakatte
Pamyakatte Jyula
Paiya Katte
Sani Jimali
0
0.45
0.9
1.8 Kilometers
1:26,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

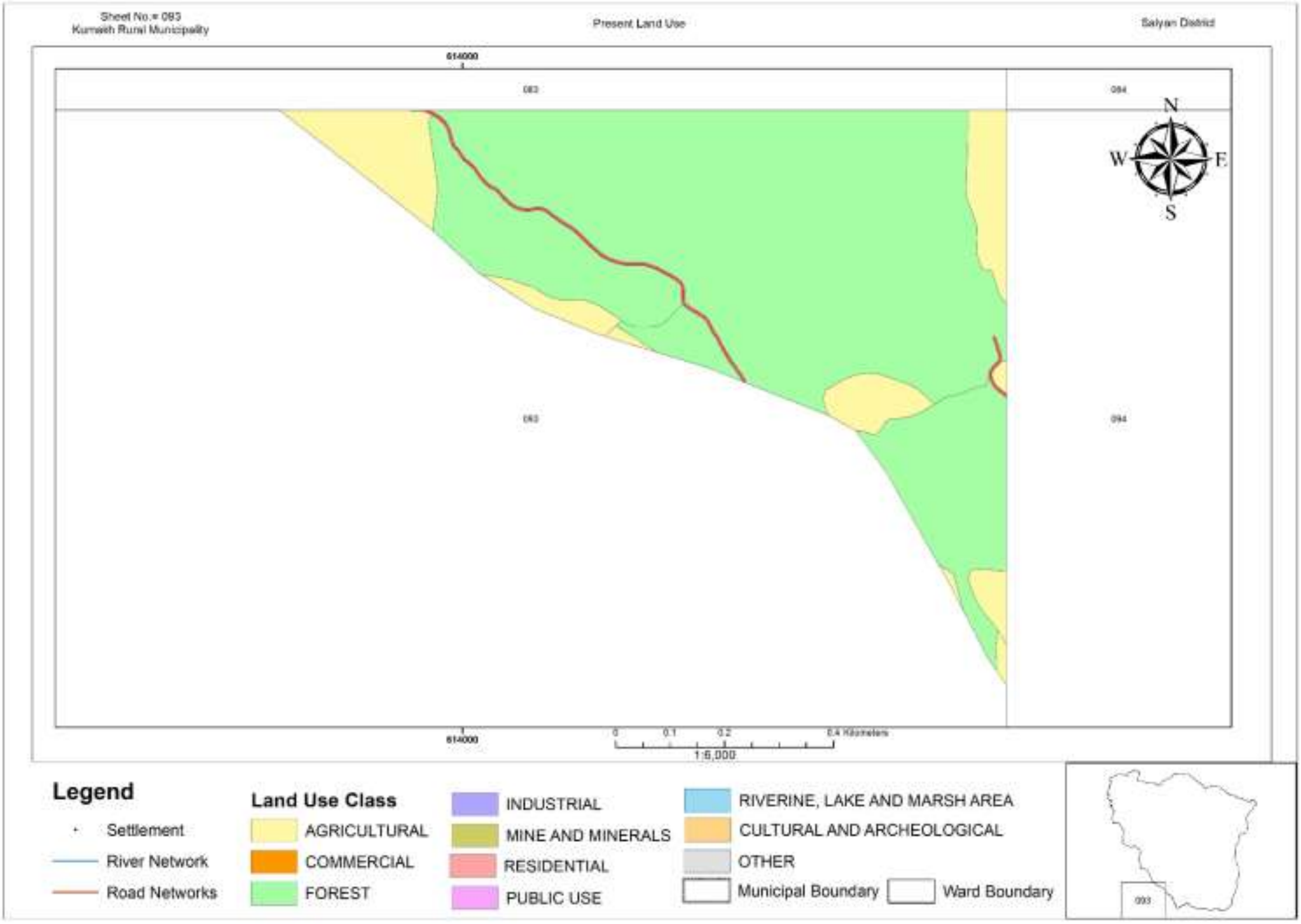
Sheet No.= 093
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
614000
N
W
E
S
614000
0
0.1
0.2
0.4 Kilometers
1:6,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

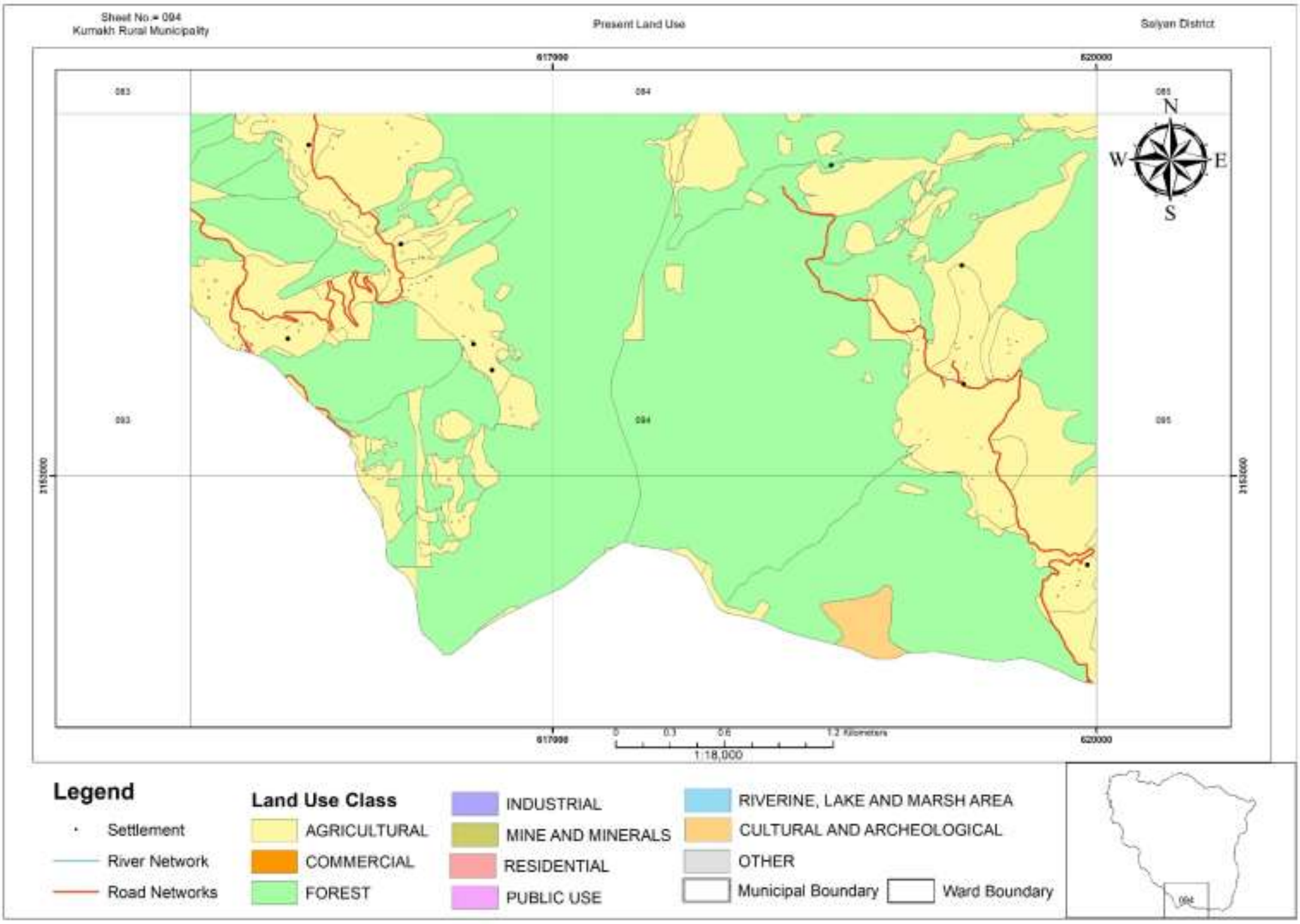
Sheet No.= 094
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
617000
620000
N
W
E
S
1:18,000
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary

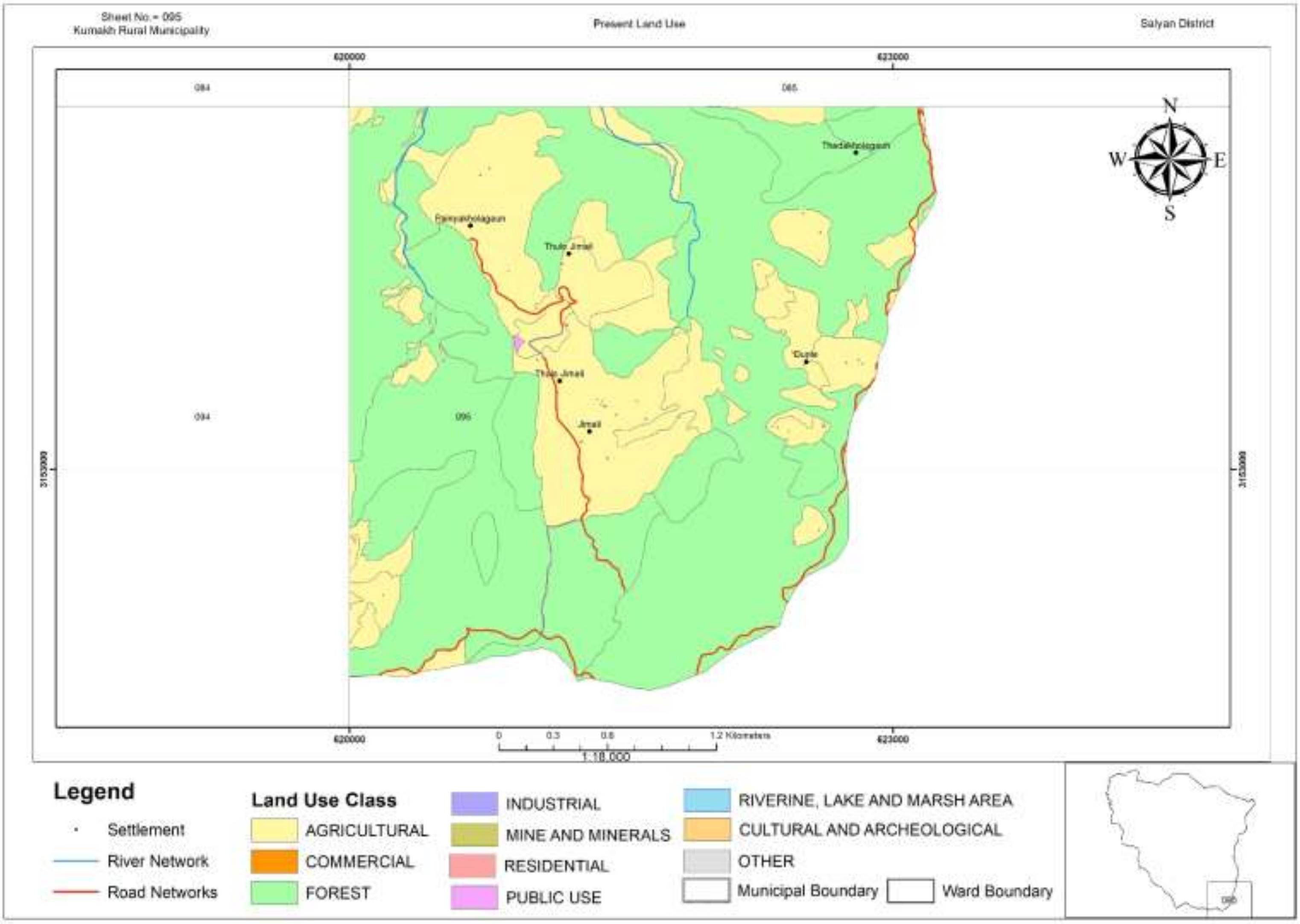
Sheet No.:- 095
Kumakh Rural Municipality
Present Land Use
Salyan District
620000
623000
Thulo Jimali
Jimali
N
W
E
S
Legend
Settlement
River Network
Road Networks
Land Use Class
AGRICULTURAL
COMMERCIAL
FOREST
INDUSTRIAL
MINE AND MINERALS
RESIDENTIAL
PUBLIC USE
RIVERINE, LAKE AND MARSH AREA
CULTURAL AND ARCHEOLOGICAL
OTHER
Municipal Boundary
Ward Boundary